

ព្រះ

ក្រែតបិណ្ឌកច្ឆារបី

និង

សេចក្តីប្រយោគាសាខ្មែរ

អនាមិយបិណ្ឌ

បដ្ឋាន និងបកាត

១០២

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុភត្តាមហាសង្ឃរាជាធិបតី ប្តូរ ក្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃកណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ព. ស. ២៥៥៣

ABHIDHAMMAPIṬAKA

PAṬṬHĀNA

NAVAMABHĀGA

102

សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសឡរាជាធិបតី បួរ ត្រី
សម្តេចព្រះមហាសឡរាជ នៃគណៈបច្ចុប្បន្នកិច្ចការ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំម្ល៉ោះ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធ ចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធជម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈ ក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ន នេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេស ម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើប យើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុប មិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំ ក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេច ព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួល ពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខ ទៀតផង ជាភិយោរាភាពតរៀងទៅ ។

រត្តបទុមធម៌ ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

 បួរ-ត្រី

Printed for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.
Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415
Email: overseas@budaedu.org
Website: <http://www.budaedu.org>
Mobile Web: m.budaedu.org
This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.
សម្រាប់ចែកដោយឥតគិតថ្លៃ

សេចក្តីណែនាំក្នុងការអាន

១) ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយតួទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរ: សមុល ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ ល គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈ ម ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ សម្ម ។

-ពាក្យបាលី: តសុស គឺ តស្ស ។

២) ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាតញ្ញាណោ (ជួន-ណាត) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

៣) ចំពោះ សន្ធិកម្រាបពាក្យខុស-ត្រូវ ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន នវមភាគ

១០២

ព.ស. ២៥១២

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានស្ស នវមោ ភាគោ

អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ បច្ឆិមំ

នមោ តស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

សារម្មណទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១] សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច សារម្មណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សារម្មណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។
 សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សារម្មណោ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 សារម្មណោ ច អនាម្មណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា សារម្មណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ។ បេ ។ អនាម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច អនាម្មណោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន នវមភាគ

អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន ខាងចុង

សូមនមស្ការ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

សារម្មណទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១] សារម្មណធម៌ (ធម៌ប្រកបដោយអារម្មណ៍^(១)) អាស្រ័យ
 នូវសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ អនារម្មណធម៌ (ធម៌មិនមានអារម្មណ៍^(២))
 អាស្រ័យ នូវសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវសារម្មណក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ។ បេ ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសារម្មណ-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ អនារម្មណធម៌ អាស្រ័យ នូវអនារម្មណធម៌

១ គឺកុសល អកុសល វិបាកក្នុងភូមិ ៤ កិរិយាអព្យាក្រិតក្នុងភូមិ ៣ ។ ២ គឺរូប
 និព្វាន ។ អដ្ឋកថា ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ មហាក្ខតំ ។ បេ ។ មហា-
 ក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កេដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។
 អនាម្បណំ ធម្មំ បដិច្ច សារម្បណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច សារម្បណោ
 ខន្ធា ។ អនាម្បណំ ធម្មំ បដិច្ច សារម្បណោ ច
 អនាម្បណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច សារម្បណោ ខន្ធា មហាក្ខតេ
 បដិច្ច កេដត្តារូបំ ។ សារម្បណាញ អនាម្បណាញ ធម្មំ
 បដិច្ច សារម្បណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ សារម្បណំ ឯកំ ខន្ធាញ វត្ថុញ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សារម្បណាញ អនា-
 ម្បណាញ ធម្មំ បដិច្ច អនាម្បណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សារម្បណោ ខន្ធា ច មហាក្ខតេ ច
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។
 សារម្បណាញ អនាម្បណាញ ធម្មំ បដិច្ច សារម្បណោ
 ច អនាម្បណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ សារម្បណំ ឯកំ ខន្ធាញ វត្ថុញ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . សារម្បណោ ខន្ធា ច
 មហាក្ខតេ ច បដិច្ច កេដត្តារូបំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មហាក្ខត ១ ។ បេ ។ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូប កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។
សារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវអនារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសារម្មណាក្ខន្ធ អាស្រ័យ
នូវវត្ថុ ។ សារម្មណាធម៌ក្តី អនារម្មណាធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអនារម្មណាធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសា-
រម្មណាក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។
សារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ផង នូវអនារម្មណាធម៌ផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣
អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ . . . ។
អនារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ផង នូវអនារម្មណាធម៌ផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវសា-
រម្មណាក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សារម្ម-
ណាធម៌ក្តី អនារម្មណាធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ផង នូវអនារម្ម-
ណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ . . .
កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវសារម្មណាក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

សារម្មណទុកេ បដិច្ចវារោ

[២] សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច សារម្មណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា សារម្មណំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . . បដិសន្ធិ ។
 អនារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច សា-
 រម្មណា ខន្ធា ។ សារម្មណញ្ច អនារម្មណញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ សារម្មណំ ឯកំ ខន្ធចញ្ច វត្ថុញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . . សន្ធិត្ថំ ។

[៣] ហេតុយា នវ អារម្មណោ តីណិ អធិ-
 បតិយា បញ្ច អនន្តវេ តីណិ សមនន្តវេ តីណិ
 សហជាតេ នវ អញ្ញមញ្ញោ ឆ និស្សយេ នវ ឧប-
 និស្សយេ តីណិ បុរេជាតេ ឯកំ អាសវនេ ឯកំ
 កម្មេ នវ វិចាកេ នវ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិយេ នវ
 ណានេ នវ មត្តេ នវ សម្បយុត្តេ តីណិ វិប្បយុត្តេ
 នវ អត្ថិយា នវ នត្ថិយា តីណិ វិកតេ តីណិ
 អវិកតេ នវ ។

សារម្មណាទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[២] សារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នូវ ខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ សារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវអនារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក សារម្មណាក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ សារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ផង នូវអនារម្មណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ . . . សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៤] សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច សារម្មណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ សារម្មណំ
ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ វិចិត្តិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ចុ-
សហគតេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ចុ-
សហគតោ មោហោ ។ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
អហេតុកេ សារម្មណោ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
សារម្មណោ ច អនាម្មណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ សារម្មណំ ឯកំ ខន្ធំ
បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ
ខន្ធធ្វេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ អនាម្មណំ ធម្មំ
បដិច្ច អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
ឯកំ មហាក្ខតំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ មហា-
ក្ខតំ . . . ។ អនាម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច សារម្មណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកប្ប-
ដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច សារម្មណោ ខន្ធា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២] សារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយ វិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ វិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ អនារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ អាស្រ័យ នូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាសារម្មណៈ ។ សារម្មណាធម៌ក្តី អនារម្មណាធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នូវខន្ធ ២ . . . ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ អនារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវអនារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មហាកូតិ ១ . . . មហាកូតិ ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ . . . ។ សារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវអនារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកសារម្មណាក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។

សារម្មណទុកេ បដិច្ចវារោ

អនាម្បណំ ធម្មំ បដិច្ច សារម្បណោ ច អនាម្បណោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកប្បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច សារម្បណោ ខន្ធា មហាក្សតេ
 បដិច្ច កេដត្តារូបំ ។ សារម្បណាញ អនាម្បណាញ
 ធម្មំ បដិច្ច សារម្បណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ សារម្បណំ ឯកំ ខន្ធា
 វត្ថុញ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។
 សារម្បណាញ អនាម្បណាញ ធម្មំ បដិច្ច អនាម្បណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកេ សារម្ប-
 ណោ ខន្ធា ច មហាក្សតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 អហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ សារម្បណាញ អនាម្បណាញ
 ធម្មំ បដិច្ច សារម្បណោ ច អនាម្បណោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
 សារម្បណំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធា . . . សារម្បណោ ខន្ធា ច មហាក្សតេ ច
 បដិច្ច កេដត្តារូបំ ។

[៥] សារម្បណំ ធម្មំ បដិច្ច អនាម្បណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា សារម្បណោ ខន្ធា
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។
 អនាម្បណំ ធម្មំ បដិច្ច អនាម្បណោ ធម្មោ

សារម្មណាទុកៈ បដិច្ចវារៈ

សារម្មណាធម៌ក្តី អនារម្មណាធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអនារម្មណាធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ
 ពួកសារម្មណាក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហា-
 ភូត ។ សារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ផង នូវអនារម្មណាធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្ប-
 ដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នូវវត្ថុផង នូវ
 ខន្ធ ២ . . . ។ អនារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ផង នូវ
 អនារម្មណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូប ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ អាស្រ័យ នូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាសារម្មណៈ
 ផង នូវពួកមហាភូតផង ។ សារម្មណាធម៌ក្តី អនារម្មណាធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវសារម្មណាធម៌ផង នូវអនារម្មណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
 តុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ . . . កដត្តារូប អាស្រ័យ
 នូវពួកសារម្មណាក្ខន្ធផង នូវពួកមហាភូតផង ។

[៥] អនារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកសារម្មណាក្ខន្ធ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ លេ ។ អនារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវអនារម្មណាធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា យាវ អសញ្ញាសត្តា ។
សារម្មណាញ អនារម្មណាញ ធម្មំ បដិច្ច អនារម្មណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា សារម្មណោ
ខន្ទេ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
បដិសន្ធិ ។ សន្ធិត្ថំ ។

[៦] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ តីណិ នអធិប-
តិយា នវ នអនន្តវេ តីណិ នសមនន្តវេ តីណិ នអញ្ញ-
មញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជាតេ នវ
នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ទ្វេ
នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ នសន្ធិយេ ឯកំ
នណានេ ទ្វេ នមក្កេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្ប-
យុត្តេ ទ្វេ នោនតិយា តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

[៧] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ . . .
នអធិបតិយា នវ ។ សន្ធិត្ថំ ។

[៨] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ តីណិ . . .
សហជាតេ នវ ។ សន្ធិត្ថំ ។ . . . មក្កេ នវ
អវិតតេ នវ ។

សហជាតវារោបិ បដិច្ចវារសទិសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
អនារម្មណាធម៌ អាស្រ័យ នូវសារម្មណាធម៌ផង នូវអនារម្មណាធម៌ផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាបដិសន្ធិ
អាស្រ័យ នូវពួកសារម្មណក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្ទិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៨] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ...
ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ... ក្នុង
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ឯសហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវារោ

[៧] សារម្មណំ ធម្មំ បច្ចយា សារម្មណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិសា ។
 អនារម្មណំ ធម្មំ បច្ចយា អនារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ មហាក្ខតំ ។ បេ ។ មហាក្ខតេ
 បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កេដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។
 អនារម្មណំ ធម្មំ បច្ចយា សារម្មណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា សារម្មណោ
 ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បច្ចយា សារម្មណោ ខន្ធា ។
 អនារម្មណំ ធម្មំ បច្ចយា សារម្មណោ ច អនារម្ម-
 ណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា
 សារម្មណោ ខន្ធា មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិ ។ សារម្មណាញា អនារម្មណាញា ធម្មំ
 បច្ចយា សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 សារម្មណំ ឯកំ ខន្ធាញា វត្ថុញា បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិ ។ សារម្មណាញា អនា-
 រម្មណាញា ធម្មំ បច្ចយា អនារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សារម្មណោ ខន្ធា ច មហាក្ខតេ
 ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។

សារម្មណាទុកៈ បច្ចយវារៈ

បច្ចយវារៈ

[៧] សារម្មណាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ អនារម្មណាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មហាកូត ១ ។ បេ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កដត្តារូប និងឧបាទារូប ពឹង ផ្អែក នឹងពួកមហាកូត ។ សារម្មណាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនារម្មណាធម៌ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសារម្មណាក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសារម្មណាក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ សារម្មណា- ធម៌ក្តី អនារម្មណាធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអនារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសារម្មណាក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាកូត ។ សារម្មណាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសា- រម្មណាធម៌ផង នឹងអនារម្មណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណាៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ អនារម្មណាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសារម្មណាធម៌ផង នឹង អនារម្មណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺចិត្តសមុដ្ឋាន- រូប ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងពួកសារម្មណាក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាកូតផង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សារម្មណាញ អនារម្មណាញ ធម្មំ បច្ចយា សារម្ម-
ណោ ច អនារម្មណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា សារម្មណំ ឯកំ ខន្ធិញ វត្តញ បច្ចយា តយោ
ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . សារម្មណោ ខន្ធធ្វេ ច មហាក្វតេ
ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។

[១០] សារម្មណំ ធម្មំ បច្ចយា សារម្មណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា សារម្មណំ ឯកំ
ខន្ធិ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិ-
សន្ធិ ។ អនារម្មណំ ធម្មំ បច្ចយា សារម្មណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុយាតនំ បច្ចយា ចក្កុ-
វិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្តំ
បច្ចយា សារម្មណោ ខន្ធា បដិសន្ធិ ។ សារម្មណាញ
អនារម្មណាញ ធម្មំ បច្ចយា សារម្មណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្កុវិញ្ញាណសហគតំ
ឯកំ ខន្ធិញ ចក្ខុយាតនញ បច្ចយា តយោ ខន្ធា
ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . កាយវិញ្ញាណសហគតំ ។ មេ ។
សារម្មណំ ឯកំ ខន្ធិញ វត្តញ បច្ចយា តយោ
ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិ ។ សន្ធិត្តំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សារម្មណាធម៌ក្តី អនារម្មណាធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងសារម្មណាធម៌ផង នឹង
អនារម្មណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក
នឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងពួកសារម្មណាក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។

[១០] សារម្មណាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសារម្មណាធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
ជាសារម្មណៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ សារម្មណាធម៌
ពឹងផ្អែក នឹងអនារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បថ្នយ គឺ
ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយ-
យតនៈ ពួកសារម្មណាក្ខន្ធ ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ សារម្មណាធម៌
ពឹងផ្អែក នឹងសារម្មណាធម៌ផង នឹងអនារម្មណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះអារម្មណប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
ចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ច្រឡំដោយ
កាយវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ
ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

សារម្មណទុកេ បច្ចយវាពោ

[១១] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តវ តីណិ សមនន្តវ តីណិ សហ-
 ជាតេ នវ អញ្ញមញ្ញេ ឆ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ
 តីណិ បុរេជាតេ តីណិ អាសេវនេ តីណិ កម្មេ នវ
 វិចារកេ នវ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិយេ នវ ឈានេ នវ
 មត្តេ នវ សម្បយុត្តេ តីណិ វិប្បយុត្តេ នវ អត្តិយា
 នវ នត្តិយា តីណិ វិតតេ តីណិ អវិតតេ នវ ។

[១២] សារម្មណំ ធម្មំ បច្ចយា សារម្មណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិសា ។ អនា-
 រម្មណំ ធម្មំ បច្ចយា អនារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នហេតុប្បច្ចយា ឯកំ មហាក្ខតំ . . . អសញ្ញសត្តានំ
 ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។ អនារម្មណំ ធម្មំ បច្ចយា
 សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ចក្ខាយ-
 តនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កា-
 យវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា សារម្មណោ ខន្ធា

សារម្មណាទុកៈ បច្ចយវារៈ

[១១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងតន្ត្រិយប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១២] សារម្មណាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ អនារម្មណាធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងអនារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 មហាក្ខត ១ . . . មហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ . . . ។ សារម្មណា-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក
 នឹងកាយាយតនៈ ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាសារម្មណាៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បច្ចយា វិចិត្តិក្ខាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ អនាម្បណំ ធម្មំ បច្ចយា
 សារម្មណោ ច អនាម្មណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 នហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា សារម្មណោ ខន្ធា មហា-
 ភូតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។ សារម្ម-
 ណាញា អនាម្មណាញា ធម្មំ បច្ចយា សារម្មណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធា ចក្កាយតនព្វា បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធា . . . កាយវិញ្ញាណសហគតំ ។ មេ ។ សា-
 ម្មណំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញា បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិ ។ សារម្មណាញា អនាម្ម-
 ណាញា ធម្មំ បច្ចយា អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា សារម្មណោ ខន្ធា ច មហា-
 ភូតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
 សារម្មណាញា អនាម្មណាញា ធម្មំ បច្ចយា សារម្ម-
 ណោ ច អនាម្មណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ នហេ-
 តុប្បច្ចយា សារម្មណំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញា បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា សារម្មណោ ខន្ធា ន មហា-
 ភូតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ សារម្មណាធម៌ក្តី អនារម្មណាធម៌ក្តី
 ពឹងផ្អែក នឹងអនារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ពួកសារម្មណាក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាបដិសន្ធិ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។ សារម្មណាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសារម្មណា-
 ធម៌ផង នឹងអនារម្មណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង
 នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ
 ។ បេ ។ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ អនារម្មណាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសា-
 រម្មណាធម៌ផង នឹងអនារម្មណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
 តុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងពួកសា-
 រម្មណាក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ សារម្មណាធម៌ក្តី អនារម្មណា-
 ធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងសារម្មណាធម៌ផង នឹងអនារម្មណាធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជា
 សារម្មណៈផង នឹងវត្ថុផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ២ ផង
 នឹងសារម្មណាក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

សារម្មណទុកេ បច្ចយវារោ

ខន្ទេ ច សារម្មណំ ឯកំ ខន្ទញ វត្តញ បច្ចយា
តយោ ខន្ទា ទ្វេ ខន្ទេ . . . សារម្មណោ ខន្ទេ ច
មហាក្វតេ ច បច្ចយា កេដត្តារូបំ ។ សង្ខតំ ។

[១៣] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ តីណិ
នអធិបតិយា នវ នអនន្តវ តីណិ នសមនន្តវ
តីណិ នអញ្ញមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ
នកម្មេ ចត្តារិ នវិចាកេ នវ នអាយារ ឯកំ
នសង្ខិយេ ឯកំ នឈានេ ចត្តារិ នមក្កេ នវ
នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្តិយា
តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

[១៤] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ . . .
នអធិបតិយា នវ ។ សង្ខតំ ។

[១៥] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ តីណិ . . .
អនន្តវ តីណិ សមនន្តវ តីណិ សហជាតេ នវ ។
សង្ខតំ ។ . . . មក្កេ តីណិ អវិតតេ នវ ។

និស្សយវារោ បច្ចយវារសទិសោ ។

សារម្មណទុកៈ បច្ចយវារៈ

ខន្ធ ៣ ពីងផ្អែក នឹងពួកខន្ធផង នឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នឹងវត្ថុ
ផង នឹងខន្ធ ២ . . . កងត្តារូប ពីងផ្អែក នឹងពួកសារម្មណក្នុងផង
នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្ទិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោ-
នត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៤] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៥] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ . . . ក្នុង
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

និស្សយវារៈ ដូចបច្ចយវារៈដែរ ។

សំសដ្ឋារា

[១៦] សារម្មណំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ សារម្មណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សារម្មណំ ឯកំ
 ខន្ធំ សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធា ។ បេ ។ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធា ។

[១៧] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណោ ឯកំ អធិ-
 បតិយា ឯកំ សព្វត្ថ ឯកំ អវិតតេ ឯកំ ។

[១៨] សារម្មណំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ សារម្មណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ សា-
 រម្មណំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ . . . វិចិកិច្ចាសហាតតេ ឧទ្ធច្ចសហាតតេ ខន្ធធ្វេ
 សំសដ្ឋោ មោហោ ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។

[១៩] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា ឯកំ
 នបុរេជាតេ ឯកំ នបច្ឆាជាតេ ឯកំ នអាសេវនេ
 ឯកំ នកម្មេ ឯកំ នវិចារកេ ឯកំ នឈានេ
 ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាណាបិ សម្បយុត្តារាហេបិ
 កាតញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សំសដ្ឋវារៈ

[១៦] សារម្មណាធម៌ ច្រឡំ នឹងសារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ ។ បេ ។
ខន្ធ ២ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ២ ។

[១៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[១៨] សារម្មណាធម៌ ច្រឡំ នឹងសារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ
នឹងខន្ធ ២ . . . មោហៈ ច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ច
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៩] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។
ការរាប់ ទាំងពីរយ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។

បញ្ញាវារោ

[២០] សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណាស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សារម្មណោ ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិ ។ សារម្មណោ ធម្មោ អនាម្មណាស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សារម្មណោ ហេតុ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិ ។ សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណាស្ស ច
 អនាម្មណាស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សារម្មណោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិ ។

[២១] សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណាស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ
 សីលំ ឧចោសថកម្មំ តំ បច្ចវេក្ខតិ
 អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារព្ព ។ បេ ។ នោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ លាដា
 អរិយា កោត្រភុំ វោនានំ បច្ចវេក្ខន្តិ អរិយា មក្កា
 វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចវេក្ខន្តិ ផលំ បច្ចវេក្ខន្តិ

សារម្មណាទុកៈ បញ្ញាវារៈ

បញ្ញាវារៈ

[២០] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាសារម្មណាៈ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណាធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាសារម្មណាៈ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ផង នៃអនារម្មណាធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាសារម្មណាៈ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២១] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ពិចារណានូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះប្រារព្ធនូវកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង នូវពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវគោត្រភូ និងវោទានៈ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បហំនេ កិលេសេ បច្ចុវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ហិតេ កិលេសេ
 បច្ចុវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ កិលេសេ ជានន្តិ សា-
 រម្មណោ ខន្ធភ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ចេតោបរិយញ្ញាណោន សារម្មណាចិត្តសមន្តីស្ស ចិត្តំ
 ជាតតិ អាគាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស
 អាកិញ្ញញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស សា-
 រម្មណា ខន្ធភ ឥទ្ធិវិធសញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញា-
 ណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាកម្មប-
 តញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារជ្ជនាយ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។ អនារម្មណោ ធម្មោ សារម្ម-
 ណស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អរិយា
 និព្វានំ បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ កោត្រភុស្ស វោទានស្ស
 មគ្គស្ស ផលស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចុយោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ
 សោតនាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ រូចាយតនំ ចក្កុ-
 វិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស អនា-
 រម្មណា ខន្ធភ ឥទ្ធិវិធសញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ ពិចារណា នូវពួក
 កិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលធ្លាប់សន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន នូវពួកសារម្មណក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង បុគ្គល ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយសារម្មណចិត្ត
 ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណ-
 ញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ
 ពួកសារម្មណក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិធាញ្ញាណ ចេតោ-
 បរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និងអនា-
 គតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 សារម្មណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវ
 ព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោត្រភូ វោទានៈ
 មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង
 ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ
 ព្វ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតជាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកអនារម្ម-
 ណក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិធាញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ

សារម្មណទុកេ បញ្ញាវារោ

បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាកម្មបកញ្ញា-
ណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្ម-
ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២២] សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណស្ស
ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ
. . . ឧចោសថកម្មំ . . . តំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ
ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . .
ណាទា វុដ្ឋហិត្វា ណាទំ . . . អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា
មត្តំ ករុំ . . . ផលំ ករុំ . . . សារម្មណោ ខន្ទេ ករុំ
កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ ករុំ កត្វា រាគោ
ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ សហជាតាធិបតិ
សារម្មណោ អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ អធិប-
តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សារម្មណោ ធម្មោ អនា-
រម្មណស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
ជាតាធិបតិ សារម្មណោ អធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូទានំ
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សារម្មណោ ធម្មោ

សារម្មណាទុកៈ បញ្ហាវារៈ

បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ នឹងអនាគតំសញ្ញាណ
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[២២] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយអធិប-
តិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណា-
ធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . បុគ្គល
ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ
រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើត
ឡើង ។ បេ ។ នូវពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . .
ចេញ អំពីឈាន នូវឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ . . .
នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព . . . នូវផល ឲ្យជាទីគោរព . . . ធ្វើ នូវពួកសា-
រម្មណាក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង
ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ បេ ។ ឯ
សហជាតាធិបតិ គឺ សារម្មណាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណាធម៌
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ សារម្មណាធិបតិ
ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សារម្មណាធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សារម្មណាស្ស ច អនារម្មណាស្ស ច ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ សារម្មណា
 អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនារម្មណោ
 ធម្មោ សារម្មណាស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ អរិយា និព្វានំ ករុំ កត្វា
 បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ កោត្រភុស្ស វោទានស្ស មគ្គស្ស
 ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ ករុំ កត្វា
 វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។

[២៣] សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណាស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
 សារម្មណា ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សមនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត បដិច្ចវារេ សហ-
 ជាតសទិសា អញ្ញមញ្ញាប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ច-
 វារេ អញ្ញមញ្ញសទិសា ន និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សត្ត បច្ចយវារេ និស្សយសទិសា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ផង នៃអនារម្មណាធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ សារម្មណាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អនារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រភូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ក . . . ធ្វើ នូវវត្ថុ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវវត្ថុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ លេ ។

[២៣] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកសារម្មណៈ មុន ។ ។ លេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ បច្ច័យទាំង ៧ ដូចសហជាតប្បច្ច័យ ក្នុង បដិច្ចវារៈដែរ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ បច្ច័យទាំង ៦ ដូច អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ក្នុងបដិច្ចវារៈដែរ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ បច្ច័យទាំង ៧ ដូចនិស្សយប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សារម្មណទុកេ បញ្ញាវារោ

[២៤] សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណាស្ស ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្ស-
យោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តូបនិស្សយោ ។ បេ ។
បកត្តូបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ
មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ . . . បញ្ញា បត្តនំ
កាយិកំ សុខំ . . . កាយិកំ ទុក្ខំ ឧបនិស្សយ
ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ចារាណំ ហានតិ
។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា . . . បញ្ញា វារោ ។ បេ ។
បត្តនា កាយិកំ សុខំ . . . កាយិកំ ទុក្ខំ សទ្ធាយ
វាតស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិ-
កស្ស ទុក្ខស្ស មក្កស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនារម្មណោ ធម្មោ សា-
រម្មណាស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តូបនិ-
ស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តូបនិស្សយោ ឧត្ថំ . . . កោជនំ
. . . សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ សមាបត្តិ
ឧប្បាទេតិ ចារាណំ ហានតិ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ ឧត្ថំ . . .
កោជនំ . . . សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បត្តនាយ
កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស មក្កស្ស
ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

សារម្មណាទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[២២] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្តូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . នូវបញ្ញា សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ . . . អាស្រ័យ នូវកាយិកទុក្ខ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់សត្វ ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សទ្ធា . . . បញ្ញា រាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អនារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្តូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តូបនិស្ស័យ គឺ (បុគ្គល) នូវរដូវ . . . នូវកោជន . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យនូវទាន ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់សត្វ បំបែកសង្ឃ រដូវ . . . កោជន . . . សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៥] អនាម្ពុណោ ធម្មោ សាម្ពុណាស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
 ជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ
 ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្ស-
 តិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ
 ចក្កុវិញ្ញាណាស្ស ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស ។
 វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាស្ស កាយាយ-
 តនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស វត្ថុ សាម្ពុណានំ ខន្ធានំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៦] សាម្ពុណោ ធម្មោ អនាម្ពុណាស្ស
 ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

[២៧] សាម្ពុណោ ធម្មោ សាម្ពុណាស្ស ធម្មស្ស
 អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

[២៨] សាម្ពុណោ ធម្មោ សាម្ពុណាស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណ-
 ខណិកា ។ សហជាតា សាម្ពុណោ ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៥] អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គលឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ក ឬ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណ ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសារម្មណក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[២៦] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។

[២៧] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណធម៌ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។

[២៨] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ សារម្មណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

សារម្មណទុកេ បញ្ញាវារោ

ធានាខណ៌ិកា សារម្មណា ចេតនា វិចាកានំ ខន្ទា-
 នំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សារម្មណោ ធម្មោ
 អនារម្មណាស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតា ធានាខណ៌ិកា ។ សហជាតា សារម្ម-
 ណា ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ធានាខណ៌ិកា សារម្មណា ចេតនា
 កដត្តារូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សារម្ម-
 ណោ ធម្មោ សារម្មណាស្ស ច អនារម្មណាស្ស ច
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា ធានា-
 ខណ៌ិកា ។ សហជាតា សារម្មណា ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ទានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ រូចានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ធានាខណ៌ិកា សារម្ម-
 ណា ចេតនា វិចាកានំ ខន្ទានំ កដត្តា ច រូចានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៩] សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណាស្ស ធម្មស្ស
 វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

សារម្មណាទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឯនានាខណិកៈ គឺ សារម្មណាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនាម្មណាធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
 សារម្មណាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯ
 នានាខណិកៈ គឺ សារម្មណាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ផង នៃអនា-
 ម្មណាធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។
 សហជាត គឺ សារម្មណាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ
 សារម្មណាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកដត្តារូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២៧] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៣០] សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណស្ស
 ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ អនា-
 រម្មណោ ធម្មោ អនារម្មណស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ កតទ្ធិដ្ឋាវោ អាហារោ ឥមស្ស
 កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣១] សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណស្ស
 ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ អនា-
 រម្មណោ ធម្មោ អនារម្មណស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ រូបដីវិតិទ្ធិយំ កេជត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនារម្មណោ ធម្មោ
 សារម្មណស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចក្កុទ្ធិយំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយិទ្ធិយំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សារម្ម-
 ណោ ច អនារម្មណោ ច ធម្មោ សារម្មណស្ស ធម្មស្ស
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កុទ្ធិយព្វា ចក្កុវិញ្ញា-
 ណព្វា ចក្កុវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ កាយិទ្ធិយព្វា កាយវិញ្ញាណព្វា
 កាយវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៣០] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ អនារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
អនារម្មណាធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ក្សត្រិយ័រាហារ ជាបច្ច័យ
នៃកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

[៣១] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយឥន្ទ្រិ-
យប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ អនារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណា-
ធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ រូបជីវិតិឥន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តា-
រូប ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អនារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្ម-
ណាធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ចក្កុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កុវិញ្ញាណ
កាយិឥន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ សារម្ម-
ណាធម៌ក្តី អនារម្មណាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយឥន្ទ្រិ-
យប្បច្ច័យ គឺ ចក្កុន្ទ្រិយក្តី ចក្កុវិញ្ញាណក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយចក្កុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយិឥន្ទ្រិយក្តី កាយវិញ្ញាណក្តី
ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិ-
យប្បច្ច័យ ។

សារម្មណទុកេ បញ្ញាវារោ

[៣២] សារម្មណោ ធម្មោ អនាម្មណាស្ស
 ធម្មស្ស ណានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ មក្កប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ តីណិ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឯកំ ។

[៣៣] សារម្មណោ ធម្មោ អនាម្មណាស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សង្ខតំ ។ អនាម្មណោ ធម្មោ សារម្មណាស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្កុណោ វត្ថុ សារម្មណានំ
 ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ
 ចក្ខុយាតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាស្ស កាយាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណាស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣៤] សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណាស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សារម្មណោ ឯកោ ខន្ធា
 តិណ្ណន្នំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . .
 បដិសន្ធិ ។ សារម្មណោ ធម្មោ អនាម្មណាស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សង្ខតំ ។ សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណាស្ស ច

សារម្មណាទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[៣២] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណាធម៌ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។

[៣៣] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណាធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ អនារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិវត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសារម្មណាក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[៣៤] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ ។ សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណាធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនាម្ពណាស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិច្ចសទិសំ ។ អនាម្ពណោ ធម្មោ អនាម្ពណាស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ មហាក្ខតំ
 យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ អនាម្ពណោ ធម្មោ សាម្ម-
 ណាស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 វត្ថុ សាម្មណានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ
 ទិព្វាយ សោតទាតុយា សន្នំ សុណាតិ រូបាយតនំ
 ចក្កវិញ្ញាណាស្ស ដោជ្ជព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស
 ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណាស្ស កាយាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណាស្ស វត្ថុ សាម្មណានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សាម្មណោ ច អនាម្ពណោ ច
 ធម្មោ សាម្មណាស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ ចក្កវិញ្ញាណា-
 សហកតោ ឯកោ ខន្ធា ច ចក្កាយតនព្វ តិណ្ណន្នំ
 ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . .
 កាយវិញ្ញាណាសហកតោ ឯកោ ខន្ធា ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃអនារម្មណធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ គឺ មហា-
 ភូត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្វ ។ អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 សារម្មណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
 សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសារម្មណក្ខន្ធ
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ នូវចក្ក . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង
 ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ក
 ព្វ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ក-
 វិញ្ញាណ ផោដ្ឋញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ចក្ខុយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសារម្មណក្ខន្ធ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សារម្មណធម៌ក្តី
 អនារម្មណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំ
 ដោយចក្កវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណក្តី

សារម្មណទុកេ បញ្ញាវារោ

កាយាយតនញ្ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចុ-
 យោ ទ្វេ ខន្ធា . . . សារម្មណោ ឯកោ ខន្ធា
 ច វត្ថុ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ
 ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិ^(១) ។ សារម្មណោ ច អនា-
 រម្មណោ ច ធម្មា អនារម្មណស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចុយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ
 ត្រិយំ ។ សហជាតា សារម្មណោ ខន្ធា ច មហា-
 ភូតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចុយោ បដិសន្ធិ ។ បច្ឆាជាតា សារម្មណោ ខន្ធា
 ច កតទ្ធិដ្ឋាវោ អាហារោ ច ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។ បច្ឆាជាតា សារម្មណោ
 ខន្ធា ច រូបដីវិត្រិយញ្ច កដត្តារូចានំ អត្តិប្ប-
 យេន បច្ចុយោ ។

[៣៥] ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ ទ្វេ អធិ-
 បតិយា ចត្តារិ អនន្តរេ ឯកំ សមនន្តរេ ឯកំ សហ-
 ជាតេ សត្ត អញ្ញមញ្ញេ ឆ និស្សយេ សត្ត ឧបនិស្សយេ
 ទ្វេ បុរេជាតេ ឯកំ បច្ឆាជាតេ ឯកំ អាសេវនេ ឯកំ
 កម្មេ តីណិ វិចាកេ តីណិ អាហារេ ចត្តារិ

១ ម. បដិសន្ធិក្ខណោ ។

សារម្មណាទុកៈ បញ្ហាវារៈ

កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . .
 ខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ ។ សារម្មណាធម៌ក្តី អនារម្មណាធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណាធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកសារម្ម-
 ណាក្ខន្ធក្តី ពួកមហាកូតក្តី ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួក ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកសារម្មណាក្ខន្ធ
 ក្តី កពឡិដ្ឋាវហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 បច្ឆាជាត គឺ ពួកសារម្មណាក្ខន្ធក្តី រូបជីវិត្រិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 កដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។

[៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឥន្ទ្រិយេ ន លាណេ តីណិ មក្កេ តីណិ សម្បយុត្តេ
ឯកំ វិប្បយុត្តេ ទ្វេ អត្តិយា សត្ត ធនត្តិយា ឯកំ
វិតតេ ឯកំ អវិតតេ សត្ត ។

[៣៦] សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សារម្មណោ ធម្មោ
អនារម្មណស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ សារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណស្ស ច អនា-
រម្មណស្ស ច ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនារម្មណោ ធម្មោ អនា-
រម្មណស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ អនារម្មណោ ធម្មោ សារម្មណស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ សារម្មណោ ច អនារម្មណោ ច ធម្មា
សារម្មណស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៣៦] សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយអារម្ម-
ណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃអនារម្មណាធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្ប-
ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសា-
រម្មណាធម៌ផង នៃអនារម្មណាធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អនារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណាធម៌ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិ-
យប្បច្ច័យ ។ អនារម្មណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយ
អារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សារម្មណាធម៌ក្តី
អនារម្មណាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសារម្មណាធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

សារម្មណទុកេ បញ្ញាវារោ

បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ^(១) ។ សារម្មណោ ច
 អនារម្មណោ ច ធម្មា អនារម្មណស្ស ធម្មស្ស
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ចាជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ^(២) ។

[៣៧] នហេតុយា សត្ត នអារម្មណោ សត្ត ។ បេ ។
 នសមនន្តរេ សត្ត នសហជាតេ ឆ នអញ្ញមញ្ញេ ឆ
 ននិស្សយេ ឆ នឧបនិស្សយេ សត្ត នបុរេជាតេ សត្ត
 នបច្ចាជាតេ សត្ត ។ បេ ។ នមក្កេ សត្ត នសម្បយុត្តេ
 ឆ នវិប្បយុត្តេ បញ្ច នោអត្ថិយា ចត្តារិ នោនត្ថិយា
 សត្ត នោវិកតេ សត្ត នោអវិកតេ ចត្តារិ ។

[៣៨] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ . . .
 នអធិបតិយា ។ បេ ។ នសមនន្តរេ តីណិ នអញ្ញ-
 មញ្ញេ ឯកំ នឧបនិស្សយេ តីណិ ។ បេ ។ នមក្កេ
 តីណិ នសម្បយុត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ នោ-
 នត្ថិយា តីណិ នោវិកតេ តីណិ ។

១ ម. សារម្មណោ ច អនារម្មណោ ច ធម្មា សារម្មណស្ស ធម្មស្ស សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ ២ សារម្មណោ ច អនារម្មណោ ច ធម្មា អនារម្មណស្ស ធម្មស្ស សហជាតំ
 បច្ចាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។

សារម្មណាទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សារម្មណាធម៌ក្តី អនារម្មណាធម៌
ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណាធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយត្រ័យប្បច្ច័យ ។

[៣៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហ-
ជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
ននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
។ បេ ។ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៣៨] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
។ បេ ។ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៣៩] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ទ្វេ . . .
អធិបតិយា ចត្តារិ អនន្តរេ ឯកំ ។ អនុលោមមាតិកា
កាតព្វា ។ . . . អវិភតេ សត្តំ ។

សារម្មណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ចិត្តទុកំ

បដិច្ចវារោ

[៤០] ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច លោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ
ចិត្តសមុដ្ឋានព្វា រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច
សម្បយុត្តកា ខន្ធ កដត្តា ច រូបំ ។ លោចិត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច លោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោ-
ចិត្តំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានព្វា
រូបំ ទ្វេ ខន្ធ បដិច្ច ឯកោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានព្វា
រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធ
ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច ។ បេ ។ លោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោចិត្តោ ខន្ធ
បដិច្ច ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ លោចិត្តោ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៣៧] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។ . . . ក្នុងអវិត- តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ សារម្មណទុកៈ ។

ចិត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៤០] នោចិត្តធម៌ (ធម៌មិនមែនជាចិត្ត^(១)) អាស្រ័យ នូវ ចិត្តធម៌^(២) ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្ត- កក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ នោចិត្ត- ធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត ខន្ធ ១ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១ ។ បេ ។ ចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មិនមែន ជាចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាចិត្ត

១ បានដល់វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធរូប និព្វាន ។ ២ ចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ យានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណធាតុ ។ អដ្ឋកថា។

ចិត្តទុកេ បដិច្ចវាពោ

បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ ។ ណោចិត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ចិត្តោ ច ណោចិត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ណោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្តញ្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ណោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្តញ្ច កដត្តា
 ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ បដិច្ច ឯកោ ខន្ធោ ចិត្តញ្ច
 កដត្តា ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ ។ ចិត្តញ្ច ណោចិត្តញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ណោចិត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ណោ-
 ចិត្តំ ឯកំ ខន្ធចញ្ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ណោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធចញ្ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ
 កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តញ្ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច ណោចិត្តោ ខន្ធោ ។

[៤០] ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ណោចិត្តោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្ត-
 កា ខន្ធោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ណោចិត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ណោចិត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណប្បច្ចយា ណោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ

ចិត្តទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នៅចិត្ត-
 ធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជា
 ចិត្ត នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូប
 ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត ខន្ធ ១ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ផង នូវនោ-
 ចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្តផង នូវចិត្តផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្តផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . .
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង ។

[៤១] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ លេ ។ នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធ ។ លោ-
 ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
 លោចិត្តេ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ លោចិត្តេ
 ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ ។
 លោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តោ ច លោចិត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ អារម្មណាប្បច្ចយា លោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច
 ទ្វេ ខន្ធ ចិត្តញ ទ្វេ ខន្ធ បដិច្ច . . . បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ លោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ
 ចិត្តញ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច
 ចិត្តញ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ។ ចិត្តញ លោចិត្តញ
 ធម្មំ បដិច្ច លោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា លោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធឯ ចិត្តញ បដិច្ច
 ទ្វេ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ
 វត្ថុញ បដិច្ច លោចិត្តោ ខន្ធ ។ សន្ធិត្តំ ។

[៤២] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ បញ្ច
 អធិបតិយា បញ្ច អនន្តរេ បញ្ច សមនន្តរេ បញ្ច
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ បញ្ច និស្សយេ បញ្ច
 ឧបនិស្សយេ បញ្ច បុរេជាតេ បញ្ច អាសេវនេ បញ្ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវខន្ធ ២ . . . ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។
 ចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកនោចិត្តក្នុង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ
 នូវពួកនោចិត្តក្នុង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចិត្តក្តី
 នោចិត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ នោចិត្ត-
 ធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ផង នូវនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្តផង នូវ
 ចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តក្នុង អាស្រ័យ
 នូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសហជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥

ចិត្តទុកេ បដិច្ចវារោ

កម្មេ បញ្ច វិចារកេ បញ្ច អាហារេ បញ្ច ឥន្ទ្រិយេ
 បញ្ច ឈានេ បញ្ច មក្កេ បញ្ច សម្បយុត្តេ បញ្ច
 វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្តិយា បញ្ច នត្តិយា បញ្ច វិកតេ
 បញ្ច អវិកតេ បញ្ច ។

[៤៣] ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ជោចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចិត្តំ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ អហេតុ-
 កប្បជិសន្ធិក្ខណោ វិចិត្តិច្ឆាសហាគតំ ឧទ្ធច្ចសហាគតំ
 ចិត្តំ បដិច្ច វិចិត្តិច្ឆាសហាគតោ ឧទ្ធច្ចសហាគតោ
 មោហោ ។ ជោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ជោចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ជោចិត្តំ ឯកំ
 ខន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធជ
 . . . អហេតុកប្បជិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា
 វិចិត្តិច្ឆាសហាគតេ ឧទ្ធច្ចសហាគតេ ខន្ធជ បដិច្ច
 វិចិត្តិច្ឆាសហាគតោ ឧទ្ធច្ចសហាគតោ មោហោ ។
 ជោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេ-
 តុប្បច្ចយា អហេតុកេ ជោចិត្តេ ខន្ធជ បដិច្ច ចិត្តំ
 អហេតុកប្បជិសន្ធិក្ខណោ ជោចិត្តេ ខន្ធជ បដិច្ច
 ចិត្តំ អហេតុកប្បជិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ ។

ចិត្តទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាហារ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងតន្ត្រីយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឈាន-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៣] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវអហេតុកចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត នូវខន្ធ ២ . . . មានអហេតុកប្ប-
 ដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ មិនមែន
 ជាចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 មិនមែនជាចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា អហោតុកំ នោចិត្តំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធោ ។ បេ ។ អហោតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ
 បដិច្ច ចិត្តញ្ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។ ចិត្តញ្ច
 នោចិត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នហោតុប្បច្ចយា អហោតុកំ នោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធឯញ្ច
 ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធោ . . . អហោតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ នោចិត្តំ ឯកំ
 ខន្ធឯញ្ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធោ . . . អហោតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ្ច វត្ថុញ្ច
 បដិច្ច នោចិត្តា ខន្ធា វិចិកិច្ចាសហាគតំ ឧទ្ធចូសហា-
 គតំ ចិត្តញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធោ បដិច្ច វិចិកិច្ចា-
 សហាគតោ ឧទ្ធចូសហាគតោ មោហោ ។

[៤៤] ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នអារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិ ។ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា នោចិត្តោ ខន្ធោ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នូវខន្ធ ២ ។ បេ ។ ក្នុងខណៈ
 នៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។
 នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ផង នូវនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ...
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈ
 នៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវ
 ចិត្ត ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង ។

[៤៤] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាបដិសន្ធិ អាស្រ័យ
 នូវចិត្ត ។ នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាបដិ-
 សន្ធិ រហូតដល់អសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យ នូវពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ។

ចិត្តទុកេ បដិច្ចវាពោ

ចិត្តញ លោចិត្តញ ធម្មំ បដិច្ច លោចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តញ សម្បយុត្តកេ
 ច ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តញ មហា-
 ភូតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តញ សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច កដត្តារូបំ
 ចិត្តញ មហាភូតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ ។

[៤៥] លោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច លោចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នអធិបតិប្បច្ចយា បញ្ច ។ នអនន្តរាប្បច្ច-
 យា ។ បេ ។ នឧបនិស្សយប្បច្ចយា តីណិ ។

[៤៦] ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច លោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ។
 លោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច លោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ លោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធា
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា ។ បេ ។ លោចិត្តោ ខន្ធា
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញា-
 សត្តា ។ លោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ចិត្តទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ផង នូវនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
ចិត្តផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
ចិត្តផង នូវពួកមហាកូតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កងត្តារូប អា-
ស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កងត្តារូប អាស្រ័យ
នូវចិត្តផង នូវពួកមហាកូតផង ។

[៤៥] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ។ ព្រោះនអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បេ ។
ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុង
អរូប ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កងត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។ នោចិត្តធម៌
អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២
។ បេ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាបដិសន្ធិ រហូតដល់អសញ្ញសត្វ អាស្រ័យ
នូវពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ។ ចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ នោចិត្តេ ខន្ធេ បដិច្ច
 ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ ។ នោចិត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ នោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ្ច បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។ ចិត្តញ្ច នោចិត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 នោចិត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ
 នោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធា ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធា . . . នោចិត្តេ ខន្ធា ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តញ្ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ្ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច
 នោចិត្តា ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ្ច សម្បយុត្តកេ
 ខន្ធា ច បដិច្ច កដត្តារូបំ ចិត្តញ្ច មហាក្ខតេ ច
 បដិច្ច កដត្តារូបំ ។ នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា នអា-
 សេវនប្បច្ចយា ។

[៤៧] ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 នកម្មប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។
 នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នកម្ម-
 ប្បច្ចយា នោចិត្តេ ខន្ធា បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកនោចិត្តក្នុង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ
 ក្នុងអរូប ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។
 នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ផង នូវនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែល
 មិនមែនជាចិត្តផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកនោចិត្តក្នុងផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវចិត្តផង
 នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តក្នុង អាស្រ័យ នូវ
 ចិត្តផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត
 ផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវពួក
 មហាក្ខតផង ។ ព្រោះនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[៤៧] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។
 នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកនោចិត្តក្នុង

ចិត្តទុកេ បដិច្ចវារោ

ពាហិរំ អាហារសមុដ្ឋានំ ឧតុសមុដ្ឋានំ
 ។ ចិត្តញ លោចិត្តញ ធម្មំ បដិច្ច លោចិត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា លោចិត្តេ ខន្ធេ ច
 ចិត្តញ បដិច្ច សម្មយុត្តកា ចេតនា ។ សង្ខតំ ។

[៤៨] នហេតុយា បញ្ច នអារម្មណោ តីណិ
 នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នអញ្ញមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
 នបុរេជាតេ បញ្ច នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ
 បញ្ច នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ
 ឯកំ នសង្ខិយេ ឯកំ នឈានេ បញ្ច នមត្តេ បញ្ច
 នសម្មយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ បញ្ច លោនត្តិយា
 តីណិ លោវិតតេ តីណិ ។

[៤៩] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ
 នអធិបតិយា បញ្ច ។ សង្ខតំ ។

[៥០] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ បញ្ច
 អនន្តរេ បញ្ច សព្វត្ត បញ្ច មត្តេ តីណិ អវិតតេ បញ្ច ។
 សហជាតវារោ បដិច្ចវារសទិសោ ។

ចិត្តទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . ។ នោ-
ចិត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ផង នូវនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកថេតនា អាស្រ័យ នូវពួកនោចិត្តក្នុង
ផង នូវចិត្តផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៤៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៥០] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។
សហជាតវារៈ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវារោ

[៥១] ចិត្តំ ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បច្ចយា សម្មយុត្តកា
ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញោ រូបំ បដិសន្ធិ ។ នោចិត្តំ
ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
នោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញោ
រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ ។ បេ ។ បដិសន្ធិ យាវ មហាក្ខតា
វត្ថុំ បច្ចយា នោចិត្តោ ខន្ធោ ។ នោចិត្តំ ធម្មំ
បច្ចយា ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
នោចិត្តោ ខន្ធោ បច្ចយា ចិត្តំ វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ បដិ-
សន្ធិក្ខណោ នោចិត្តោ ខន្ធោ បច្ចយា ចិត្តំ បដិ-
សន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ ។ នោចិត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
នោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្តញោ
ចិត្តសមុដ្ឋានញោ រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . វត្ថុំ បច្ចយា
ចិត្តញោ សម្មយុត្តកា ច ខន្ធោ បដិសន្ធិក្ខណោ
នោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្តញោ
កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តញោ សម្មយុត្តកា ច ខន្ធោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បច្ចយវារៈ

[៥១] នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាបដិសន្ធិក្តី
 ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ។ នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ ។ បេ ។ ជាបដិសន្ធិ
 រហូតដល់ពួកមហាកូត ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ចិត្តធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹង
 ខន្ធ ២ . . . ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។

ចិត្តទុកេ បច្ចយវារោ

ចិត្តញ លោចិត្តញ ធម្មំ បច្ចយា លោចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធិញ ចិត្តញ
 បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា
 . . . ចិត្តញ វត្តញ បច្ចយា លោចិត្តា ខន្ធា បដិ-
 សន្និក្ខុលោ លោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធិញ ចិត្តញ បច្ចយា
 ទ្វេ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិ-
 សន្និក្ខុលោ ចិត្តញ វត្តញ បច្ចយា លោចិត្តា ខន្ធា ។

[៥២] ចិត្តំ ធម្មំ បច្ចយា លោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណប្បច្ចយា ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។ លោចិត្តំ
 ធម្មំ បច្ចយា លោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណប្បច្ចយា លោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធិ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធា ។ បេ ។ បដិសន្និក្ខុលោ វត្តំ បច្ចយា
 លោចិត្តា ខន្ធា ចក្ខុយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណ-
 សហគតា ខន្ធា កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណ-
 សហគតា ខន្ធា វត្តំ បច្ចយា លោចិត្តា ខន្ធា ។ លោចិត្តំ
 ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា
 លោចិត្តោ ខន្ធា បច្ចយា ចិត្តំ វត្តំ បច្ចយា ចិត្តំ បដិ-
 សន្និក្ខុលោ លោចិត្តោ ខន្ធា បច្ចយា ចិត្តំ បដិ-
 សន្និក្ខុលោ វត្តំ បច្ចយា ចិត្តំ ចក្ខុយតនំ បច្ចយា
 ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ ។

ចិត្តទុក្ខៈ បច្ចយវារៈ

នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តធម៌ផង នឹងនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹង
 ផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២
 . . . ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលមិន-
 មែនជាចិត្តផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង ។

[៥២] នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោ-
 ចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋយ
 គឺ ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ ។ បេ ។
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយកាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយយតនៈ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពឹង
 ផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ចិត្ត
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 នោចិត្តក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណ
 ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយយតនៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោចិត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ អារម្មណាប្បច្ចយា នោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធ
 បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធ ចិត្តញ ទ្វេ ខន្ធ . . . វត្ថុំ បច្ចយា
 ចិត្តញ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ បដិសន្ធិក្ខណោ
 វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តញ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ
 ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ សម្បយុត្តកា
 ច ខន្ធ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ។ ចិត្តញ នោចិត្តញ
 ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា នោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធឬ ចិត្តញ បច្ចយា
 ទ្វេ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . ចិត្តញ វត្ថុញ បច្ចយា
 នោចិត្តា ខន្ធ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ វត្ថុញ
 បច្ចយា នោចិត្តា ខន្ធ ចក្ខាយតនញ ចក្ខុវិញ្ញា-
 ណញ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណសហគតា ខន្ធ កាយា-
 យតនញ . . . សន្និទ្ធី ។

[៥៣] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ បញ្ច អធិ-
 បតិយា បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច អវិកតេ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹង
 ផ្អែក នឹងកាយយតនៈ ។ នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តធម៌ផង
 នឹងនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២
 ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២
 . . . ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង ពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងចក្ខុ-
 វិញ្ញាណផង នឹងកាយយតនៈផង . . . សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៥៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ចិត្តទុកេ បច្ចយវារោ

[៥៤] ចិត្តំ ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចិត្តំ បច្ចយា
សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ អហេតុក-
ប្បដិសន្ធិក្ខណោ វិចិត្តិកិច្ចាសហកតំ ឧទ្ធចូសហកតំ
ចិត្តំ បច្ចយា វិចិត្តិកិច្ចាសហកតោ ឧទ្ធចូសហកតោ
មោហោ ។ នោចិត្តំ ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោចិត្តំ ឯកំ
ខន្ធំ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ
ខន្ធេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា
ចក្ខុយាតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណសហកតា ខន្ធា
កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណសហកតា ខន្ធា
វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា នោចិត្តោ ខន្ធា វិចិត្តិកិច្ចាស-
ហកតេ ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ធេ ច វត្ថុញ បច្ចយា វិចិ-
កិច្ចាសហកតោ ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ ។ នោ-
ចិត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
អហេតុកេ នោចិត្តេ ខន្ធេ បច្ចយា ចិត្តំ វត្ថុំ បច្ចយា
ចិត្តំ អហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ បេ ។ អហេតុកប្បសន្ធិ-
ក្ខណោ វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ ចក្ខុយាតនំ បច្ចយា
ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា ។ បេ ។

ចិត្តទុកៈ បច្ចយវារៈ

[៥៤] នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងអហេតុកចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ មោហាៈ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹង
 ផ្អែក នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ . . . មាន
 អហេតុកប្បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខាយតនៈ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយ-
 វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹង
 ផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹង
 វត្ថុផង ។ ចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងពួកអហេតុកក្ខន្ធ ដែលមិនមែនជា
 ចិត្ត ចិត្ត ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ លេ ។ ក្នុង
 ខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណ
 ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខាយតនៈ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ។ លេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោចិត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា អហោតុកំ នោចិត្តំ ឯកំ
 ខន្ធំ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ។ បេ ។ វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តញ្ច សម្ប-
 យុត្តកា ច ខន្ធា អហោតុកប្បដិសន្ធិ ។ បេ ។ អហោ-
 តុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តញ្ច សម្ប-
 យុត្តកា ច ខន្ធា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ។ បេ ។
 កាយាយតនំ ។ បេ ។ ចិត្តញ្ច នោចិត្តញ្ច ធម្មំ
 បច្ចយា នោចិត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា
 អហោតុកំ នោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធឯញ្ច ចិត្តញ្ច បច្ចយា
 ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ។ បេ ។
 ចិត្តញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា នោចិត្តោ ខន្ធា អហោតុ-
 កប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា នោចិត្តោ
 ខន្ធា ចក្ខាយតនញ្ច ចក្កុវិញ្ញាណញ្ច បច្ចយា ចក្កុ-
 វិញ្ញាណសហគតា ខន្ធា កាយាយតនញ្ច ។ បេ ។
 វិចិត្តិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធចូសហគតេ ខន្ធេ ច ចិត្តញ្ច
 បច្ចយា វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធចូសហគតោ មោ-
 ហោ ។ សន្និទ្ធីតំ ។

[៥៥] នហោតុយា បញ្ច នអារម្មណោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី ពឹង
 ផ្អែក នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ ។ បេ ។
 ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
 ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ
 ។ បេ ។ នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តធម៌ផង នឹងនោចិត្តធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី ពឹង
 ផ្អែក នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២
 ។ បេ ។ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង ក្នុងខណៈ
 នៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈផង
 នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងកាយាយតនៈផង ។ បេ ។ មោហាៈ ដែល
 ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងចិត្តផង ។ សេចក្តី
 បំប្រួញ ។

[៥៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ

ចិត្តទុកេ សំសដ្ឋវារោ

តីណិ នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នអញ្ញាមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
 នបុរេជាតេ បញ្ច នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ
 បញ្ច នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ
 ឯកំ នសង្ខិយេ ឯកំ នឈានេ បញ្ច នមក្កេ បញ្ច
 នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ បញ្ច នោនត្តិយា
 តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

[៥៦] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ . . .
 នអធិបតិយា បញ្ច ។ សង្ខតំ ។

[៥៧] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ បញ្ច . . .
 អនន្តរេ បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច មក្កេ តីណិ អវិតតេ បញ្ច ។
 និស្សយវារោ បច្ចយវារសទិសោ ។

សំសដ្ឋវារោ

[៥៨] ចិត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋា នោចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ សំសដ្ឋា សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ នោចិត្តំ
 ធម្មំ សំសដ្ឋា នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ចិត្តទុកៈ សំសដ្ឋវារៈ

មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៥៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៥៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៥ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

និស្សយវារៈ ដូចបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[៥៨] នោចិត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ច្រឡំ នឹងចិត្ត ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ បេ ។ នោចិត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា នោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា ទ្វេ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធោ សំសដ្ឋា ឯកោ ខន្ធោ បដិសន្ធិ ។
 នោចិត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋា ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា នោចិត្តោ ខន្ធោ សំសដ្ឋំ ចិត្តំ បដិសន្ធិ ។
 នោចិត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋា ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោចិត្តំ ឯកំ ខន្ធំ
 សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ្ច ទ្វេ ខន្ធោ ។ បេ ។
 បដិសន្ធិ ។ ចិត្តញ្ច នោចិត្តញ្ច ធម្មំ សំសដ្ឋា
 នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោចិត្តំ
 ឯកំ ខន្ធឯញ្ច ចិត្តញ្ច សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធោ
 ។ បេ ។ បដិសន្ធិ ។ សន្ធិត្តំ ។

[៥៩] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ បញ្ច អធិប-
 តិយា បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច អវិភតេ បញ្ច ។ សន្ធិត្តំ ។

[៦០] នហេតុយា បញ្ច នអធិបតិយា បញ្ច
 នបុរេជាតេ បញ្ច នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសវនេ
 បញ្ច នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ បញ្ច នឈានេ បញ្ច
 នមត្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ បញ្ច ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាណាបិ សម្បយុត្ត-
 វារោបិ សព្វេ កាតញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ២ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត
 ខន្ធ ១ ជាបដិសន្ធិ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ២ ។ ចិត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងនោ-
 ចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្ត ជាបដិសន្ធិ ច្រឡំ
 នឹងពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ច្រឡំ
 នឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត-
 ធម៌ក្តី ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ ។ បេ ។
 ជាបដិសន្ធិ ។ នោចិត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងចិត្តធម៌ផង នឹងនោចិត្តធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ២ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែល
 មិនមែនជាចិត្តផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ។ បេ ។ ជាបដិសន្ធិ ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៥៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៦០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ទាំងអស់នេះ
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចិត្តទុកេ បញ្ចារាវោ

បញ្ចារាវោ

[៦១] នោចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោចិត្តា ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានេនព្វ រូចានំ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ នោចិត្តោ
 ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នោចិត្តា ហេតុ ចិត្តស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ច នោចិត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោចិត្តា ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 េនព្វ រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។

[៦២] ចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តំ អារត្ត ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 មូលំ កាតព្វំ ។ ចិត្តំ អារត្ត នោចិត្តា ខន្ធា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតព្វំ ។ ចិត្តំ អារត្ត ចិត្តព្វ
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ នោចិត្តោ
 ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ នានំ ទត្វា សីលំ សមាទិយិត្វា ឧបោស-
 ថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ

ចិត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

បញ្ញាវារៈ

[៦១] នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ លេ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិ នៃចិត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦២] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវចិត្ត ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវចិត្ត ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវចិត្ត ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន រក្សា នូវសីល ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា នូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តំ អារត្ត រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ
ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា
ឈានំ . . . អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចុវេក្ខន្តិ
ផលំ បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ កោត្រ-
ភុស្ស វោទានស្ស មត្តស្ស ផលស្ស អារជ្ជនាយ
អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អរិយា នោចិត្តេ
បហំនេ កិលេសេ បច្ចុវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពិតេ កិលេសេ
បច្ចុវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ កិលេសេ ជានន្តិ
ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នោចិត្តេ ខន្ធភ អនិច្ចតោ ។ បេ ។
ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ
ទិព្វាយ សោតនាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ ចេតោប-
រិយញ្ញាលោន នោចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជានាតិ អាកា-
សានញ្ញាយតនំ ។ បេ ។ អាកិញ្ញាយតនំ ។ បេ ។
រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាសហាតតានំ ខន្ធានំ ដោដ្ឋ-
ញ្ញាយតនំ ។ បេ ។ នោចិត្តា ខន្ធា ឥទ្ធិវិញ្ញាណាស្ស
ចេតោបរិយញ្ញាណាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញា-
ណាស្ស យថាកម្មបកញ្ញាណាស្ស អនាគតំសញ្ញា-
ណាស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង នូវពួកកុសល ដែលខ្លួនធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន នូវឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកកិលេស មិនមែនជាចិត្ត ដែលលះបង់ហើយ ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន នូវចក្ក . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួកនោចិត្តក្នុងនូវ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ក ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ដោយ ចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ រូបាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ ពួកនោចិត្តក្នុងនូវ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

ចិត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

នោចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ នានំ ទត្វា . . . បឋមកមនសទិសំ
 និដ្ឋានាករណំ ។ ឥមំ នានំ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណាស្ស ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស ។ នោ-
 ចិត្តា ខន្ធា ឥទ្ធិវិញ្ញាណាស្ស ។ បេ ។ អារដ្ឋនាយ
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ
 ចិត្តស្ស ច នោចិត្តស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ នានំ ទត្វា . . . បឋមកមនសទិសំ
 និដ្ឋានាករណំ ។ ឥមំ នានំ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណាស្ស សម្បយុត្តកានព្វា ខន្ធានំ ដោដ្ឋព្វាយតនំ
 កាយវិញ្ញាណាស្ស សម្បយុត្តកានព្វា ខន្ធានំ ។ នោ-
 ចិត្តា ខន្ធា ឥទ្ធិវិញ្ញាណាស្ស ។ បេ ។ អារដ្ឋនាយ អា-
 រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច
 ធម្មា ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចិត្តព្វា សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធា អារព្ព ចិត្តំ តីណិ ។

[៦៣] ចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ចិត្តំ ករុ
 កត្វា ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។ ចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ

ចិត្តទុក្ខៈ បញ្ហាវារៈ

នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល
 ឲ្យ នូវទាន . . . ដូចជាដំណើរទី ១ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នា
 ទេ ។ នេះ ជាសេចក្តីផ្សេងគ្នា គឺ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ នោចិត្តក្ខន្ធ
 ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យនូវទាន . . . ដូចជាដំណើរ
 ទី ១ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ នេះ ជាសេចក្តីផ្សេងគ្នា គឺ
 រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង ។ នោចិត្តក្ខន្ធ (ជាបច្ច័យ) នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិញ្ញាណ
 ។ បេ ។ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត ប្រារព្ធ នូវចិត្តផង នូវពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង មានវារៈ ៣ ។

[៦៣] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ចិត្ត កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើ នូវចិត្ត ឲ្យជាទីគោរព ។ ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនោចិត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ចិត្តំ ករុំ កត្វា
 នោចិត្តា ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ ចិត្តា-
 ធិបតិ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋាណានញ្ច
 រូចាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តោ ធម្មោ
 ចិត្តស្ស ច នោចិត្តស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ចិត្តំ ករុំ កត្វា ចិត្តញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ
 នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណា-
 ធិបតិ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . .
 តំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិណន្ធតិ តំ ករុំ
 កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ មេ ។
 បុព្វេ . . . ឈានា . . . អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា
 មត្តំ បច្ចវេក្ខន្តិ ផលំ . . . និព្វានំ ករុំ កត្វា . . .
 និព្វានំ កោត្រភុស្ស រោទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . .
 នោចិត្តោ ខន្ធធ្វ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិណន្ធតិ
 តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ មេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវចិត្ត ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ចិត្តា-
 ធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្មដ្ឋានរូបផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ផង នៃនោ-
 ចិត្តធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ចិត្តក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវចិត្ត ឲ្យជាទីគោរព ។
 នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន
 . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវកុសល
 នោះ ហើយពិចារណា នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីក-
 រាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ
 កើតឡើង ។ បេ ។ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ពួកព្រះ
 អរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ នូវផល . . . ព្រោះ
 ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព . . . ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោ-
 ត្រកូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ
 . . . ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវនោចិត្តក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធនោះ ឲ្យធ្លន់ ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ បេ ។

ចិត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

សហជាតាធិបតិ នោចិត្តា អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេបិ កមណ បឋមកមន-
 សទិសា និដ្ឋានាករណា អារម្មណាធិបតិ សហជា-
 តាធិបតិ កាតញ្ច ។ ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច ធម្មា
 ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ តីណិបិ ករុការម្មណា កាតញ្ច អារម្ម-
 ណាធិបតិយេវ ។

[៦៤] ចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រយ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមំ បុរិមំ ចិត្តំ បច្ឆិមស្ស
 បច្ឆិមស្ស ចិត្តស្ស អនន្តរយ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរយ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមំ បុរិមំ ចិត្តំ បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ នោ-
 ចិត្តានំ ខន្ធានំ អនន្តរយ្យច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តំ រុដ្ឋា-
 នស្ស អនន្តរយ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តោ ធម្មោ
 ចិត្តស្ស ច នោចិត្តស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរយ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមំ បុរិមំ ចិត្តំ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ចិត្តស្ស
 សម្មយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ អនន្តរយ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចិត្តទុក្ខៈ បញ្ហាវារៈ

ឯសហជាតាធិបតី គឺ នោចិត្តាធិបតីធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ គឺ ដំណើរទាំង ២ យ៉ាង ដូច-
 ជាដំណើរទី ១ ដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ឯអារម្មណាធិបតី
 និងសហជាតាធិបតី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតី
 គឺ មានវារៈ ៣ មានការធ្វើឲ្យធ្ងន់ជាអារម្មណ៍ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ គឺ
 អារម្មណាធិបតីហ្នឹងដដែល ។

[៦២] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 ចិត្ត មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត មុន ។
 ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ចិត្ត ជាបច្ច័យ
 នៃវុដ្ឋានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ផង
 នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃ
 ចិត្ត ក្រោយ ។ ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លោចិត្តោ ធម្មោ លោចិត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា លោចិត្តា ខន្ធ
 ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឥមេ ទ្វេបិ បូរេតុកាមេន កាតញ្ច បុរិមកមន-
 សទិសា ។ ចិត្តោ ច លោចិត្តោ ច ធម្មា ចិត្តស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមំ បុរិមំ ចិត្តញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ចិត្តស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតពុំ បុរិមំ
 បុរិមំ ចិត្តញ្ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ
 លោចិត្តាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតពុំ បុរិមំ បុរិមំ ចិត្តញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ចិត្តស្ស
 សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បញ្ច បដិច្ចវាសទិសា អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បញ្ច បដិច្ចវាសទិសា និស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បញ្ច បច្ចយវាសទិសា ។

ចិត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

[៦៥] ចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្ត-
 រូបនិស្សយោ បកត្ថូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថូប-
 និស្សយោ ចិត្តំ ចិត្តស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណិ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូ-
 បនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថូបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថូបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ
 ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ មាទំ ជប្បតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ
 សីលំ ។ បេ ។ សេនាសទំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ
 ។ បេ ។ សទ្ធិំ ភិទ្ធីតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសទំ
 សទ្ធាយ ។ បេ ។ មក្កស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ
 ចិត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឥមេ ទ្វេបិ បូរេតុកាមេន សព្វត្ថ កាតញ្ច បឋម-
 ភមនសទិសា និដ្ឋាណករណា ។ ចិត្តោ ច នោ-
 ចិត្តោ ច ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
 បកត្ថូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថូបនិស្សយោ ចិត្តញ្ច

ចិត្តទុក្ខៈ បញ្ហាវារៈ

[៦៥] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តាបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តាបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ ដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ ទិដ្ឋិ សីល ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃមគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ វារៈទាំង ២ យ៉ាងនេះ បណ្ឌិត អ្នកប្រាថ្នានឹងបំពេញ គប្បីធ្វើ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ឲ្យដូចជាដំណើរទី ១ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តាបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺ ចិត្តក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ចិត្តស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តីណា ។

[៦៦] នោចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស
បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុ-
បុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ច-
តោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា
រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ
រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាសហាគតានំ ខន្ធនំ ដោដ្ឋព្វា-
យតនំ កាយវិញ្ញាណាសហាគតានំ ខន្ធនំ បុរេជា-
តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ
ចក្កុវិញ្ញាណាសហាគតានំ ខន្ធនំ កាយាយតនំ . . .
វត្ថុ នោចិត្តានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
នោចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណា-
បុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោម-
នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ
សោតនាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កុ-
វិញ្ញាណាស្ស ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ព ។

[៦៦] នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយបុរេជា-
តប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេ-
ជាត គឺ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត
ឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ក ឬ នូវសំឡេង ដោយ
ទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ ដោយ
ចក្កវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ ដោយ
កាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្កាយតនៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ...
វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោចិត្ត-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ-
បុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ
ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប
ដោយទិព្វចក្ក ឬ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជា
បច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។

ចិត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយ-
 តនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ចិត្តស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ច នោ-
 ចិត្តស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតទាតុយា
 សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ច
 សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ ដោជ្ជញ្ចាយតនំ ។ បេ ។
 វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស សម្ប-
 យុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធានំ វត្ថុ ចិត្តស្ស ច សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៦៧] ចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ចា-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សទ្ធិត្ថំ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ
 នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ចាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សទ្ធិត្ថំ ។ ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច ធម្មោ នោចិត្តស្ស
 ធម្មស្ស បច្ចាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សទ្ធិត្ថំ ។

ចិត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយព្វាយតនៈ ។ បេ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[៦៧] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៦៨] ចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អាសេវ-
នប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[៦៩] នោចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណខណិកា ។
សហជាតា នោចិត្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
នាណខណិកា នោចិត្តោ ចេតនា វិចាកានំ ខន្ធានំ
កដត្តា ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោ-
ចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតា នាណខណិកា ។ សហជាតា
នោចិត្តោ ចេតនា ចិត្តស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
នាណខណិកា នោចិត្តោ ចេតនា វិចាកស្ស ចិត្តស្ស
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស
ច នោចិត្តស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតា នាណខណិកា ។ សហជាតា នោចិត្តោ
ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តស-
មុដ្ឋានាណញ្ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណ-
ខណិកា នោចិត្តោ ចេតនា វិចាកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស
ច កដត្តា ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៦៨] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ។

[៦៩] នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្ត-សមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយ កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃ វិបាកចិត្ត ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានា- ខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយ កម្មប្បច្ច័យ ។

ចិត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

[៧០] ចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស វិចារ-
កប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បញ្ច ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

[៧១] នោចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស
ណានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ មក្កប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តីណិ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

[៧២] ចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
សន្និទ្ធីតំ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស
វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា នោចិត្តោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
នានំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ-
ក្ខណោ នោចិត្តោ ខន្ធា វត្ថុស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
បច្ចយោ វត្ថុ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
បុរេជាតំ ចក្ខុយាតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណសហកតានំ ខន្ធានំ
កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណសហកតានំ ខន្ធានំ វត្ថុ
នោចិត្តានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
បច្ឆាជាតា នោចិត្តោ ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចិត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

[៧០] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ។

[៧១] នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ។

[៧២] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក នោចិត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ ពួកខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោ- ចិត្តក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ វត្ថុ ចិត្តស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរេជាតំ ចក្ខាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ
 កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ចិត្តស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ច នោចិត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ ចិត្តស្ស
 សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បុរេជាតំ ចក្ខាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស
 សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស . . . វត្ថុ
 ចិត្តស្ស ច សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច ធម្មោ
 នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និទ្ធីតំ ។

[៧៣] ចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សន្និទ្ធីតំ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
 ជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជា
 បច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 ចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត
 គឺ ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ...
 វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៧៣] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោចិត្តធម៌

ចិត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ
 ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតោ នោចិត្តោ ខន្ធា ចិត្តស្ស
 បដិសន្ធិក្ខណោ នោចិត្តោ ។ បេ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ
 វត្ថុ ចិត្តស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ . . . បុរេជាតសទិសំ ។
 សន្និទ្ធីត្ថំ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ច នោចិត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតោ នោចិត្តោ ឯកោ ខន្ធា ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ
 ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានោណព្វ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ នោចិត្តោ ឯកោ ខន្ធា
 ។ បេ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ ចិត្តស្ស សម្បយុត្តកានព្វ
 ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ
 . . . វត្ថុំ . . . បុរេជាតសទិសំ ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។ ចិត្តោ ច
 នោចិត្តោ ច ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ នោចិត្តោ ឯកោ
 ខន្ធា ច ចិត្តព្វ ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានោណព្វ
 រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។

ចិត្តទុក្ខៈ បញ្ហាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតិ បុរេ-
 ជាតិ បច្ចាជាតិ អាហារ និងតន្ត្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោ-
 ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតិ
 និងបុរេជាតិ ។ សហជាតិ គឺ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធន្ត (ជាបច្ច័យ) នៃចិត្ត
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាតិ គឺ នូវវចក្ក . . . នូវ
 វត្ថុ ថាមិនទៀង . . . ដូចជាបុរេជាតិប្បច្ច័យដែរ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយអត្ថិប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់សហជាតិ និងបុរេជាតិ ។ សហជាតិ គឺ នោចិត្តក្ខន្ធន្ត ១
 ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២ ផង នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នោចិត្តក្ខន្ធន្ត ១ ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាតិ គឺ នូវវចក្ក . . . នូវវត្ថុ . . . ដូចជាបុរេជា-
 តិប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 នោចិត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតិ បុរេជាតិ បច្ចាជាតិ
 អាហារ និងតន្ត្រិយ ។ សហជាតិ គឺ នោចិត្តក្ខន្ធន្ត ១ ក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃខន្ធ ២ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតំ ចិត្តញ្ច វត្ថុ ច នោចិត្តានំ ខន្ធានំ
អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោបិ ទ្វេ ។
សហជាតំ ចិត្តញ្ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហ-
ជាតំ ចិត្តញ្ច មហាកូតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតំ ចិត្តញ្ច សម្ម-
យុត្តកា ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស
អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតំ ចិត្តញ្ច សម្ម-
យុត្តកា ច ខន្ធា កតន្ទិដ្ឋានោ អាហារោ ច ឥមស្ស
កាយស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតំ
ចិត្តញ្ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា រូបដីវិតិទ្ធិយញ្ច
កដត្តារូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧៤] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អធិប-
តិយា នវ អនន្តវេ នវ សមនន្តវេ នវ សហជាតេ
បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ បញ្ច និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្ស-
យេ នវ បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេ-
វនេ នវ កម្មេ តីណិ វិចារកេ បញ្ច អាហារេ
បញ្ច ឥន្ទ្រិយេ បញ្ច លានេ តីណិ មក្កេ តីណិ
សម្មយុត្តេ បញ្ច វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្តិយា បញ្ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ ចិត្តក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនោចិត្តក្នុង ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានវារៈ ២ ។ សហជាត គឺ ចិត្តក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្នុងក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បដ្ឋានរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 សហជាត គឺ ចិត្តក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បដ្ឋានរូប
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ
 ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី កពឡឺង្ការហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី រូប-
 ដីវិត្តិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។

[៧២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអា-
 ហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥

ចិត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

នត្តិយា នវ រិកតេ នវ អរិកតេ បញ្ច ។

[៧៥] ចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ចិត្តោ ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្ទាជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ច
 នោចិត្តស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តោ
 ធម្មោ នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ត្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចិត្តទុក្ខៈ បញ្ហាវារៈ

ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ។

[៧៥] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្ត-
ធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។
ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្ប-
ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
នោចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។
នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោចិត្តោ ធម្មា ចិត្តស្ស ច នោចិត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច ធម្មា ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច ធម្មា នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តោ ច នោចិត្តោ ច ធម្មា
 ចិត្តស្ស ច នោចិត្តស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧៦] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សព្វត្ត
 នវ នោអវិភតេ នវ ។

[៧៧] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ
 ។ បេ ។ . . . នសមនន្តវេ តីណិ នអញ្ញមញ្ញេ ឯកំ
 នឧបនិស្សយេ តីណិ សព្វត្ត តីណិ នមក្កេ តីណិ
 នសម្បយុត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ តីណិ នោនត្តិយា
 តីណិ នោវិភតេ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណ៍-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ផង
 នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។

[៧៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

[៧៧] ក្នុងនអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ។ បេ ។ . . . ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៣ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចេតសិកទុកេ បដិច្ចវារោ

[៧៨] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ . . .
អធិបតិយា នវ ។

អនុលោមប្បដិលោមមាតិកា កាតព្វា ។

ចិត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ចេតសិកទុកំ

បដិច្ចវារោ

[៧៩] ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ បដិច្ច ឯកោ ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខុ-
ណោ ។ បេ ។ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច អចេតសិកោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចេតសិកេ ខន្ធធ បដិច្ច
ចិត្តព្វា ចិត្តសមុដ្ឋានព្វា រូបំ បដិសន្ធិក្ខុណោ ចេត-
សិកេ ខន្ធធ បដិច្ច ចិត្តព្វា កដត្តា ច រូបំ ។
ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ ច អចេត-
សិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ចេត-
សិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តព្វា ចិត្តស-
មុដ្ឋានព្វា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ . . . បដិសន្ធិក្ខុណោ ។ បេ ។

ចេតសិកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៧៨] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អនុលោមប្បដិលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។

ចប់ ចិត្តទុកៈ ។

ចេតសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៧៩] ចេតសិកធម៌^(១) អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ខន្ធ ១
អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ អចេតសិកធម៌^(២)
អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត
ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ចិត្តក្តី កដត្តារូប
ក្តី អាស្រ័យ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ចេតសិក-
ធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

១ គឺ វេទនា សញ្ញា និងសង្ខារ ។ ២ គឺចិត្ត រូប និងនិព្វាន ។ អដ្ឋកថា ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច អចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច កេដត្តារូបំ ចិត្តំ បដិច្ច
 វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កេដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។
 អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ ។ បេ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច
 ចេតសិកា ខន្ធា ។ អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិ-
 កោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ ។ បេ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ
 វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តញ្ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។ ចេត-
 សិកញ្ច អចេតសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចេតសិកំ ឯកំ
 ខន្ធា ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . .
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធា ចិត្តញ្ច
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត វត្ថុ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ចិត្ត
 អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាកូត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កដត្តារូប
 និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ
 នូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចេតសិកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចេតសិក-
 ធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចេតសិកធម៌ អា-
 ស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចេត-
 សិកក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

ចេតសិកទុកេ បដិច្ចវារោ

ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច ចិត្តញ្ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច ទ្វេ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធន្ទ . . . ។ ចេតសិកញ្ច អចេតសិកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច អចេតសិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ចេតសិកេ ខន្ធន្ទ ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ចេតសិកេ ខន្ធន្ទ ច មហាក្សតេ ច
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចេតសិកេ
 ខន្ធន្ទ ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច កដត្តារូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចេតសិកេ ខន្ធន្ទ ច មហាក្សតេ ច បដិច្ច កដត្តា-
 រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចេតសិកេ ខន្ធន្ទ ច វត្ថុញ្ច
 បដិច្ច ចិត្តំ ។ ចេតសិកញ្ច អចេតសិកញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច
 ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធន្ទ . . . បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច
 ទ្វេ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធន្ទ . . . បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច
 ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ្ច ទ្វេ ខន្ធន្ទ ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច ឯកោ
 ខន្ធា ចិត្តញ្ច ។

ចេតសិកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធទ ផង នូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង នូវ
 ខន្ធ ២ . . . ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេ-
 តសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តា-
 រូប អាស្រ័យ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវវត្ថុផង ។
 ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ផង នូវ
 អចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធទ ផង នូវចិត្តផង នូវ
 ខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវចេតសិកក្ខន្ធទ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធទ ផង
 នូវវត្ថុផង ខន្ធ ១ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ផង នូវវត្ថុផង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៨០] ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចេតសិកំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិ ។
 ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច អចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណាប្បច្ចយា ចេតសិកោ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តំ បដិ-
 សន្ធិ ។ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ ច
 អចេតសិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ អារម្មណាប្បច្ចយា
 ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្តញ្ច ទ្វេ
 ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិ ។ អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 អចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ ។ អចេតសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធោ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ ។ បេ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ
 បដិច្ច ចេតសិកោ ខន្ធោ ។ អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 អារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ ។ ចេតសិកញ្ច អចេត-
 សិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៨០] ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ នូវ
 ខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត ជាបដិសន្ធិ អាស្រ័យ នូវ
 ពួកចេតសិកក្ខន្ធ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី
 ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ ។
 អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។
 ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចេតសិកក្ខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអចេតសិក-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ចេតសិកធម៌
 អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង

ចេតសិកទុកេ បដិច្ចវារោ

អារម្មណាប្បច្ចយា ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច ចិត្តញ្ច
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ចេតសិកំ ឯកំ
 ខន្ធិញ្ច វត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។
 ចេតសិកញ្ច អចេតសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អចេត-
 សិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ ចេតសិកេ ខន្ធធ ច វត្តញ្ច បដិច្ច ចិត្តំ ។
 ចេតសិកញ្ច អចេតសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ
 ច អចេតសិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណាប្ប-
 ច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច
 វត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ្ច ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។

[៨០] ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា ។ សន្ធិត្តំ ។

[៨២] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តវេ នវ សមនន្តវេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញោ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ បញ្ច អាសេវនេ បញ្ច កម្មេ នវ សព្វត្ត
 នវ អវិកតេ នវ ។

ចេតសិកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង
 នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង
 នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២ អាស្រ័យ
 នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ . . . ។
 អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវចេត-
 សិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី
 អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ
 នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ . . . ។

[៨១] ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៨២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៨៣] ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា អហោតុកំ ចេត-
 សិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . .
 អហោតុកប្បជិសន្តិក្ខណោ វិចិកិច្ឆាសហាគតោ ឧទ្ធច្ច-
 សហាគតោ ខន្ធោ បដិច្ច វិចិកិច្ឆាសហាគតោ ឧទ្ធច្ច-
 សហាគតោ មោហោ ។ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 អចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា
 អហោតុកេ ចេតសិកេ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តញ្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ អហោតុកប្បជិសន្តិ ។ ចេតសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ នហោតុប្បច្ចយា អហោតុកំ ចេតសិកំ
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្តញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . អហោតុកប្បជិសន្តិ ។
 អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច អចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា អហោតុកំ ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ អហោតុកប្បជិសន្តិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច
 កដត្តារូបំ ចិត្តំ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តំ ឯកំ
 មហាក្ខតំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។
 អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៨៣] ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១
ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ អចេតសិកធម៌
អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ អាស្រ័យ នូវពួក
ចេតសិកក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី
អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ជា
អហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ អចេតសិកធម៌
អាស្រ័យ នូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវអហេតុកចិត្ត កងត្តារូប អាស្រ័យ
នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ចិត្ត
អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ . . . មហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញសត្វ
. . . ។ ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង

ចេតសិកទុកេ បដិច្ចវារោ

នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចិត្តំ បដិច្ច សម្ម-
 យុត្តកា ខន្ធា អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច
 សម្មយុត្តកា ខន្ធា អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ
 បដិច្ច ចេតសិកា ខន្ធា វិចិត្តិក្ខាសហគតំ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតំ ចិត្តំ បដិច្ច វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ មោហោ ។ អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចិត្តំ បដិច្ច សម្មយុត្តកា
 ច ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្មយុត្តកា ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ
 អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តញ សម្ម-
 យុត្តកា ច ខន្ធា ។ ចេតសិកញ អចេតសិកញ
 ធម្មំ បដិច្ច ចេតសិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហេ-
 តុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធសុ ចិត្តញ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធសុ ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចេតសិកំ
 ឯកំ ខន្ធសុ វត្ថុញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . .

ចេតសិកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវអហេតុក-
 ចិត្ត ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្ប-
 ដិសន្ធិ ពួកចេតសិកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្ប-
 ដិសន្ធិ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ
 នូវចិត្ត ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី
 អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវអហេតុចិត្ត ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កងត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 ចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវចិត្ត
 ផង នូវខន្ធ ២... ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២... ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចេត-
 សិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិចិត្តិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធចូសហគតេ ខន្ទេ ច ចិត្តញ្ច
 បដិច្ច វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធចូសហគតោ មោហោ ។
 ចេតសិកញ្ច អចេតសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អចេត-
 សិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកេ
 ចេតសិកេ ខន្ទេ ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ អហេតុកេ ចេតសិកេ ខន្ទេ ច មហាក្ខតេ ច
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចេតសិកេ ខន្ទេ ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច កដត្តារូបំ
 អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចេតសិកេ ខន្ទេ ច
 មហាក្ខតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ អហេតុកប្បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ចេតសិកេ ខន្ទេ ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច
 ចិត្តំ ។ ចេតសិកញ្ច អចេតសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ទញ្ច
 ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ទា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ទញ្ច
 ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ទា កដត្តា ច រូបំ អហេ-
 តុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ទញ្ច វត្ថុញ្ច
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ទា ចិត្តញ្ច ទ្វេ ខន្ទេ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវចិត្តផង ។
 អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 ចេតសិកក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង កដត្តារូប
 អាស្រ័យ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិ-
 សន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង
 នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិ-
 កធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវចិត្តផង ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិ-
 សន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ . . . ។

ចេតសិកទុកេ បដិច្ចវារោ

[៨៤] ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច អចេតសិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ចេតសិកេ ខន្ធ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្កុណោ ។ បេ ។
 អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច អចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ ចេតសិកញ្ច
 អចេតសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អចេតសិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ចេតសិកេ ខន្ធ ច
 វិញ្ញាណញ្ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចេត-
 សិកេ ខន្ធ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិក្កុណោ ទ្វេបិ កាតញ្ច ។ សន្ធិត្តំ ។

[៨៥] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ តីណិ នអ-
 ធិបតិយា នវ នអនន្តវេ តីណិ នសមនន្តវេ តីណិ
 នអញ្ញមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជាតេ
 នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ
 នវិចាកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នសច្ឆិយេ ឯកំ
 នឈានេ ឆ នមក្កេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណិ

ចេតសិកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៨៤] អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកចេតសិកក្នុង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យ នូវអចេត-
 សិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ នូវចិត្ត ជាបដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ អចេតសិ-
 កធម៌ អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 ចេតសិកក្នុងផង នូវវិញ្ញាណផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកចេតសិកក្នុងផង នូវពួកមហាក្ខតផង វារៈទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៨៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងន-
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នវិប្បយុត្តេ ន នោនត្តិយា តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

[៨៦] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ . . .
នអធិបតិយា នវ ។ សន្និទ្ធា ។

[៨៧] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ . . .
អនន្តវេ នវ ។ បេ ។ បុរេជាតេ បញ្ច អាសេវនេ បញ្ច
កម្មេ នវ សព្វត្ថ នវ មក្កេ តីណិ អវិតតេ នវ ។
សហជាតវារោមិ បដិច្ចវាវសទិសោ ។

បច្ចយវារោ

[៨៨] ចេតសិកំ ធម្មំ បច្ចយា ចេតសិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិ-
សា ។ អចេតសិកំ ធម្មំ បច្ចយា អចេតសិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បច្ចយា ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ បដិសន្និក្ខណេ ចិត្តំ
បច្ចយា កដត្តារូបំ ចិត្តំ បច្ចយា វត្ថុ វត្ថុ បច្ចយា
ចិត្តំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។ អចេតសិកំ ធម្មំ
បច្ចយា ចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ចិត្តំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធ វត្ថុ បច្ចយា
ចេតសិកោ ខន្ធ បដិសន្និក្ខណេ ទ្វេបិ កាតព្វា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៨៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ. . .
ក្នុងនអនន្តរុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ លេ ។ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ច័យ
ទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។ ឯសហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ច័យវារៈ

[៨៨] ចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
អចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ចិត្ត ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ កដត្តារូប ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ពឹង
ផ្អែក នឹងចិត្ត ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មហាកូត ១ . . . ។ ចេតសិក-
ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ពួកចេតសិកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ វារៈទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។

ចេតសិកទុកេ បច្ចយវារោ

អចេតសិកំ ធម្មំ បច្ចយា ចេតសិកោ ច អចេត-
 សិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ
 បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ
 វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តញ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា បដិ-
 សន្និក្ខុណោ ទ្វេបិ កាតញ ។ ចេតសិកញ
 អចេតសិកញ ធម្មំ បច្ចយា ចេតសិកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធឯ ចិត្តញ
 បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . . ចេតសិកំ ឯកំ
 ខន្ធឯ ចិត្តញ វត្ថុញ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធេ . . . បដិសន្និក្ខុណោ ទ្វេបិ កាតញ ។ ចេត-
 សិកញ អចេតសិកញ ធម្មំ បច្ចយា អចេតសិកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចេតសិកេ ខន្ធេ ច
 ចិត្តញ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចេតសិកេ ខន្ធេ
 ច មហាក្ខតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចេត-
 សិកេ ខន្ធេ ច វត្ថុញ បច្ចយា ចិត្តំ បដិសន្និក្ខុណោ
 តីណិបិ កាតញ ។ ចេតសិកញ អចេតសិកញ
 ធម្មំ បច្ចយា ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធឯ
 ចិត្តញ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ

ចេតសិកទុកៈ បច្ចយវារៈ

ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអចេតសិកធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
 វត្ថុ វារៈ ២ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។
 ចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកធម៌ផង នឹងអចេតសិកធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិក-
 ក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹង
 ចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . វារៈ ២
 យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ អចេតសិកធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកធម៌ផង នឹងអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកចេតសិកក្ខន្ធ
 ផង នឹងចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកចេតសិកក្ខន្ធផង
 នឹងពួកមហាក្ខតផង ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នឹង
 វត្ថុផង វារៈ ៣ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។
 ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកធម៌ផង
 នឹងអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២
 ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខន្ធ . . . ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធហា វត្ថុញ បច្ចយា
ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ
កាតញ ។

[៨៩] ចេតសិកំ ធម្មំ បច្ចយា ចេតសិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ច-
សទិសា ។ អចេតសិកំ ធម្មំ បច្ចយា អចេត-
សិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុយ-
តនំ បច្ចយា ចក្កុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា
កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ បដិសន្ធិ ។ អចេត-
សិកំ ធម្មំ បច្ចយា ចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុយតនំ បច្ចយា ចក្កុវិញ្ញាណ-
សហគតា ខន្ធា កាយាយតនំ បច្ចយា . . . ចិត្តំ
បច្ចយា សម្មយុត្តកា ខន្ធា វត្ថុំ បច្ចយា ចេតសិ-
កា ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ កាតញ ។
អចេតសិកំ ធម្មំ បច្ចយា ចេតសិកោ ច
អចេតសិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
ចក្ខុយតនំ បច្ចយា ចក្កុវិញ្ញាណំ សម្មយុត្តកា
ច ខន្ធា កាយាយតនំ បច្ចយា . . . វត្ថុំ បច្ចយា
ចិត្តំ សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង
នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . វារៈ ២ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។

[៨៧] ចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
អចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយ-
វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ចិត្ត ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹង
វត្ថុ ។ ចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹង
ផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ . . . ពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ពួកចេតសិកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វារៈ ២
យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ចេតសិកធម៌
ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹង
ផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ . . . ចិត្តក្តី ពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វារៈ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

ចេតសិកទុកេ បច្ចយវារោ

ចេតសិកញ អចេតសិកញ ធម្មំ បច្ចយា ចេតសិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណាស-
 ហាគតំ ឯកំ ខន្ធចញ ចក្កវិញ្ញាណាញ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធធ . . . ចក្កវិញ្ញាណាសហាគតំ ឯកំ ខន្ធចញ
 ចក្កាយតនញ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ . . .
 កាយវិញ្ញាណាសហាគតំ . . . ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធចញ
 ចិត្តញ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ . . . ចេតសិកំ
 ឯកំ ខន្ធចញ វត្ថុញ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ . . .
 បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេ ។ ចេតសិកញ អចេតសិកញ
 ធម្មំ បច្ចយា អចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណាសហាគតេ ខន្ធធ ច ចក្កាយ-
 តនញ បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណាសហាគតេ
 . . . ចេតសិកេ ខន្ធធ ច វត្ថុញ បច្ចយា ចិត្តំ បដិសន្ធិ
 ឯកំ ។ ចេតសិកញ អចេតសិកញ ធម្មំ បច្ចយា
 ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណាសហាគតំ ឯកំ ខន្ធចញ ចក្កា-
 យតនញ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ចក្កវិញ្ញាណាញ ទ្វេ ខន្ធធ
 បច្ចយា . . . ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធចញ វត្ថុញ បច្ចយា ទ្វេ
 ខន្ធា ចិត្តញ ទ្វេ ខន្ធធ . . . បដិសន្ធិ ឯកំ ។ សន្និទ្ធីតំ ។

ចេតសិកទុកៈ បច្ចយវារៈ

ចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកធម៌ផង នឹងអចេតសិកធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹង
 ចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . .
 ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកក្ខន្ធន្ត ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកក្ខន្ធន្ត ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 វារៈ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ អចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចេត-
 សិកធម៌ផង នឹងអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណាប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុ-
 វិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . .
 ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងពួកចេតសិកក្ខន្ធន្តផង នឹងវត្ថុផង ឯបដិសន្ធិ មាន
 វារៈ ១ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិក-
 ធម៌ផង នឹងអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណាប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
 ចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២
 ក្តី ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកក្ខន្ធន្ត ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 បដិសន្ធិ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៩០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា នវ សព្វត្ថ នវ បុរេជាតេ នវ អាសេវនេ
នវ អវិគតេ នវ ។

[៩១] ចេតសិកំ ធម្មំ បច្ចុយា ចេតសិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចុយា អហេតុកំ ចេត-
សិកំ . . . ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។ នវ បញ្ញា បញ្ញាវិញ្ញាណាម្បិ
យថា អារម្មណប្បច្ចុយា ឯវំ កាតព្វំ តីសុយេវ
មោហោ សព្វេ បញ្ញា បវត្តិប្បដិសន្ធិយា កាតព្វា
អសម្មោហាន្តេន ។

[៩២] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ តីណិ
នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
តីណិ នអញ្ញមញ្ញេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ
នកម្មេ តីណិ នវិចាកេ នវ នអាហារេ ឯកំ
នសន្និយេ ឯកំ នឈានេ នវ នមត្តេ នវ នសម្ប-
យុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ន នោនត្តិយា តីណិ នោ-
វិគតេ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៧១] ចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ អហេតុកចេតសិក . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
ប្រស្នា ៧ ក្តី បញ្ចវិញ្ញាណក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដូចអារម្មណប្បច្ច័យ
ដែរ មោហៈ ក្នុងវារៈទាំង ៣ និងប្រស្នាទាំងអស់ បណ្ឌិត កាលមិន
រង្វេង គប្បីធ្វើ ក្នុងបវត្តិប្បដិសន្ធិចុះ ។

[៧២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្ទិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
នោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចេតសិកទុកេ សំសដ្ឋវាពោ

[៩៣] ហេតុប្បច្ចយា នអាម្មណោ តីណិ . . .
នអធិបតិយា នវ ។ សង្ខតំ ។

[៩៤] នហេតុប្បច្ចយា អាម្មណោ នវ . . .
អនន្តវេ នវ សព្វត្ថ នវ មក្កេ តីណិ អវិភតេ នវ ។

សំសដ្ឋវាពោ

[៩៥] ចេតសិកំ ធម្មំ សំសដ្ឋា ចេតសិកោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធ
សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិ ។
ចេតសិកំ ធម្មំ សំសដ្ឋា អចេតសិកោ ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចេតសិកេ ខន្ធ សំសដ្ឋ
ចិត្តំ បដិសន្ធិ ។ ចេតសិកំ ធម្មំ សំសដ្ឋា ចេត-
សិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធ សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធ
ចិត្តញ្ច ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិ ។ អចេតសិកំ
ធម្មំ សំសដ្ឋា ចេតសិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ចិត្តំ សំសដ្ឋា សម្មយុត្តកា ខន្ធ បដិ-
សន្ធិ ។ ចេតសិកញ្ច អចេតសិកញ្ច ធម្មំ សំ-
សដ្ឋា ចេតសិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

ចេតសិកទុកៈ សំសដ្ឋវារៈ

[៧៣] ក្នុងនអាមណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៧៤] ក្នុងអាមណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងអនន្តរុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧
ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[៧៥] ចេតសិកធម៌ ច្រឡំ នឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ច្រឡំ នឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២
... ជាបដិសន្ធិ ។ អចេតសិកធម៌ ច្រឡំ នឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត ជាបដិសន្ធិ ច្រឡំ នឹងពួកចេតសិ-
កក្ខន្ធ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ច្រឡំ នឹងចេតសិកធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ច្រឡំ នឹងចេតសិ-
កក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ ចេតសិកធម៌ ច្រឡំ នឹងអ-
ចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ជាបដិសន្ធិ ច្រឡំ នឹងចិត្ត ។ ចេតសិកធម៌ ច្រឡំ នឹងចេតសិក-
ធម៌ផង នឹងអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចេតសិកំ ឯកំ ខន្ធចញ្ច ចិត្តញ្ច សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធច
ទ្វេ ខន្ធច . . . បដិសន្ធិ ។ សន្ធិត្ថំ ។

[៩៦] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ បញ្ច អធិ-
បតិយា បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។

[៩៧] ចេតសិកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ចេតសិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ឯវំ បញ្ចបិ បញ្ញា
កាតញ្ច តីសុយេវ^(១) មោហោ ។ សន្ធិត្ថំ ។

[៩៨] នហេតុយា បញ្ច នអធិបតិយា បញ្ច
នបុរេជាតេ បញ្ច នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ
បញ្ច នកម្ម តីណិ នវិចារកេ បញ្ច នឈានេ បញ្ច
នមត្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ បញ្ច ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ
កាតញ្ច ។

បញ្ញាវារោ

[៩៩] ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចេតសិកា ហេតុ សម្ប-
យុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។

១ ម. តីណិយេវាតិ ទិស្សតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ២ ច្រឡំ នឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ...
ជាបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៩៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងបដ្ឋាយទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

[៩៧] ចេតសិកធម៌ ច្រឡំ នឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ប្រស្នា ៥ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ
ក្នុងវារៈទាំង ៣ មានមោហៈដែរ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៩៨] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[៩៩] ចេតសិកធម៌ ជាបដ្ឋាយ នៃចេតសិកធម៌
ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកចេតសិកហេតុ ជាបដ្ឋាយ គឺ
ជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ ។

ចេតសិកទុកេ បញ្ញាវារោ

ចេតសិកោ ធម្មោ អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ចេតសិកា ហេតុ ចិត្តស្ស ចិត្តស-
 មុដ្ឋានាណញ្ច រូបាណំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។
 ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស
 ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចេតសិកា
 ហេតុ សម្មយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នាណញ្ច រូបាណំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។

[១០០] ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចេតសិកេ
 ខន្ធលោ អារព្ព ចេតសិកា ខន្ធលោ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ
 បុច្ឆិតព្វំ ចេតសិកេ ខន្ធលោ អារព្ព ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 មូលំ បុច្ឆិតព្វំ ចេតសិកេ ខន្ធលោ អារព្ព ចេតសិកា
 ខន្ធលោ ច ចិត្តញ្ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ អចេតសិកោ ធម្មោ
 អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អរិយា ផលំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ កោ-
 ត្រភុស្ស វោទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស អារជ្ជនាយ
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . .
 អចេតសិកេ ខន្ធលោ អនិច្ចតោ វិបស្សតិ អស្សាទេតិ
 អភិនន្ទតិ តំ អារព្ព ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុណា រូបំ

ចេតសិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
ចេតសិកហេតុ ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
រូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌
ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកចេតសិកហេតុ
ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួក
ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០០] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកចេតសិកក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួក
ចេតសិកក្ខន្ធ ។ បណ្ឌិត គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះ
ប្រារព្ធ នូវចេតសិកក្ខន្ធ ។ បណ្ឌិត គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ ពួក
ចេតសិកក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ។
អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវផល ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន
ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោត្រភូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ឃើញច្បាស់
នូវពួកអចេតសិកក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្ត កើតឡើង
ព្រោះប្រារព្ធ នូវចេតសិកក្ខន្ធនោះ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បស្សតិ ទិព្វាយ សោតណតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ ចេតោ-
 បរិយញ្ញាលោន អចេតសិកេចិត្តសមដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជាតតិ
 អាណាសានញ្ញាយតនំ ។ បេ ។ អាតិញ្ញញ្ញាយតនំ ។ បេ ។
 អចេតសិកា ខន្ធ ឥន្ទ្រិវិញ្ញាលាស្ស ចេតោបរិយញ្ញា-
 លាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាលាស្ស យថាកម្មបក-
 ញ្ញាលាស្ស អនាគតំសញ្ញាលាស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អចេតសិកោ ធម្មោ ចេត-
 សិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា
 និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ បឋមកមនសទិសំ ។ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . អចេតសិកេ ខន្ធ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ
 សោតណតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញា-
 លោន អចេតសិកេ ខន្ធ ជាតតិ អាណាសានញ្ញាយ-
 តនំ . . . អាតិញ្ញញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយត-
 នស្ស រូចាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាលាសហាតតានំ ខន្ធានំ
 ដោជ្ជញ្ញាយតនំ . . . អចេតសិកា ខន្ធ ឥន្ទ្រិវិញ្ញា-
 លាស្ស ចេតោបរិយញ្ញាលាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញា-
 លាស្ស យថាកម្មបកញ្ញាលាស្ស អនាគតំសញ្ញា-
 លាស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រះសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹងនូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកប
 ដោយអចេតសិកចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ
 ។ បេ ។ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ ពួកអចេតសិកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ដូច
 ដំណើរទី ១ ដែរ ។ នូវចក្ក . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួកអចេតសិកក្ខន្ធ
 ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញនូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ក ព្រះសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹងនូវពួកអចេត-
 សិកក្ខន្ធ ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ . . .
 អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ
 . . . ពួកអចេតសិកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិ-
 វិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថា-
 កម្មុបគញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

ចេតសិកទុកេ បញ្ញាវារោ

អចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ច អចេតសិ-
 កស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អរិយា និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ បឋមកមនសទិសំ ។
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . អចេតសិកោ ខន្ធ អនិច្ចតោ
 វិបស្សតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ អារព្ព ចិត្តញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ និព្វេន . . . ។
 សង្ខតំ ។ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស សម្ប-
 យុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ . . . អចេតសិកោ ខន្ធ ឥន្ទិ-
 វិញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាកម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគ-
 តំសញ្ញាណស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា
 ចេតសិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចេតសិកោ ខន្ធ ច ចិត្តញ្ច អារព្ព ចេតសិកោ ខន្ធ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ ចេតសិកោ ខន្ធ ច
 ចិត្តញ្ច អារព្ព ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ ចេត-
 សិកោ ខន្ធ ច ចិត្តញ្ច អារព្ព ចេតសិកោ ខន្ធ ច
 ចិត្តញ្ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។

ចេតសិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន
 ដូចដំណើរទី ១ ដែរ ។ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល
 ឃើញច្បាស់ នូវពួកអចេតសិកក្នុង ថាមិនទៀង ត្រេកអរ រីករាយ
 ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវអចេតសិ-
 កក្នុងនោះ ទិព្វ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ រូបាយតនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ដោយរូបាយតនៈ . . . ពួកអចេតសិកក្នុង ជាបច្ច័យ នៃការពិចារ-
 ណា នូវឥទ្ធិវិធម្មាណា ចេតោបរិយញ្ញាណា បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណា
 យថាកម្មុបគញ្ញាណា និងអនាគតិសញ្ញាណា ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។
 ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកចេតសិកក្នុង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
 ពួកចេតសិកក្នុងផង នូវចិត្តផង ។ បណ្ឌិត គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ
 ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកចេតសិកក្នុងផង នូវចិត្តផង ។
 បណ្ឌិត គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ ពួកចេតសិកក្នុងក្តី ចិត្តក្តី កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកចេតសិកក្នុងផង នូវចិត្តផង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១០១] ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ចេតសិកេ ខន្ធ
 ករុំ កត្វា ចេតសិកា ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតា-
 ធិបតិ ចេតសិកា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតពុំ អារម្ម-
 ណាធិបតិ ចេតសិកេ ខន្ធ ករុំ កត្វា ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ
 សហជាតាធិបតិ ចេតសិកា អធិបតិ ចិត្តស្ស ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានាណញ្ច រូបាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ បុច្ឆិតពុំ អារម្មណាធិបតិ ចេតសិកេ ខន្ធ ករុំ
 កត្វា ចេតសិកា ខន្ធ ច ចិត្តញ្ច ឧប្បជ្ជន្តិ សហជា-
 តាធិបតិ ចេតសិកា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច រូបាណំ អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អចេតសិកោ ធម្មោ អចេតសិ-
 កស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណា-
 ធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ អរិយា
 និព្វានំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ កោត្រកុស្ស វេ-
 ទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ អចេតសិកេ ខន្ធ ករុំ កត្វា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១០១] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ គឺ ពួកចេតសិកក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវចេតសិកក្ខន្ធ
 ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ចេតសិកាធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីសួរ នូវ
 មូលផងចុះ អារម្មណាធិបតិ គឺ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវចេតសិ-
 កក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ចេតសិកាធិបតិ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត
 គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកចេតសិកក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ឯសហជាតា-
 ធិបតិ គឺ ចេតសិកាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិ-
 បតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើ
 នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ
 នៃគោត្រភូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ក
 . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកអចេតសិកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព

ចេតសិកទុកេ បញ្ញាវារោ

អស្សាទេតិ អភិណ្ណតិ តំ ករុំ កត្វា ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 សហជាតាធិបតិ អចេតសិកា អធិបតិ ចិត្តស្ស
 ចិត្តសមុដ្ឋាណញ្ច រូបាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ អរិយា និព្វាណំ
 ករុំ កត្វា . . . បឋមតមនសទិសំ ។ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . អចេតសិកេ ខន្ធ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ
 អភិណ្ណតិ តំ ករុំ កត្វា វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ
 ។ បេ ។ សហជាតាធិបតិ អចេតសិកា អធិបតិ
 សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ច អចេតសិ-
 កស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ អរិយា
 និព្វាណំ . . . បឋមតមនំ ។ អចេតសិកេ ខន្ធ ករុំ
 កត្វា អស្សាទេតិ អភិណ្ណតិ តំ ករុំ កត្វា ចេតសិ-
 កា ខន្ធា ច ចិត្តញ្ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ
 អចេតសិកា អធិបតិ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋាណញ្ច រូបាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចេតសិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ហើយត្រេកអរ រីករាយ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព ។ សហជាតាធិបតិ គឺ អចេតសិកាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ
 និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើ នូវព្រះ
 និព្វាន ឲ្យជាទីគោរព . . . ដូចដំណើរទី ១ ដែរ ។ នូវចក្ក . . .
 នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកអចេតសិកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអចេតសិកក្ខន្ធនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ បេ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អចេត-
 សិកាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ព្រះនិព្វាន . . . ដូចដំណើរទី ១ ដែរ ។
 បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកអចេតសិកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
 ពួកអចេតសិកក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអចេតសិកក្ខន្ធនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ។ សហជាតាធិបតិ គឺ អចេតសិកាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា ចេតសិកស្ស
ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ។
តីណិ ។ អារម្មណាធិបតិយេវ ។

[១០២] ចេតសិកោ ធម្មា ចេតសិកស្ស
ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
ចេតសិកា ខន្ធា បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ ចេតសិកាធំ
ខន្ធាធំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ
បុរិមា បុរិមា ចេតសិកា ខន្ធា បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស
ចិត្តស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ
បុរិមា បុរិមា ចេតសិកា ខន្ធា បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ
ចេតសិកាធំ ខន្ធាធំ ចិត្តស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ អចេតសិកោ ធម្មា អចេតសិកស្ស
ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមំ បុរិមំ ចិត្តំ
បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ចិត្តស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អនុលោមំ កោត្រកុស្ស ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។ អចេតសិកោ ធម្មា ចេតសិ-
កស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯវំ តីណិ
កាតព្វានិ បឋមកមនសទិសំ បូរេត្វា កាតព្វំ និដ្ឋា-
នាករណំ ។ ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ ។ មានវារៈ ៣ ។ ជាអារម្ម-
ណាធិបតិដដែល ។

[១០២] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកចេតសិកក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកចេត-
សិកក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីសួរ
នូវមូលផងចុះ ពួកចេតសិកក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ក្រោយ ។
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ ពួកចេត-
សិកក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកចេតសិកក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ផង នៃចិត្តផង
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ក្រោយ ។
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃគោត្រក្ខផង នៃផល-
សមាបត្តិផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃចេតសិកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បី-
ធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យពេញ ដូចដំណើរទី ១ ចុះ មិន
មានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី

ចេតសិកទុកេ បញ្ញាវារោ

ចេតសិកស្ស ធម្មស្ស អនន្តរយ្យច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណិ អារជ្ជនាមិ រុដ្ឋានម្បិ នត្ថិ ។ សមនន្តរយ្យច្ច-
 យេន បច្ចយោ នវ សហជាតយ្យច្ចយេន បច្ចយោ
 នវ បដិច្ចវាវសទិសំ អញ្ញមញ្ញយ្យច្ចយេន បច្ចយោ
 នវ បដិច្ចវាវសទិសំ និស្សយយ្យច្ចយេន បច្ចយោ នវ
 បច្ចយវាវសទិសំ ។

[១០៣] ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយយ្យច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ្យប-
 និស្សយោ អនន្ត្រូបនិស្សយោ បកត្ថូបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថូបនិស្សយោ ចេតសិកា ខន្ធា
 ចេតសិកានំ ខន្ធានំ ឧបនិស្សយយ្យច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ តីណិ ឧបនិស្សយោ ចេត-
 សិកា ខន្ធា ចិត្តស្ស ឧបនិស្សយយ្យច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ តីណិ ឧបនិស្សយោ ចេត-
 សិកា ខន្ធា ចេតសិកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច ឧប-
 និស្សយយ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ អចេតសិកោ ធម្មោ
 អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយយ្យច្ចយេន បច្ច-
 យោ អារម្មណ្ឌ្យបនិស្សយោ អនន្ត្រូបនិស្សយោ បក-
 ត្ថូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថូបនិស្សយោ ឧត្តំ . . .

ចេតសិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយអនន្តរឫប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ អារវៈ ក្តី
 វុដ្ឋានក្តី មិនមានទេ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរឫប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតឫប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ
 ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញឫប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ
 ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយឫប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

[១០៣] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយឧប-
 និស្សយឫប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរុបនិស្ស័យ និងបក-
 តូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ ពួកចេតសិកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចេតសិកក្ខន្ធ ដោយឧបនិស្សយឫប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីសួរ នូវមូល
 ផងចុះ មានវារៈ ៣ ពួកចេតសិកក្ខន្ធ ជាឧបនិស្ស័យ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត
 ដោយឧបនិស្សយឫប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ មានវារៈ ៣
 ពួកចេតសិកក្ខន្ធ ជាឧបនិស្ស័យ ជាបច្ច័យ នៃពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នៃ
 ចិត្តផង ដោយឧបនិស្សយឫប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេត-
 សិកធម៌ ដោយឧបនិស្សយឫប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរុប-
 និស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ នូវរដូវ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កោដនំ . . . សេនាសនំ . . . ចិត្តំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សជ្ឈំ ភិទ្ធពតិ ឧត្ថំ . . . កោដនំ . . . សេនា-
 សនំ . . . ចិត្តំ សន្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ វាគស្ស ។ បេ ។
 បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស
 មក្ខស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌាបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តរូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ត-
 រូបនិស្សយោ ឧត្ថំ . . . កោដនំ . . . សេនាសនំ . . . ចិត្តំ ឧប-
 និស្សាយ ទានំ ទេតិ តីណិ បឋមកមនសទិសំ និដ្ឋានា-
 ករណំ ។ ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មោ ចេតសិ-
 កស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

[១០៤] អចេតសិកោ ធម្មោ អចេតសិកស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេ-
 ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . អនិច្ចតោ វិបស្សតិ អស្សាទេតិ អភិនទ្ធពតិ
 តំ អារព្ព ចិត្តំ ឧប្បន្នតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ
 ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្នំ សុណាតិ រូបាយតនំ
 ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវកោជន . . . នូវសេនាសនៈ . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវចិត្ត ហើយឲ្យ
 នូវទាន ។ លេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ រដូវ . . . កោជន . . . សេនាសនៈ . . .
 ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ លេ ។ នៃបញ្ញា និងរាគៈ ។ លេ ។ នៃសេចក្តី
 ប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 បកតូបនិស្ស័យ ។ លេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ នូវរដូវ . . .នូវកោជន
 . . . នូវសេនាសនៈ . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវចិត្ត ហើយឲ្យ នូវទាន
 មានវារៈ ៣ ដូចដំណើរទី ១ ដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។
 ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

[១០២] អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ្ឌ-
 បុរេជាត គឺ បុគ្គល ឃើញ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ថាមិនទៀង ត្រេកអរ
 រីករាយ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ បុគ្គល ឃើញនូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។

ចេតសិកទុកេ បញ្ញាវារោ

វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខុយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណាស្ស កាយាយ-
តនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស វត្ថុ ចិត្តស្ស បុរេជាតប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ អចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស
ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេ-
ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្ខុ . . . វត្ថុ
អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
ចក្ខុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតទាតុយា សទ្ធិំ
សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណាសហាគតានំ ខន្ធានំ
ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណាសហាគតានំ ខន្ធានំ ។
វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខុយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណាសហាគតានំ
ខន្ធានំ កាយាយតនំ . . . វត្ថុ ចេតសិកានំ ខន្ធានំ
បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អចេតសិកោ ធម្មោ
ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្ម-
ណាបុរេជាតំ ចក្ខុ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ វិបស្សតិ អស្សា-
ទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារព្ព ចិត្តព្វ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
ឧប្បជ្ជន្តិ ទិព្វេន ចក្ខុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោត-
ទាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណាស្ស
សម្បយុត្តកានព្វ ខន្ធានំ ដោដ្ឋព្វាយតនំ . . . ។

ចេតសិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយបុរេជាតប្ប-
 ច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយបុរេជាតប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេ-
 ជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត
 ឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ នូវសំឡេង ដោយ
 ទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 កាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកចេតសិកក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 ចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ បុគ្គល ឃើញ
 នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តក្តី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោដ្ឋព្វាយតនៈ . . . ។

វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខុកាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្ត-
កានញ ខន្ធានំ កាយាយតនំ . . . វត្ថុ ចិត្តស្ស សម្ប-
យុត្តកានញ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១០៥] ចេតសិកោ ធម្មោ អចេតសិកស្ស
ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្និទ្ធីតំ ។
អចេតសិកោ ធម្មោ អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស បច្ឆា-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្និទ្ធីតំ ។ ចេតសិកោ ច
អចេតសិកោ ច ធម្មោ អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស
បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្និទ្ធីតំ ។

[១០៦] ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស
ធម្មស្ស អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១០៧] ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស
ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណខ-
ណិកា ។ សហជាតា ចេតសិកា ចេតនា សម្បយុត្ត-
កានំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខ-
ណិកា ចេតសិកា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កម្មប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចេតសិកោ ធម្មោ អចេតសិ-
កស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នា-
ណខណិកា ។ សហជាតា ចេតសិកា ចេតនា ចិត្តស្ស
ចិត្តសមុដ្ឋានញ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយានៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កាយាយានៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[១០៥] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយបច្ឆា-
ជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេត-
សិកធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី
អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។
សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១០៦] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយអា-
សេវនប្បច្ច័យ ។

[១០៧] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយកម្មប្ប-
ច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេត-
សិកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនា-
នាខណិកៈ គឺ ចេតសិកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្ប-
ច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតសិកចេត-
នា ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

ចេតសិកទុកេ បញ្ញាវារោ

នាណខណិកា ចេតសិកា ចេតនា វិចាកស្ស
 ចិត្តស្ស កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស
 ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា
 នាណខណិកា ។ សហជាតា ចេតសិកា ចេតនា
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណិកា
 ចេតសិកា ចេតនា វិចាកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច
 កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១០៨] ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស
 ធម្មស្ស វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ អាហារប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ នវ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នវ ណានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ មត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណិ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

[១០៩] ចេតសិកោ ធម្មោ អចេតសិកស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និក្កំ ។ អចេតសិកោ
 ធម្មោ អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។

ចេតសិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតសិកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃវិបាកចិត្តផង នៃពួក
 កដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិក-
 ធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និង
 នានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតសិកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្ប-
 ច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតសិកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធ
 ផង នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១០៨] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយវិបា-
 កប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មាន
 វារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ
 ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ
 គឺ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ។

[១០៩] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំ-
 ប្រញ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតំ ចិត្តំ ចិត្តសមុដ្ឋាណំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ កដត្តារូចានំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តំ វត្ថុស្ស វិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុ ចិត្តស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្ខុយាតនំ ចក្ខុវិញ្ញា-
 ណាស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយាយតនំ
 កាយវិញ្ញាណាស្ស វត្ថុ ចិត្តស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតំ ចិត្តំ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កា-
 យស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អចេតសិកោ
 ធម្មោ ចេតសិកស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ វត្ថុ ចេតសិកានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្ខុយាតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណាស-
 ហាតតានំ ខន្ធានំ កាយាយតនំ . . . វត្ថុ ចេតសិ-
 កានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អចេត-
 សិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស ច
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ ចេតសិកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 កាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 ឯបច្ឆាជាត គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចេតសិកក្ខន្ធ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ចេតសិកក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 ចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

ចេតសិកទុកេ បញ្ញាវារោ

បុរេជាតំ ចក្ខុយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណាស្ស សម្បយុត្ត-
 កានញ ខន្ធានំ កាយាយតនំ . . . វត្ថុ ចិត្តស្ស
 សម្បយុត្តកានញ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា
 អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។

[១១០] ចេតសិកោ ធម្មា ចេតសិកស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។
 ចេតសិកោ ធម្មា អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។
 ចេតសិកោ ធម្មា ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ បដិច្ចស-
 ទិសំ ។ អចេតសិកោ ធម្មា អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។ អចេតសិកោ ធម្មា
 ចេតសិកស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ ចិត្តំ ចេតសិកានំ ខន្ធានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ ។ បេ ។

ចេតសិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឯបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេ-
តសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
ដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១១០] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចេតសិកធម៌
ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ១ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
អចេតសិកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆា-
ជាត អាហារ និងត្រ័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ អចេតសិក-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
ជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួក
ចេតសិកក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ។ លេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ ចេតសិកានំ ខន្ធានំ អត្តិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ
 . . . បុរេជាតសទិសំ និដ្ឋានំ ។ អចេតសិកោ ធម្មោ
 ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស ច ធម្មស្ស អត្តិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហ-
 ជាតំ ចិត្តំ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ
 រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ
 ។ បេ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ ចេតសិកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តស្ស ច អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ . . . បុរេជាតសទិសំ និដ្ឋានំ ។
 ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មោ ចេតសិកស្ស
 ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតោ ចក្កវិញ្ញាណសហគតោ ឯកោ ខន្ធា
 ចក្កាយតនព្វ ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ កាយវិញ្ញាណសហគ-
 តោ . . . ចេតសិកោ ឯកោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច
 ចិត្តព្វ ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ
 ខន្ធា . . . ។ សហជាតោ ចេតសិកោ ឯកោ ខន្ធា
 ច វត្ថុ ច ចិត្តព្វ ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ កាតព្វ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចេតសិកក្ខន្ធ ដោយអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ នូវចក្ក . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង . . .
 ដូចបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ មិនមានផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ អចេតសិកធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ
 នូវចក្ក . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង . . . ដូចបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ
 មិនមានផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ចេតសិកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
 សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ចេត-
 សិកក្ខន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ សហជាត គឺ ចេតសិកក្ខន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី
 ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ នូវខន្ធ ២ . . .
 ឯវារៈទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។

ចេតសិកទុកេ បញ្ញាវារោ

ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា អចេតសិ-
កស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតា
ចក្កុវិញ្ញាណសហគតា ខន្ធា ច ចក្កាយតនព្វ
ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយវិញ្ញាណសហគតា . . . ចេត-
សិកា ខន្ធា ច ចិត្តព្វ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចេតសិកា ខន្ធា ច ចិត្តព្វ
មហាក្វតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ សហជាតា ចេតសិកា ខន្ធា ច វត្ថុ
ច ចិត្តស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ
តីណិបិ កាតព្វា ។ បច្ឆាជាតា ចេតសិកា ខន្ធា ច
ចិត្តព្វ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ចេតសិកា ខន្ធា ច ចិត្តព្វ
កតទ្ធិដ្ឋារោ អាហារោ ច ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ចេតសិកា ខន្ធា ច
ចិត្តព្វ រូបដីវិត្តិយព្វ កដត្តារូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច
ធម្មា ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស ច ធម្មស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។

ចេតសិកទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយ
អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និង
តន្ត្រីយ ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
ក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដែលច្រឡំដោយកាយ-
វិញ្ញាណ . . . ពួកចេតសិកក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ពួកចេតសិកក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី ពួកមហាកូត
ក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សហជាត
គឺ ពួកចេតសិកក្ខន្ធក្តី វត្ថុក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចិត្ត ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
សហជាត គឺ ពួកចេតសិកក្ខន្ធក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ វារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
ផងចុះ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកចេតសិកក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
កាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកចេត-
សិកក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី កពឡឺង្ការាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយ
អត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកចេតសិកក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី រូបដិ-
វិត្តន្ត្រីយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ចេត-
សិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេត-
សិកធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតោ ចក្កវិញ្ញាណសហគតោ ឯកោ ខន្ធា ច
 ចក្កាយតនព្វា ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ច
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយវិញ្ញាណសហគតោ
 ឯកោ ខន្ធា ច កាយាយតនព្វា ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ
 កាយវិញ្ញាណស្ស ច អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ
 ខន្ធា . . . ។ សហជាតោ ចេតសិកោ ឯកោ ខន្ធា
 ច វត្ថុ ច ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិយា ទ្វេ កាតព្វា ។

[១១១] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អធិ-
 បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ
 កម្មេ តីណិ វិចាកេ នវ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិយេ
 នវ ឈានេ តីណិ មក្កេ តីណិ សម្បយុត្តេ បព្វា
 វិប្បយុត្តេ បព្វា អត្តិយា នវ នត្តិយា នវ វិកតេ
 នវ អវិកតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈ ក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២ ផង នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ ខន្ធ ២ ផង នៃកាយវិញ្ញាណផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។

សហជាត គឺ ចេតសិកក្ខន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២ ផង នៃចិត្តផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . មានវារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។

[១១១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារ ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្ប ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចេតសិកទុកេ បញ្ញាវារោ

[១១២] ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ចេតសិកោ ធម្មោ អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្ទាជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចេតសិកោ
 ធម្មោ ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អចេតសិកោ ធម្មោ អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អចេតសិកោ
 ធម្មោ ចេតសិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចេតសិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[១១២] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយត្រ័យប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អចេតសិកោ ធម្មា ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចេតសិកោ ច អចេតសិ-
 កោ ច ធម្មា ចេតសិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ
 ច ធម្មា អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចេតសិកោ ច អចេ-
 តសិកោ ច ធម្មា ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១១៣] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ
 សព្វត្ថ នវ នោអវិកតេ នវ ។

[១១៤] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ . . .
 នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
 នអញ្ញមញ្ញេ ឯកំ នឧបនិស្សយេ តីណិ សព្វត្ថ តីណិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ចេត-
 សិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអ-
 ចេតសិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ។

[១១៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

[១១៤] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣

ចិត្តសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវារោ

នមត្តេ តីណិ នសម្បយុត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ
នោនត្តិយា តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

[១១៥] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ នវ . . .
អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។
. . . អវិតតេ នវ ។

ចេតសិកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១១៦] ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តំ
ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ បដិច្ច ឯកោ
ខន្ធោ បដិសន្ធិក្កុណោ ។ បេ ។ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ចិត្តសម្បយុត្តេ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
សន្ធិក្កុណោ ។ បេ ។ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ
ខន្ធោ ចិត្តសម្បដ្ឋានព្វា រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោ-
វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១១៥] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
ចុះ ។ . . . ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ ចេតសិកទុកៈ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១១៦] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌^(១) (ធម៌ដែលប្រកបដោយចិត្ត) អា-
ស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២
អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ខន្ធ ១ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌^(២) (ធម៌ដែលប្រាសចាកចិត្ត)
អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
។ បេ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋាន-
រូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។

១ បានដល់វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ និងសង្ខារក្ខន្ធ ។ ២ រូប និងនិព្វាន ។ អដ្ឋកថា ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ឯកំ
 មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧចា-
 នារូបំ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ
 បដិច្ច ចិត្តសម្បយុត្តកា ខន្ធា ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បដិច្ច
 ចិត្តសម្បយុត្តកា ខន្ធា មហាក្ខតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ។
 ចិត្តសម្បយុត្តញ្ច ចិត្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ចិត្ត-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ ចិត្តសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធាញ្ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច ទ្វេ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ ចិត្តសម្បយុត្តញ្ច ចិត្តវិប្ប-
 យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តេ ខន្ធា ច មហាក្ខតេ ច
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តេ ខន្ធា ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បថ្នយ គឺ មហាកូត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 មហាកូត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មហាកូត ១ . . . កដត្តារូប និងឧបាទា-
 រូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី
 ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បថ្នយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌
 អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ
 នូវចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ . . . ។
 ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាកូតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាកូតផង ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវារោ

ចិត្តសម្បយុត្តញ្ច ចិត្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសម្ប-
យុត្តោ ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច
វត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធន្ទ . . . ចិត្តសម្បយុត្ត
ខន្ធន្ទ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច កាដត្តារូបំ ។

[១១៧] ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសម្ប-
យុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តសម្ប-
យុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធន្ទ . . .
បដិសន្ធិ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសម្បយុត្តោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ
វត្តំ បដិច្ច ចិត្តសម្បយុត្តកា ខន្ធា ។ ចិត្តសម្បយុត្តញ្ច
ចិត្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសម្ប-
យុត្តំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច វត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធន្ទ
. . . ។ សន្ធិត្តំ ។

[១១៨] ហេតុយា នវ អារម្មណោ តីណិ អនិ-
បតិយា បញ្ច អនន្តវេ តីណិ សមនន្តវេ តីណិ សហ-
ជាតេ នវ អញ្ញមញ្ញេ ឆ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ
តីណិ បុរេជាតេ ឯកំ អាសេវនេ ឯកំ កម្មេ នវ

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌
ផង នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ផង
នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ . . . កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ
ផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

[១១៧] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវ
ចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្ប-
យុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្ម-
ណប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ អាស្រ័យ
នូវវត្ថុ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នូវ
ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុ
ផង នូវខន្ធ ២ . . . សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១១៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិចារកេ នវ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិយេ ឈានេ មក្កេ នវ
សម្បយុត្តេ តីណិ វិប្បយុត្តេ នវ អត្ថិយា នវ នត្ថិយា
តីណិ វិកតេ តីណិ អវិកតេ នវ ។

[១១៩] ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
ចិត្តសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធេ . . .
អហេតុកប្បដិសន្ធិក្កុណោ វិចិត្តិច្ឆាសហកតេ ឧទ្ធច្ច-
សហកតេ ខន្ធេ បដិច្ច វិចិត្តិច្ឆាសហកតោ ឧទ្ធច្ច-
សហកតោ មោហោ ។ ឯវំ នវបិ បញ្ញា កាតព្វា
អហេតុកន្តិ សព្វត្ថ និយាមេតព្វំ ឯកំយេវ មោហា-
មូលំ^(១) បូរេតព្វំ ។

[១២០] ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្ត-
វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា
ចិត្តសម្បយុត្តេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
បដិសន្ធិ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ឯកំ មហាក្ខតំ
យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ ចិត្តសម្បយុត្តព្វា ចិត្តវិប្ប-
យុត្តព្វា ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

១ ម. មោហំ មូលបទេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងតន្ត្រិ-
យប្បច្ច័យ ឈានប្បច្ច័យ និងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសម្បយុត្តប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១១៩] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១
ជាចិត្តសម្បយុត្ត នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ មោហាៈ
ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្វា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែល
ច្រឡំដោយវិចិកិត្វា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ឯប្រស្នាទាំង ៩ អ្នកប្រាជ្ញ
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ បទថា អហេតុកៈ ដូច្នោះ បណ្ឌិត គប្បីកំណត់ក្នុង
បច្ច័យទាំងពួង មោហាមូល មានតែ ១ គត់ បណ្ឌិត គប្បីបំពេញចុះ ។

[១២០] ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសម្បដ្ឋានរូប ជាបដិសន្ធិ
អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ
នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺមហា-
ភូត ១ រហូត ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ
នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង

ចិត្តសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវារោ

នអារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តេ ខន្ធេ ច មហា-
ក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសម្បជ្ជានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
ឯកំ សន្ធិត្តំ ។

[១២១] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ តីណិ នអ-
ធិបតិយា នវ នអនន្តវេ តីណិ នសមនន្តវេ តីណិ
នអញ្ញមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជាតេ
នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ទ្វេ
នវិចាកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ នសន្ធិយេ ឯកំ
នណានេ ឯកំ នមត្តេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្ប-
យុត្តេ ទ្វេ នោនត្តិយា តីណិ នោវិកតេ តីណិ ។

[១២២] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ . . .
នអធិបតិយា នវ នកម្មេ ឯកំ នវិចាកេ បញ្ច
នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ នោនត្តិយា
តីណិ នោវិកតេ តីណិ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្ត-
សម្បយុត្តក្នុងផង នូវពួកមហាក្ខតផង មានវារៈ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១២១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោ-
នត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២២] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២៣] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ តីណិ . . .
អនន្តរេ តីណិ សមនន្តរេ តីណិ អញ្ញមញ្ញេ ឆ បុរ-
ជាតេ ឯកំ អាសេវនេ ឯកំ កម្មេ នវ មក្កេ ឯកំ
អវិតតេ នវ ។

សហជាតវារោ បដិច្ចវារសទិសោ ។

បច្ចយវារោ

[១២៤] ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ច-
សទិសា ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ . . . បដិច្ចស-
ទិសំ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្ត-
សម្បយុត្តកា ខន្ធា បដិសន្ធិ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តសម្ប-
យុត្តកា ខន្ធា មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសម្បដ្ឋានំ
រូបំ បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្បយុត្តញ្ច ចិត្តវិប្បយុត្តញ្ច
ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១២៣] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ... ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ច័យវារៈ

[១២៤] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ... ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសម្បជានរូប ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាកូត ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង

ចិត្តសម្បយុត្តទុកេ បច្ចយវារោ

ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច វត្តញ្ច
 បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធជ . . . បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តញ្ច ចិត្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តវិប្បយុត្តោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តោ ខន្ធជ ច
 មហាក្កតេ ច បច្ចយា ចិត្តសម្បជ្ជានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
 ចិត្តសម្បយុត្តញ្ច ចិត្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ចិត្ត-
 សម្បយុត្តោ ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច វត្តញ្ច បច្ចយា
 ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធជ . . . ចិត្តសម្បយុត្តោ ខន្ធជ ច
 មហាក្កតេ ច បច្ចយា ចិត្តសម្បជ្ជានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។

[១២៥] ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ឯកំ បដិច្ច-
 សទិសំ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្កាយតនំ បច្ចយា
 ចក្កវិញ្ញាណាសហគតា ខន្ធា កាយាយតនំ . . . វត្តំ
 បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តកា ខន្ធា បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តញ្ច ចិត្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណាសហ-
 គតំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច ចក្កាយតនញ្ច បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវារៈ

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសម្បយុត្តក្នុង ១ ផង
 នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសម្បជានរូប ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងពួកចិត្តសម្ប-
 យុត្តក្នុងផង នឹងពួកមហាកូតផង ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសម្បយុត្តក្នុង
 ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសម្បជានរូប ជាបដិសន្ធិ ពឹង
 ផ្អែក នឹងពួកចិត្តសម្បយុត្តក្នុងផង នឹងពួកមហាកូតផង ។

[១២៥] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
 ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹង
 ចក្ខុយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ . . . ពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្នុង ជាបដិសន្ធិ
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង
 នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២
 ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខន្ធ . . . កាយវិញ្ញាណសហគតំ . . . ចិត្ត-
សម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធហ វត្ថុញ បច្ចុយា ទ្វេ ខន្ធា
ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិកូលោ សន្ធិត្តំ ។

[១២៦] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ អធិប-
តិយា នវ អនន្តវេ តីណិ សមនន្តវេ តីណិ សហជាតេ
នវ អញ្ញមញ្ញេ ឆ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ តីណិ
បុរេជាតេ តីណិ អាសេវនេ តីណិ កម្មេ នវ ។ បេ ។
អវិតតេ នវ ។

[១២៧] ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចុយា ចិត្តសម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចុយា តីណិ បដិច្ច-
សទិសា ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចុយា ចិត្តវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចុយា ឯកំ មហាក្ខតំ យាវ
អសញ្ញសត្តា ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចុយា ចិត្ត-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចុយា ចក្កា-
យតនំ បច្ចុយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតា ខន្ធា កាយា-
យតនំ . . . វត្ថុំ បច្ចុយា អហេតុកា ចិត្តសម្បយុត្តកា
ខន្ធា បដិសន្ធិ វត្ថុំ បច្ចុយា វិចិកិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
សហគតោ មោហោ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចុយា
ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នឹងខន្ធ ២ . . . ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ខន្ធ ២ ពីងផ្អែក
នឹងចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១២៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ លេ ។
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១២៧] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពីងផ្អែក នឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ច-
វារៈដែរ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ពីងផ្អែក នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មហាក្ខត ១ រហូត ដល់ពួកអសញ្ញ-
សត្វ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពីងផ្អែក នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
ពីងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ . . . ពួកអហេតុកក្ខន្ធ
ជាចិត្តសម្បយុត្ត ជាបដិសន្ធិ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ចិត្តសម្បយុត្ត-
ធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពីងផ្អែក នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង

ចិត្តសម្បយុត្តទុកេ បច្ចយវារោ

នហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា ចិត្តសម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធា មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្បយុត្តញ្ច ចិត្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ
 បច្ចយា ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ច-
 យា ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ ខន្ធចញ្ច ចក្កាយត-
 នញ្ច បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធជា ទ្វេ ខន្ធជា . . . កាយ-
 វិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ ខន្ធចញ្ច កាយាយតនញ្ច បច្ច-
 យា . . . អហេតុកំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធចញ្ច
 វត្ថុញ្ច បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធជា ទ្វេ ខន្ធជា . . . អហេតុ-
 កប្បដិសន្ធិក្ខណោ វិចិត្តិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហ-
 គតេ ខន្ធជា ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចិត្តិក្ខាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ ឯវំ ទ្វេ បញ្ញា បវត្តិប្ប-
 ដិសន្ធិ កាតញ្ច ។ សន្ធិត្ថំ ។

[១២៨] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ តីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
 នឧបទិស្សយេ តីណិ នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ
 នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ
 នអាហារេ ឯកំ នន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ចត្តារិ

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវារៈ

ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាចិត្តសម្បយុត្ត ពឹងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ ចិត្តសម្បដ្ឋានរូប ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។ ចិត្ត-
 សម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខាយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណផង នឹងកាយា-
 យតនៈផង . . . ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាចិត្តសម្ប-
 យុត្តផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ
 មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។
 ប្រស្នា ២ យ៉ាង និងបវត្តិប្បដិសន្ធិ អ្នកប្រាជ្ញ គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។

- [១២៨] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
- មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ
- មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ
- មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បដ្ឋយ
- មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ
- មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មាន
- វារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្ទិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នមក្កេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ
នោនត្តិយា តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

[១២៩] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ . . .
នកម្មេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ នោនត្តិយា តីណិ
នោវិតតេ តីណិ ។

[១៣០] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ តីណិ
។ បេ ។ . . . មក្កេ តីណិ ។ បេ ។ . . . អវិតតេ នវ ។
និស្សយវារោ បច្ចយវារសទិសោ ។

សំសដ្ឋវារោ

[១៣១] ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋា ចិត្ត-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសម្ប-
យុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . .
បដិសន្ធិ^(១) ។

[១៣២] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អធិ-
បតិយា ឯកំ សព្វត្ថ ឯកំ អវិតតេ ឯកំ ។

[១៣៣] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា

១ ម. បដិសន្ធិក្ខណោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៣០] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
។ លេ ។ . . . ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ លេ ។ . . . ក្នុងនអវិត-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

និស្សយវារៈ ដូចគ្នានឹងបច្ចយវារៈដែរ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[១៣១] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ច្រឡំ នឹងចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១
នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។

[១៣២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
តែមានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១៣៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ

ចិត្តសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

ឯកំ នបុរេជាតេ ឯកំ នបច្ឆាជាតេ ឯកំ នអាសេវនេ
 ឯកំ នកម្មេ ឯកំ នវិចារកេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ
 នមត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ ។
 ឃំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ
 កាតញ្ច ។

បញ្ញាវារោ

[១៣៤] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្ត-
 សម្បយុត្តា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចិត្តសម្បយុត្តា ហេតុ ចិត្តសម្បដ្ឋានានំ រូចានំ ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ច ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសម្បយុត្តា ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្បដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

មានវារៈ ១ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[១៣៤] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ
គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួកចិត្តសម្បយុត្តរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្ប-
យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង
ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្បយុត្តរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៣៥] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ
 សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សា-
 ទេតិ អភិទន្ធតិ តំ អារត្ត រាភោ ឧប្បជ្ជតិ ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . ឈានេ វុដ្ឋហិត្វា
 ឈានំ . . . អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 ផលំ បច្ចវេក្ខន្តិ បហីនេ កិលេសេ . . . វិក្ខម្ពិតេ
 កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ កិលេសេ
 ជាទន្តិ ចិត្តសម្បយុត្តេ ខន្ធភ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ចេតោបរិយញ្ញាណោន ចិត្តសម្បយុត្ត-
 សមដ្ឋីស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ អាកាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញា-
 ណញ្ញាយតនស្ស អាកិញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញាណាស-
 ញ្ញាយតនស្ស ចិត្តសម្បយុត្តា ខន្ធភ ឥទ្ធិវិញ្ញាណាស្ស
 ចេតោបរិយញ្ញាណាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណាស្ស
 យថាកម្មបកញ្ញាណាស្ស អនាគតំសញ្ញាណាស្ស អា-
 វុដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អរិយា និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ
 កោត្រភុស្ស វោទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស អារជ្ជនាយ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៣៥] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ពិចារណា នូវឧបោសថកម្មនោះ ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកកុសលនោះ ទោមនស្ស កើតឡើង នូវពួកកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាល មុន . . . ចេញ អំពីឈាន នូវឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល នូវពួកកិលេស ដែល លះបង់ហើយ . . . ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិន ហើយ ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន នូវពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត ឡើង បុគ្គល ដឹងនូវចិត្ត របស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយចិត្តសម្ប- យុត្តធម៌ ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញាញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញា- នាសញ្ញាយតនៈ ពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិជញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណ- ប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន

ចិត្តសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . .
 ចិត្តវិប្បយុត្តេ ខន្ធ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុណា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោ-
 តនាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាស-
 ហាតតានំ ខន្ធានំ ដោជ្ជព្វាយតនំ . . . ចិត្តវិប្បយុត្តា
 ខន្ធា ឥទ្ធិវិញ្ញាណាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណាស្ស
 យថាកម្មបកញ្ញាណាស្ស អនាគតំសញ្ញាណាស្ស អារដ្ឋ-
 នាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៣៦] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . .
 សីលំ . . . ឧចោសថកម្មំ . . . តំ ករុំ កត្វា បច្ច-
 វេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ ករុំ កត្វា រាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ . . . ឈានា . . . អរិយា
 មក្កា រុដ្ឋហិត្វា មក្កំ ករុំ កត្វា . . . ផលំ ករុំ កត្វា
 បច្ចវេក្ខន្តិ ចិត្តសម្បយុត្តេ ខន្ធ ករុំ កត្វា អស្សា-
 ទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
 ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ ចិត្តសម្បយុត្តា អធិបតិ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោត្រក្ខ វោទានៈ មគ្គ និងផល
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . នូវចិត្តវិប្បយុត្តក្ខន្ធ
 ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ . . .
 ពួកចិត្តវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និងអនាគតំសញ្ញាណ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[១៣៦] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . .
 ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើត
 ឡើង ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ
 អំពីមគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព . . . ធ្វើ នូវផល ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយពិចារណា បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តោ អធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋាណំ រូបាណំ អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តស្ស ច ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ ចិត្តសម្បយុត្តោ
 អធិបតិ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋាណនញ្ច
 រូបាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ អរិយា និព្វាណំ ករុំ កត្វា
 បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វាណំ កោត្រិកុស្ស វោទានស្ស មក្កស្ស
 ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កុំ . . . វត្ថុំ . . .
 ចិត្តវិប្បយុត្តោ ខន្ធា ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិណន្ធាតិ
 តំ ករុំ កត្វា វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

[១៣៧] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
 បុរិមា ចិត្តសម្បយុត្តោ ខន្ធា ។ បេ ។ ផលសមា-
 បត្តិយា អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ សមនន្ត-
 រវ្យច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតវ្យច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ ចិត្តសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ ចិត្តសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្បដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រភូ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើនូវពួកចិត្តវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

[១៣៧] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ មុន ។ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ

ចិត្តសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

សត្ត បដិច្ចសទិសា បញ្ញា យជនា នត្តិ ។ អញ្ញមញ្ញ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឆ បដិច្ចសទិសា ។ និស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត បច្ចយវាសទិសា បញ្ញា
យជនា នត្តិ ។

[១៣៨] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ហា-
បនិស្សយោ អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ
។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
ទេតិ ។ បេ ។ មាណំ ជយ្យតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ . . .
។ បេ ។ បត្តនំ . . . កាយិកំ សុខំ . . . កាយិកំ
ទុក្ខំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ ចាលំ ហនតិ
សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ កាយិកំ ទុក្ខំ សទ្ធាយ
។ បេ ។ មក្កស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណ្ហាបនិស្សយោ អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តប-
និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ ឧត្តំ . . .
កោជនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ
។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ ឧត្តំ . . . កោជនំ . . .

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ប្រស្នា ៧ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ តំណ មិនមានទេ ។ ជាបច្ច័យ
ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ មានប្រស្នា ៦ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានប្រស្នា ៧ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យ-
វារៈដែរ តំណ មិនមានទេ ។

[១៣៨] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តាបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
បកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា
ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល
. . . ។ បេ ។ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា . . . នូវកាយិកសុខ . . . អាស្រ័យ
នូវកាយិកទុក្ខ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ សម្លាប់ នូវសត្វ បំបែក នូវសង្ឃ
សទ្ធា ។ បេ ។ កាយិកទុក្ខ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃមគ្គ និង
ផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តាប-
និស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ
គឺ នូវរដូវ . . . នូវកោជន . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ រដូវ . . . កោជន . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៣៩] ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេ-
ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . .
វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិញាយ សោតនាតុយា សន្នំ
សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាសហគតានំ ខន្ធានំ
ដោជ្ជញាយតនំ . . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ
ចក្កុវិញ្ញាណាសហគតានំ ខន្ធានំ កាយាយតនំ . . .
វត្ថុ ចិត្តសម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

[១៤០] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ សន្និក្កំ ឯកំ ។
អាសេវេនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

[១៤១] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុ-
ត្តស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា
នាណខណិកា ។ សហជាតា ចិត្តសម្បយុត្តោ ចេតនា
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៣៧] ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្ម-
ណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោម-
នស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ នូវសំឡេង
ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ . . . ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ
ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[១៤០] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ សេចក្តីបំប្រួញ មានវារៈ ១ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអា-
សេវនប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។

[១៤១] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌
ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ ស-
ហជាត គឺ ចិត្តសម្បយុត្តចេតនា (ចេតនា ដែលប្រកបដោយ
ចិត្ត) ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

នាណខណិកា ចិត្តសម្បយុត្តា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតា នាណខណិកា ។ សហជាតា ចិត្តសម្ប-
 យុត្តា ចេតនា ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នាណខណិកា ចិត្តសម្បយុត្តា ចេតនា
 កដត្តារូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ច ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណខ-
 ណិកា ។ សហជាតា ចិត្តសម្បយុត្តា ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្មដ្ឋានានព្វ រូចានំ កម្មប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណិកា ចិត្តសម្បយុត្តា
 ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[១៤២] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

[១៤៣] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។
 ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឯនានាខណិកៈ គឺ ចិត្តសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។ សហជាត
 គឺ ចិត្តសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជានរូប ដោយកម្មប្ប-
 ច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចិត្តសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួក
 កដត្តារូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត-
 សម្បយុត្តធម៌ផង នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចិត្តសម្បយុត្តចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសម្បជានរូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចិត្តសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ
 នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១៤២] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៤៣] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ

អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ កតទ្ធិដ្ឋាវោ អាហារោ
ឥមស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៤៤] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ ចិត្តវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ រូបដីវិត្តិយំ កេជត្តារូបំ ឥន្ទ្រិយប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កុន្ទ្រិយំ
ចក្កុវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ កាយិន្ទ្រិយំ ។ មេ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ច
ចិត្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កុន្ទ្រិយញ្ច ឧបេក្ខិន្ទ្រិ-
យញ្ច ចក្កុវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ កាយិន្ទ្រិយញ្ច សុខិន្ទ្រិយញ្ច កា-
យិន្ទ្រិយញ្ច ទុក្ខិន្ទ្រិយញ្ច កាយវិញ្ញាណសហគតានំ
ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ណានប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ តីណិ មត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ
សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

[១៤៥] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ កតឡិវ្ហារាហារ ជាបច្ច័យ
នៃកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

[១៤៤] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
សន្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយសន្តិយប្បច្ច័យ គឺ រូបជីវិតិស្តិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តា-
រូប ដោយសន្តិយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយសន្តិយប្បច្ច័យ គឺ ចក្កុស្តិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយចក្កុវិញ្ញាណ ដោយសន្តិយប្បច្ច័យ កាយិស្តិយ ។ បេ ។
ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌
ដោយសន្តិយប្បច្ច័យ គឺ ចក្កុស្តិយក្តី ឧបេក្កិស្តិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្កុវិញ្ញាណ ដោយសន្តិយប្បច្ច័យ កាយិស្តិយក្តី
សុខិស្តិយក្តី កាយិស្តិយក្តី ទុក្ខិស្តិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែល
ច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយសន្តិយប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១៤៥] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌

ចិត្តសម្បយុត្តទុកេ បញ្ចវារោ

ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសង្ខិត្តោ វត្ថុ ចិត្ត-
 សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរេជាតំ ចក្ខាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធា-
 ណំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយាយតនំ . . .
 វត្ថុ ចិត្តសម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[១៤៦] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។
 ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។
 ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ច ចិត្តវិប្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ច-
 សទិសំ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ អា-
 ហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តី
 បំប្រួញ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ...
 វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១២៦] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ស-
 ហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹង
 បដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំ-
 ប្រួញ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ
 ចិត្តសម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ . . . បុរេជាត-
 សទិសំ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ចិត្តិវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ ចក្កវិញ្ញាណា-
 សហគតោ ឯកោ ខន្ធា ច ចក្កាយតនព្វា ទ្ធិន្នំ
 ខន្ធានំ . . . កាយាយតនំ ចិត្តសម្បយុត្តោ ឯកោ
 ខន្ធា ច វត្ថុ ច ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ . . . ទ្វេ ខន្ធា . . .
 បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ចិត្តិវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា ចិត្តិវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតា
 ចិត្តសម្បយុត្តោ ខន្ធា ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសម្មដ្ឋានានំ
 រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ បច្ឆាជាតា
 ចិត្តសម្បយុត្តកា ខន្ធា ច កតទ្ធិដ្ឋាវោ អាហារោ
 ច ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា ចិត្តសម្បយុត្តកា ខន្ធា ច រូបដីវិតិទ្ធិយព្វា
 កដត្តារូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈ នៃបដិ-
សន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
ឯបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង . . . ដូចគ្នានឹង
បុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជា
បច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
ក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី នៃខន្ធ ២ . . . កាយាយតនៈក្តី ចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១
ក្តី វត្ថុក្តី នៃខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២ . . . មានបដិសន្ធិដែរ ។ ចិត្ត-
សម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងត្រ័យ ។
សហជាត គឺ ពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិដែរ ។ បច្ឆាជាត
គឺ ពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កពឡិដ្ឋារាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី រូបដីវិ-
ត្រ័យក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

[១៤៧] ហេតុយា តីណិ អាម្ពុណោ ទ្វេ អធិ-
 បតិយា ចត្តារិ អនន្តរេ ឯកំ សមនន្តរេ ឯកំ សហ-
 ជាតេ សត្ត អញ្ញមញ្ញោ ន និស្សយេ សត្ត ឧបនិស្ស-
 យេ ទ្វេ បុរេជាតេ ឯកំ បច្ឆាជាតេ ឯកំ អាសេវនេ
 ឯកំ កម្មេ តីណិ វិចារកេ តីណិ អាហារេ ចត្តារិ
 ឥន្ទ្រិយេ ន លានេ តីណិ មក្កេ តីណិ សម្បយុត្តេ
 ឯកំ វិប្បយុត្តេ ទ្វេ អត្ថិយា សត្ត នត្ថិយា ឯកំ
 វិតតេ ឯកំ អវិតតេ សត្ត ។

[១៤៨] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អាម្ពុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ច
 ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[១៤៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអត្ថិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[១៤៨] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បដ្ឋយ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បដ្ឋយ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បដ្ឋយ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អា-
 រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ
 ច ធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្ត-
 សម្បយុត្តោ ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ចិត្តវិប្បយុ-
 ត្តស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៤៩] នហេតុយា សត្ត នអារម្មណោ សត្ត
 នអធិបតិយា សត្ត នអនន្តរេ សត្ត នសមនន្តរេ សត្ត
 នសហជាតេ ន នអញ្ញមញ្ញេ ន ននិស្សយេ ន
 នឧបនិស្សយេ សត្ត នបុរេជាតេ សត្ត សព្វត្ត សត្ត
 នសម្បយុត្តេ ន នវិប្បយុត្តេ បញ្ច នោអត្តិយា ចត្តារិ
 នោនត្តិយា សត្ត នោវិកតេ សត្ត នោអវិកតេ ចត្តារិ ។

[១៥០] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ . . . នអ-
 ធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
 នអញ្ញមញ្ញេ ឯកំ នឧបនិស្សយេ តីណិ សព្វត្ត តីណិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជា
បច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេ-
ជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត-
វិប្បយុត្តធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ។

[១៤៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនោតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៥០] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣

ចិត្តសំសដ្ឋទុកេ បដិច្ចវារោ

នសម្បយុត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ ឆោនត្តិយា
តីណិ ឆោវិតតេ តីណិ ។

[១៥១] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ទ្វេ . . .
អធិបតិយា ចត្តារិ ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។
. . . អវិតតេ សត្ត ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ចិត្តសំសដ្ឋទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១៥២] ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសដ្ឋោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសំសដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធ
បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិ ។ ចិត្ត-
សំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តវិសំសដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសំសដ្ឋេ ខន្ធធ បដិច្ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ
រូបំ បដិសន្ធិ ។

ចិត្តសំសដ្ឋទុកំ យថា ចិត្តសម្បយុត្តទុកំ

ឯវំ កាតព្វំ និដ្ឋាណករណំ ។

ចិត្តសំសដ្ឋទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៥១] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បី
ធ្វើចុះ . . . ។ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ ។

ចិត្តសំសដ្ឋទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៥២] ចិត្តសំសដ្ឋធម៌^(១) (ធម៌ដែលច្រឡំដោយចិត្ត) អា-
ស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២
អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . មានបដិសន្ធិដែរ ។ ចិត្ត-
វិសំសដ្ឋធម៌^(២) (ធម៌ដែលប្រាសចាកការច្រឡំដោយចិត្ត) អាស្រ័យ
នូវចិត្តសំសដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
រូប ជាបដិសន្ធិ អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋក្ខន្ធ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ យ៉ាងណា ចិត្តសំសដ្ឋទុកៈ បណ្ឌិត គប្បី
ធ្វើ យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

១ គឺវេទនាខន្ធ , សញ្ញាខន្ធ និងសង្ខារក្ខន្ធ ។ ២ គឺរូប និងនិព្វាន ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១៥៣] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . .
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ
 ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . .
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទារូបំ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធោ បដិច្ច
 ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តំ
 កដត្តា ច រូបំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ
 ខន្ធោ ចិត្តញា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . .
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ
 ខន្ធោ ចិត្តញា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។
 នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៥៣] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌^(១) (ធម៌មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន) អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធន ១ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធន ១ នូវខន្ធ ២ . . . មហាក្ខត ១ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និង ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌^(២) (ធម៌ មិនមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន) អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធន ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធន ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធន ១ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុង ខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធន ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

១ គឺវេទនាខន្ធ ។ ២ គឺ ចិត្ត , រូបជីវិសេស និងនិព្វាន ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បដិច្ចវារោ

ចិត្តំ បដិច្ច កេជត្តារូបំ ចិត្តំ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ
 ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច កេជត្តារូបំ ឧចា-
 នារូបំ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធោ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ខន្ធោ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធោ កេជត្តា ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ នោចិត្តសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 ខន្ធា ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធា
 ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ នោចិត្តសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តស-
 មុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធា ច ចិត្តញ បដិច្ច កេជត្តារូបំ

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បដិច្ចវារៈ

កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត វត្ថុ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ចិត្ត អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ... មហាកូត ១... កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួក
 មហាកូត ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អា-
 ស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត-
 សមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២
 ... ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង

បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធ ច មហាក្ខតេ
 ច បដិច្ច ឧបាទារូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ
 ខន្ធ ច វត្ថុញ បដិច្ច ចិត្តំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញ
 នោចិត្តសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធឯ ចិត្តញ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . .
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធឯ វត្ថុញ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។

[១៥៤] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធ បដិច្ច
 ចិត្តំ បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច ទ្វេ
 ខន្ធា ចិត្តញ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិ ។ នោចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុងផង
 នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានក្នុងផង នូវវត្ថុផង ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តា-
 រូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ...
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ១
 ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។

[១៥២] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បថ្មយ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋា-
 នក្នុង ១ នូវខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ
 នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បថ្មយ គឺ ចិត្ត
 ជាបដិសន្ធិ អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បថ្មយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត-
 សមុដ្ឋានក្នុង ១ នូវខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ នៅចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ អាស្រ័យ នូវនៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអា-
 រម្មណប្បថ្មយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បដិច្ចវារោ

នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធោ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធោ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានា ខន្ធោ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 អារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញោ នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញោ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធឯញោ
 ចិត្តញោ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធឯញោ ចិត្តញោ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 ខន្ធឯញោ វត្ថុញោ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញោ នោចិត្តសមុដ្ឋានញោ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធា ច វត្ថុញោ បដិច្ច
 ចិត្តំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញោ នោចិត្តសមុដ្ឋានញោ ធម្មំ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង
 នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . .
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវ
 ចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្ត-
 សមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវវត្ថុផង ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជន្តិ អារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច វត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ្ច
ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។

[១៥៥] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អធិប-
តិយា បញ្ច អនន្តវេ នវ សមនន្តវេ នវ សហជាតេ
នវ អញ្ញមញ្ញោ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
បុរេជាតេ បញ្ច អាសេវនេ បញ្ច កម្មេ នវ វិចារកេ
នវ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិយេ នវ លារេ នវ មត្តេ នវ
សម្បយុត្តេ នវ សព្វត្តេ នវ អវិកតេ នវ ។

[១៥៦] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
ខន្ធធ្វេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ
ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានំ
ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ ឧបាទារូបំ វិចិកិច្ឆាសហកតេ ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ធធ្វេ
បដិច្ច វិចិកិច្ឆាសហកតោ ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ ។
ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។

[១៥៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៥៦] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើប កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្នុង ១ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈ នៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ១ នូវ ខន្ធ ២ . . . ជាមហាក្ខត ១ ចិត្តសមុដ្ឋាន . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បដិច្ចវារោ

ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកេ ចិត្តសមុដ្ឋានេ
 ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណេ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តំ កេតត្តា ច រូបំ ។ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ-
 តុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . អហេតុកប្បដិ-
 សន្ធិក្ខណេ ។ បេ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
 នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណេ ចិត្តំ បដិច្ច កេតត្តារូបំ ចិត្តំ
 បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តំ ឯកំ មហាក្ខតំ យាវ អសញ្ញ-
 សត្តា កាតញ្ច ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ-
 តុកំ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណេ ចិត្តំ ។ បេ ។ អហេតុ-
 កប្បដិសន្ធិក្ខណេ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ខន្ធា
 វិចិកិច្ចាសហកតោ ឧទ្ធច្ចុសហកតោ មោហោ ។
 នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ នហេតុប្បច្ចយា

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ បេ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត វត្ថុ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ចិត្ត អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាកូត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធក្តី មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អហោតុកប្បជិសន្តិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ អហោតុកប្បជិសន្តិក្ខណោ វត្ថុ
 បដិច្ច ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញ
 ណោចិត្តសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា អហោតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 ខន្ធា ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធា . . . អហោតុកប្បជិសន្តិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 ឯកំ ខន្ធា ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . .
 អហោតុកប្បជិសន្តិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធា
 វត្ថុញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . វិចិត្តិក្ខាសហកតេ
 ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ធា ច ចិត្តញ បដិច្ច វិចិត្តិក្ខាសហក-
 តោ ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញ ណោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បដិច្ច ណោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា អហោតុកប្បជិសន្តិក្ខណោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធា ច ចិត្តញ បដិច្ច កដត្តារូបំ អហោ-
 តុកប្បជិសន្តិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធា ច មហា-
 ភូតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ អហោតុកប្បជិសន្តិក្ខ-
 ណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធា ច វត្ថុញ បដិច្ច ចិត្តំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កងត្តារូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ
 គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាចិត្តស-
 មុដ្ឋានផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ
 ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . .
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១
 ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ . . . មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នូវចិត្តផង ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋា-
 នធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្ប-
 ដ្ឋាយ គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវចិត្តស-
 មុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ កងត្តារូប អា-
 ស្រ័យ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃអ-
 ហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវវត្ថុផង ។

ចិត្តសមុដ្ឋានញ នោចិត្តសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធិញ ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា កដត្តា
 ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធិញ វត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា
 ចិត្តញ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។

[១៥៧] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានេ
 ខន្ធា បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 ឧបាទារូបំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធា បដិច្ច កដត្តា-
 រូបំ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ចិត្តំ បដិច្ច កដត្តារូបំ ចិត្តំ បដិច្ច វត្ត ឯកំ
 មហាក្ខតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ
 ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នអា-
 រម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ផង នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត-
សមុដ្ឋានក្ខន្ធទ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុ-
កប្បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធទ ១ ផង នូវ
វត្ថុផង នូវខន្ធ ២ . . . ។

[១៥៧] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធទ នូវមហាកូត ១ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន . . . ចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូបក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ នោចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
អារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋានក្ខន្ធទ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តា-
រូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត វត្ថុ អាស្រ័យ នូវចិត្ត មហាកូត ១ រហូតដល់ពួក
អសញ្ញាសត្វ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសមុដ្ឋានញោ ណោចិត្តសមុដ្ឋានញោ ធម្មំ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា
 ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ទេ ច ចិត្តញោ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ចិត្តញោ មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានញោ ណោចិត្តសមុដ្ឋានញោ ធម្មំ បដិច្ច ណោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ទេ ច ចិត្តញោ បដិច្ច
 កដត្តារូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ទេ ច
 មហាក្ខតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ ។ សន្ធិត្តំ ។

[១៥៨] នហោតុយា នវ នអារម្មណោ ន នអ-
 ធិបតិយា នវ នអនន្តវេ ន នសមនន្តវេ ន នអញ្ញា-
 មញ្ញោ ន នឧបនិស្សយេ ន នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆា-
 ជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ
 បញ្ច នអាហារេ ឯកំ នសន្ធិយេ ឯកំ នឈានេ ន
 នមត្តេ នវ នសម្បយុត្តេ ន នវិប្បយុត្តេ ន ណោ-
 នត្ថិយា ន ណោវិកតេ ន ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អា-
 ស្រ័យ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុងផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវចិត្តផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានក្នុងផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ
 នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុងផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៥៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោវគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បច្ចយវារោ

[១៥៩] ហេតុប្បច្ចយា នអាម្មណោ ឆ . . .
នអធិបតិយា នវ នកម្មេ តីណិ នវិចាកេ បញ្ច
នសម្បយុត្តេ ឆ នវិប្បយុត្តេ បញ្ច នោនតិយា ឆ
នោវិតតេ ឆ ។

[១៦០] នហេតុប្បច្ចយា អាម្មណោ នវ . . .
អនន្តវេ នវ សមនន្តវេ នវ បុរេជាតេ បញ្ច អាសេ-
វនេ បញ្ច ណានេ តីណិ មក្កេ តីណិ អវិតតេ នវ ។
សហជាតវារោ បដិច្ចវារសទិសោ ។

បច្ចយវារោ

[១៦១] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តស-
មុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ច-
សទិសា ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា នោ-
ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុ
បច្ចយា ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ បដិច្ចសទិសា ។
នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា
ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ វត្ថុ បច្ចយា ចិត្តស-
មុដ្ឋានា ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ កាតញ្ច ។

ចិត្តសមុជ្ជានទុកៈ បច្ចយវារៈ

[១៥៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោ-
វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១៦០] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិតត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវារៈ

[១៦១] ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ
ដែរ ។ នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
សន្ធិ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោ-
ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ពួកចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ ពឹង
ផ្អែក នឹងវត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា បដិ-
 សន្និក្ខុណោ ទ្វេ បដិច្ចសទិសា ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញ
 នោចិត្តសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធឯ
 ចិត្តញ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធជ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 ឯកំ ខន្ធឯ វត្ថុញ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធជ ។
 បដិសន្និក្ខុណោ ទ្វេបិ បដិច្ចសទិសា ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញ
 នោចិត្តសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធជ ច
 វត្ថុញ បច្ចយា ចិត្តំ បដិសន្និក្ខុណោ តីណិបិ កាតញ
 បដិច្ចសទិសា ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញ នោចិត្តសមុដ្ឋានញ
 ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 ខន្ធឯ វត្ថុញ បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ ទ្វេ ខន្ធជ ។
 បដិសន្និក្ខុណោ ទ្វេបិ កាតញ បដិច្ចសទិសា ។

[១២៤] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិសា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វារៈ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹង
 ចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក
 នឹងចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ២ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង
 វារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ
 ដែរ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នឹង
 វត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិចុះ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១២២] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បច្ចយវារោ

នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុយតនំ បច្ចយា
 ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ . . . វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ ។
 នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ បច្ចយា
 សម្បយុត្តកា ខន្ធា កាយវិញ្ញាណំ . . . ចិត្តំ បច្ចយា
 សម្បយុត្តកា ខន្ធា វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ខន្ធា
 បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ
 បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុយតនំ បច្ចយា
 ចក្ខុវិញ្ញាណំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា កាយាយតនំ
 . . . វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញោ នោចិត្តសមុដ្ឋានញោ
 ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធាញោ ចិត្តញោ បច្ចយា
 ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធាញោ
 វត្ថុញោ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ទ្វេបិ កាតញោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញោ នោចិត្តសមុដ្ឋានញោ
 ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បច្ចយវារៈ

នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈផង
 នឹងកាយាយតនៈផង . . . ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុវិញ្ញាណ នឹងកាយវិញ្ញាណ . . .
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
 មានវារៈ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុ-
 យតនៈ នឹងកាយាយតនៈ . . . ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបដិសន្ធិ ពឹង
 ផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹង
 នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២
 ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២
 ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . វារៈ ២
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ពឹង
 ផ្អែក នឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតេ ខន្ធ ច
 ចក្ខាយតនព្វា បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណ-
 សហគតេ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធ ច វត្ថុព្វា បច្ច-
 យា ចិត្តំ បដិសន្ធិក្កុណោ ។ បេ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានព្វា
 នោចិត្តសមុដ្ឋានព្វា ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អារម្មណប្បច្ច-
 យា ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ ខន្ធព្វា ចក្ខាយត-
 នព្វា បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធវា ចក្កវិញ្ញាណព្វា ទ្វេ ខន្ធ
 . . . កាយវិញ្ញាណសហគតំ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 ឯកំ ខន្ធព្វា វត្ថុព្វា បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធវា ចិត្តព្វា ទ្វេ
 ខន្ធ . . . បដិសន្ធិ សន្ធិត្តំ ។

[១២៣] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ សព្វត្ថ នវ អវិកតេ នវ ។

[១២៤] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា សព្វេ នវបិ
 បញ្ញា កាតព្វា បដិច្ចវារសទិសា បញ្ជវិញ្ញាណាម្បិ
 កាតព្វំ តីណិយេវ មោហោ ។

[១២៥] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ ន អធិប-
 តិយា នវ នអនន្តវេ ន នសមនន្តវេ ន នអញ្ញាមញ្ញោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង ដែលច្រឡំដោយកាយ-
 វិញ្ញាណ . . . ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុងផង នឹងវត្ថុផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
 ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ ២
 . . . ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិដែរ
 សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៦៤] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ បច្ច័យទាំងអស់ក្តី បញ្ហាទាំង ៧ ក្តី បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈចុះ ឯបញ្ហាវិញ្ញាណ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ
 មានវារៈ ៣ និងមោហៈដែរ ។

[១៦៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បច្ចយវារោ

ន នឧបនិស្សយេ ន នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ
នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ
នអាហារេ ឯកំ នន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ នវ នមក្កេ
នវ នសម្បយុត្តេ ន នវិប្បយុត្តេ ន នោនត្ថិយា ន
នោវិតតេ ន ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារោបិ កាតព្វា ។
[១៦៦] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ
ខន្ធិំ សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធជេ . . . បដិសន្ធិ ។
ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធជេ សំសដ្ឋំ
ចិត្តំ បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ចិត្តស-
មុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធិំ សំសដ្ឋា ទ្វេ
ខន្ធា ចិត្តព្វា ទ្វេ ខន្ធជេ . . . បដិសន្ធិ ។ នោចិត្តស-
មុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ សំសដ្ឋា សម្បយុត្តកា ខន្ធា បដិ-
សន្ធិ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានព្វា នោចិត្តសមុដ្ឋានព្វា ធម្មំ សំ-
សដ្ឋោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បច្ចយវារៈ

មានវារៈ ៦ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោ-
 នត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

[១៦៦] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ប្រឡំ នឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ប្រឡំ នឹងចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ នឹង
 ខន្ធ ២ . . . មានបដិសន្ធិដែរ ។ នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ប្រឡំនឹងចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត ជាបដិសន្ធិ
 ប្រឡំ នឹងពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នៅចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ក្តី ប្រឡំ នឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ប្រឡំ នឹងចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២
 . . . ជាបដិសន្ធិ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ប្រឡំ នឹងនៅចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ជា
 បដិសន្ធិ ប្រឡំ នឹងចិត្ត ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ប្រឡំ នឹងចិត្តសមុដ្ឋា-
 នធម៌ផង នឹងនៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធពញ្ច ចិត្តញ្ច សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធា
ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិ សន្ធិត្ថំ ។

[១៦៧] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ បញ្ច សព្វត្ត
បញ្ច អវិកតេ បញ្ច ។

[១៦៨] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា បញ្ច
បញ្ញា កាតញ្ច តីណិ មោហោ ។

[១៦៩] នហេតុយា បញ្ច នអធិបតិយា បញ្ច
នបុរេជាតេ បញ្ច នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសវនេ
បញ្ច នកម្ម តីណិ នវិចាកេ បញ្ច នឈានេ បញ្ច
នមត្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ បញ្ច ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាណាបិ សម្បយុត្តវាហេបិ
កតញ្ច ។

បញ្ញាវារោ

[១៧០] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ហេ-
តុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ
ធម្មោ នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ២ ប្រឡំ នឹងចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២...
ជាបដិសន្ធិ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៦៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងបដ្ឋាយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៥ ។

[១៦៨] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ប្រឡំ នឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ បញ្ញា ៥ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ
មានវារៈ ៣ មានមោហៈដែរ ។

[១៦៩] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវារៈ

[១៧០] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបដ្ឋាយ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
ហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានហេតុ ជាបដ្ឋាយ គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ ។
ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបដ្ឋាយ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

បច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានា ហេតុ ចិត្តស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិសន្ធិក្កុលោ ចិត្តសមុដ្ឋានា ហេតុ ចិត្តស្ស
 កដត្តា ច រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្កុលោ ។ បេ ។

[១៧១] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ
 ខន្ធលោ អារត្ត ចិត្តសមុដ្ឋានា ខន្ធលោ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ
 កាតព្វំ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធលោ អារត្ត ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 មូលំ កាតព្វំ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធលោ អារត្ត ចិត្តសមុដ្ឋានា
 ខន្ធលោ ច ចិត្តញ្ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
 នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អរិយា និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ កោត្រិកុស្ស
 វោទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នោចិត្តសមុដ្ឋានេ
 ខន្ធលោ អនិច្ចតោ វិបស្សតិ ។ បេ ។ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

គឺ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួក
កដត្តារូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
ចិត្តសមុដ្ឋានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួក
ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

[១៧១] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះ
ប្រារព្ធ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋានក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ។
នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្ម-
ណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជា
បច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ បុគ្គល ឃើញច្បាស់ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . នូវ
ពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តំ អារត្ត ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ
 ទិព្វាយ សោតណតុយា សង្ខំ សុណាតិ ចេតោប-
 រិយញ្ញាលោន នោចិត្តសមុដ្ឋានចិត្តសមង្កីស្ស ចិត្តំ
 ជាតាតិ អាកាសានញ្ញាយតនំ . . . អាកិញ្ញញ្ញា-
 យតនំ . . . រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋញ្ញា-
 យតនំ . . . នោចិត្តសមុដ្ឋានា ខន្ធា ឥទ្ធិវិញ្ញា-
 ណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិ-
 ញ្ញាណស្ស យថាកម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញា-
 ណស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 បឋមកមនសទិសំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ខន្ធា អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
 ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ។ សង្ខិត្តំ ។ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណ-
 សហគតានំ ខន្ធានំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ . . . នោចិត្តស-
 មុដ្ឋានា ខន្ធា ឥទ្ធិវិញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស ។ បេ ។ អនាគតំសញ្ញា-
 ណស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត របស់
 បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយចិត្តជានោចិត្តសមុដ្ឋាន ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ
 អាកាសានញ្ញាយតនៈ . . . អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ . . . រូបាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ . . . ពួកនោចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥន្ទ្រិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និងអនាគតំសញ្ញាណ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តស-
 មុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវ
 ព្រះនិព្វាន ដូចគ្នានឹងដំណើរទី ១ ដែរ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . .
 នូវពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត
 ឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
 ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ . . . ពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការ
 ពិចារណា នូវឥន្ទ្រិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណ ។ បេ ។ និងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

ចិត្តសមុជ្ជានទុកេ បញ្ហាវារោ

នោចិត្តសមុជ្ជានោ ធម្មោ ចិត្តសមុជ្ជានស្ស ច នោ-
 ចិត្តសមុជ្ជានស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អរិយា និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ បឋមកមនសទិសំ
 នោចិត្តសមុជ្ជានេ ខន្ធេ អនិច្ចតោ វិបស្សតិ ។ បេ ។
 អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ អារត្ត ចិត្តញ ធម្មយុត្តកា
 ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ទិព្វេន ចក្កេន . . . រូបាយតនំ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកានញ ខន្ធានំ ដោជ្ជញ-
 យតនំ . . . នោចិត្តសមុជ្ជានោ ខន្ធា ឥទ្ធិវិញ្ញាណស្ស
 ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស
 ។ បេ ។ អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណាប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុជ្ជានោ ច នោចិត្តសមុជ្ជា-
 នោ ច ធម្មា ចិត្តសមុជ្ជានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ អារត្ត កាតញ ។

[១៧២] ចិត្តសមុជ្ជានោ ធម្មោ ចិត្តសមុជ្ជានស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណា-
 ធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ចិត្ត-
 សមុជ្ជានេ ខន្ធេ ករំ កត្វា ចិត្តសមុជ្ជានោ ខន្ធា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ ចិត្តសមុជ្ជានោ អធិបតិ

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវព្រះ
 និព្វាន ដូចដំណើរទី ១ ដែរ បុគ្គល ឃើញ នូវពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង
 ថាមិនទៀង ។ បេ ។ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្នុងក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ ដោយទិព្វចក្ខុ . . . រូបា-
 យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយព្រា-
 យតនៈ . . . ពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវ
 ឥទ្ធិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ។ បេ ។
 និងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បីប្រារព្ធ ហើយធ្វើផងចុះ ។

[១៧២] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ គឺ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានធិបតិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច រូចានំ
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ តីណិវិ អារម្មណាធិប-
តិវិ សហជាតាធិបតិវិ កាតញ្ច ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
ធម្មោ នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ អរិយា និព្វានំ ករុំ កត្វា
។ បេ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធធ្វេ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ
អភិនន្ទតិ តំ ករុំ កត្វា ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋា-
នោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
អារម្មណាធិបតិ អរិយា និព្វានំ ករុំ កត្វា ។ បេ ។
នោចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធធ្វេ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
នន្ទតិ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតា-
ធិបតិ នោចិត្តសមុដ្ឋានា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
ច នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ អរិយា និព្វានំ ករុំ
កត្វា ។ បេ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានេ ខន្ធធ្វេ ករុំ កត្វា
។ បេ ។ ចិត្តញ្ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ ។ វាវៈ ៣ ក្តី អារម្មណាធិបតិក្តី សហជាតាធិបតិក្តី
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ ពួកព្រះ
អរិយៈ ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ត្រេកអរ រីករាយ
ព្រោះធ្វើ នូវពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ចិត្ត កើតឡើង
ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និង
សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើ នូវព្រះ
និព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួក
ចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ភគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯ
សហជាតាធិបតិ គឺ នោចិត្តសមុដ្ឋានាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ
ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ធ្វើ នូវពួកនោចិត្តសមុដ្ឋាន-
ក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចិត្ត-
សមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតិ តីណិ អារម្មណាធិបតិយេវ ។

[១៧៣] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ វុដ្ឋានំ នត្តិ ។
នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមំ បុរិមំ ចិត្តំ បច្ឆិមស្ស
។ បេ ។ និរោធា វុដ្ឋហន្តស្ស នេវសញ្ញានាសញ្ញាយ-
តំ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។
ឥតវេ ទ្វេ កណាតា ឥមស្ស សទិសាយេវ កាតញ្ច ។
ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចិត្តស-
មុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ
កាតញ្ច វុដ្ឋានំ នត្តិ ។

[១៧៤] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
ធម្មស្ស សហជាតវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។
អញ្ញមញ្ញវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ និស្ស-
យវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បច្ចយសទិសំ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋាន-
ធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ មានវារៈ ៣
ជាអារម្មណាធិបតិដដែល ។

[១៧៣] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ វុដ្ឋាន មិនមានទេ ។ នោ-
ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអនន្តរប្ប-
ច្ច័យ គឺ ចិត្ត មុន ។ នៃចិត្ត ក្រោយ ។ ។ បេ ។ នេវសញ្ញានា-
សញ្ញាយតនៈ របស់បុគ្គល កាលចេញអំពីនិរោធន ជាបច្ច័យ នៃផល-
សមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ការរាប់ ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅពី
នេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នានឹងសមនន្តរប្បច្ច័យនេះដែរ ។ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ពួកបច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផង
ចុះ វុដ្ឋាន មិនមានទេ ។

[១៧៤] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
និស្សយប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៧៥] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូប-
 និស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តូបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្តូបនិស្សយោ តីណិ បញ្ញា កាតញ្ច ។
 នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តូបនិស្សយោ ឧត្ថំ . . . កោជនំ . . . សេនាសនំ . . .
 ចិត្តំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ
 ឧត្ថំ . . . កោជនំ . . . សេនាសនំ . . . ចិត្តំ ចិត្តស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
 បកត្តូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តូបនិស្សយោ ឧត្ថំ . . .
 កោជនំ . . . សេនាសនំ . . . ចិត្តំ ឧបនិស្សយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ ឧត្ថំ . . . កោជនំ . . .
 សេនាសនំ . . . ចិត្តំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ មក្កស្ស
 ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៧៥] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
បកត្តូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តូបនិស្ស័យ គឺ មានវារៈ ៣ ប្រស្នា បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើផងចុះ ។ នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
និងបកត្តូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តូបនិស្ស័យ គឺ នូវរដូវ . . . នូវ
ភោជន . . . នូវសេនាសនៈ . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវចិត្ត ហើយឲ្យ
នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ រដូវ . . . ភោជន . . . សេនាសនៈ
. . . ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្តូបនិស្ស័យ
។ បេ ។ ឯបកត្តូបនិស្ស័យ គឺ នូវរដូវ . . . នូវភោជន . . . នូវ
សេនាសនៈ . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវចិត្ត ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។
បំបែក នូវសង្ឃ រដូវ . . . ភោជន . . . សេនាសនៈ . . . ចិត្ត
ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃមគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
 បកត្តូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តូបនិស្សយោ ឧត្ថំ . . .
 កោជនំ . . . សេនាសនំ . . . ចិត្តំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សដ្ឋំ ភិទ្ធីតិ ឧត្ថំ . . . កោជនំ . . .
 សេនាសនំ . . . ចិត្តំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស
 ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូប-
 និស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តូបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្តូបនិស្សយោ តីណិ ។

[១៧៦] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបុរេជាតំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានេ រូបេ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វេ អនិច្ចតោ វិ-
 បស្សតិ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា
 រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្នំ សុណាតិ
 រូចាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណសហកតានំ ខន្ធានំ បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណ-
 សហកតានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ នូវរដូវ . . . នូវភោជន . . . នូវសេនាសនៈ . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវចិត្ត ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃរដូវ . . . ភោជន . . . សេនាសនៈ . . . ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុងផង នៃចិត្តផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៦] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បុរេជាត គឺ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ។ បេ ។ បុគ្គល ឃើញ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានេ រូបេ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វេ អនិច្ចតោ វិបស្សតិ
 ។ បេ ។ អស្សាទេតិ អភិណ្ណតិ តំ អារព្ព ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតណតុយា
 សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋ-
 ព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច
 នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ ចិត្តសមុដ្ឋានេ រូបេ ។ បេ ។
 ដោដ្ឋព្វេ អនិច្ចតោ វិបស្សតិ ។ បេ ។ អស្សាទេតិ
 អភិណ្ណតិ តំ អារព្ព ចិត្តញ សម្បយុត្តកា ច ខន្ទា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោត-
 ណតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស
 សម្បយុត្តកានញ ខន្ទានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ដោដ្ឋព្វាយតនំ . . . ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
 នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេ-
 ជាតំ ចក្កុំ ។ បេ ។ វត្ថុំ . . . កាយំ . . . រូបេ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 បានដល់អារម្មណបុរេជាត គឺ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ។ បេ ។ បុគ្គល
 ឃើញ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្ត កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវផោដ្ឋព្វៈនោះ បុគ្គល ឃើញនូវរូប ដោយទិព្វ-
 ចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត គឺ
 នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ។ បេ ។ បុគ្គល ឃើញ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង
 ។ បេ ។ ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រារព្ធ នូវផោដ្ឋព្វៈនោះ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំ-
 ឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ... ។
 នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេជាតប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត
 គឺ នូវចក្ខុ... ។ បេ ។ នូវវត្ថុ... នូវកាយ... នូវពួករូប ។ បេ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ហាវារោ

ដោជ្ជព្វេ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ តំ អារព្ព ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា
 សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាស្ស ដោជ្ជព្វា-
 យតនំ . . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខុយតនំ ចក្កុ-
 វិញ្ញាណាស្ស កាយាយតនំ . . . វត្ថុ ចិត្តស្ស បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា
 សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាសហាគតានំ
 ខន្ធានំ ដោជ្ជព្វាយតនំ . . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខុ-
 យតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាសហាគតានំ ខន្ធានំ កាយាយ-
 តនំ . . . វត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវផោដ្ឋព្វៈនោះ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ នូវសំឡេង
 ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វា-
 យតនៈ . . . ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយបុរេជាតប្ប-
 ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
 បុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ នូវសំឡេង ដោយ
 ទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ . . . ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ . . .
 វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច័យ ។ នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង
 ដោយបុរេជាតប្បច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 អារម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តំ អារព្ព ចិត្តញ វិញ្ញាណស្ស សម្មយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បវេណី
 ទិព្វេន ចក្កុនា . . . ទិព្វាយ សោតណត្ថយា . . .
 រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស សម្មយុត្តកានញ
 ខន្ធនំ ដោដ្ឋញាយតនំ . . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កុ-
 យតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស សម្មយុត្តកានញ ខន្ធនំ
 កាយាយតនំ . . . វត្ថុ ចិត្តស្ស សម្មយុត្តកានញ
 ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
 ជាតំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយតនញ វត្ថុ ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ ដោដ្ឋញាយតនញ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបា-
 យតនញ ចក្កុយតនញ ចក្កុវិញ្ញាណសហតតានំ
 ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ដោដ្ឋញាយតនញ កាយាយត-
 នញ . . . ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ច ធម្មា នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយតនញ វត្ថុ ច ចិត្តស្ស បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ដោដ្ឋញាយតនញ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ដោយ
 ទិព្វចក្ខុ . . . ដោយទិព្វសោតធាតុ . . . រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ផោដ្ឋញ្ចាយតនៈ . . . ។
 ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ រូបាយតនៈ
 ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋញ្ចាយតនៈ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី . . . រូបាយតនៈ
 ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ចាយតនៈ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី កាយាយតនៈក្តី
 . . . ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត
 និងវត្ថុបុរេជាត ។ រូបាយតនៈ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋញ្ចាយតនៈ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ហាវារោ

វត្ថុ ច . . . ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយតនញ្ច ចក្ខុយតនញ្ច
 ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានំ ដោដ្ឋញ្ចាយតនញ្ច
 កាយាយតនញ្ច . . . ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តស-
 មុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវម្ម-
 ណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយត-
 នញ្ច វត្ថុ ច ចិត្តស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ដោដ្ឋញ្ចាយត-
 នញ្ច វត្ថុ ច . . . ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយតនញ្ច ចក្ខុ-
 យតនញ្ច ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ដោដ្ឋញ្ច-
 យតនញ្ច . . . ។

[១៧៧] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥមិនាការេ-
 នេវ បច្ឆាជាតោ វិត្តារេតញ្ច ។ អាសេវេនប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

វត្ថុក្តី . . . រូបាយតនៈ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី កាយាយតនៈក្តី . . . ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្ម-
 ណាបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ រូបាយតនៈ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី វត្ថុក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋ-
 ញ្ញាយតនៈ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី វត្ថុក្តី . . . រូបាយតនៈ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន
 ក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី . . . ។

[១៧៧] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 បច្ច័យបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច័យជាត គឺ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តសមុដ្ឋានកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យបុរេជាតប្បច្ច័យ ឯបច្ច័យ-
 ជាត បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ តាមអាការនេះឯង ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៧៨] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា ធានា-
 ខណិកា ។ សហជាតា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កម្មប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ធានាខណិកា ចិត្តសមុដ្ឋានា
 ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
 នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតា ធានាខណិកា ។ សហជាតា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នា ចេតនា ចិត្តស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ធានា-
 ខណិកា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចេតនា វិចារកស្ស ចិត្តស្ស
 កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា
 ធានាខណិកា ។ សហជាតា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចេតនា
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានា-
 នញ្ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ធានាខណិកា
 ចិត្តសមុដ្ឋានា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច
 កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៧៨] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តស-
មុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
ចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានចេតនា ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានា-
ខណិកៈ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានចេតនា ជាបច្ច័យ នៃវិបាកចិត្តផង នៃពួក
កដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានចេតនា
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានចេតនា ជាបច្ច័យ
នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

[១៧៩] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
ធម្មស្ស វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[១៨០] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានា
អាហារា សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ មូលំ
កាតព្វំ ចិត្តសមុដ្ឋានា អាហារា ចិត្តស្ស អាហារប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិកូលោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ក-
ពឡិកាវោ អាហារោ ឥមស្ស នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កា-
តព្វំ ចិត្តសមុដ្ឋានា អាហារា សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោ-
ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បដិសន្ធិកូលោ នោចិត្តសមុដ្ឋានា អាហារា កដត្តា-
រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោចិត្តស-
មុដ្ឋានោ កពឡិកាវោ អាហារោ ឥមស្ស នោចិត្ត-
សមុដ្ឋានស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ មូលំ កាតព្វំ នោចិត្តសមុដ្ឋានា អាហារា

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[១៧៩] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ វិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ។

[១៨០] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ អាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានាហារ ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានាហារ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កតឡឺង្ការាហារ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានាហារ ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ អាហារប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានាហារ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអាហារប្បច្ច័យ កតឡឺង្ការាហារ ជា នោចិត្តសមុដ្ឋាន ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានាហារ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច រូចានំ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ មូលំ កាតព្វំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ នោចិត្តសមុដ្ឋានា អាហារា សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ កេតត្តា ច រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 អាហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច
 រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ មូលំ
 កាតព្វំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ច អាហារា កេតត្តារូចានំ អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 កតត្តិយ្ហោ អាហារោ ឥមស្ស នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កា-
 តព្វំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ច អាហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កេតត្តា ច
 រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានាហារ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃ
 ពួកកដត្តារូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តស-
 មុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ
 ចិត្តសមុដ្ឋានាហារក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានាហារក្តី ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិ-
 សន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអាហា-
 រប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានាហារក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ កពឡឺង្ការាហារ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន និងជានោចិត្តសមុដ្ឋាន
 ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូល
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តសមុដ្ឋានាហារក្តី នោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកដត្តា-
 រូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

[១៨១] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ លោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ លោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ លោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ឥន្ទ្រិយា កដត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ចក្កុន្ទ្រិយំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស
 កាយិន្ទ្រិយំ កាយវិញ្ញាណស្ស រូបដីវិតិធិយំ កដត្តា-
 រូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ
 លោចិត្តសមុដ្ឋានោ ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចក្កុន្ទ្រិយំ ចក្កុវិញ្ញាណសហាតតានំ
 ខន្ធានំ កាយិន្ទ្រិយំ . . . ។ មូលំ កាតព្វំ បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ លោចិត្តសមុដ្ឋានោ ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ កដត្តា ច រូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចក្កុន្ទ្រិយំ ចក្កុវិញ្ញាណសហាតតានំ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយិន្ទ្រិយំ . . . ។ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ច លោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[១៨១] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកឥន្ទ្រិយ ជានៅចិត្តសមុដ្ឋាន ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយិន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ រូបជីវិតន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកកដត្តារូប ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ
 ពួកឥន្ទ្រិយ ជានៅចិត្តសមុដ្ឋាន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិ-
 ន្ទ្រិយ . . . ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក
 ឥន្ទ្រិយ ជានៅចិត្តសមុដ្ឋាន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ
 ពួកកដត្តារូបផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយិន្ទ្រិយ
 . . . ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នៅចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកឥន្ទ្រិយ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោចិត្តសមុដ្ឋាណា ច ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋាណាណព្វ រូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចក្កន្ទ្រិយព្វ ឧបេក្ខិត្រិយព្វ ចក្ក-
 វិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ទានំ កាយិន្ទ្រិយព្វ សុខិន្ទ្រិ-
 យព្វ កាយិន្ទ្រិយព្វ ទុក្ខិន្ទ្រិយព្វ កាយវិញ្ញាណ-
 សហគតានំ ខន្ទានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ កាតព្វំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋាណា ច នោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋាណា ច ឥន្ទ្រិយា កដត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កន្ទ្រិយព្វ ឧបេក្ខិត្រិយព្វ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយិន្ទ្រិយំ . . . ។ មូលំ កាតព្វំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋាណា ច នោចិត្តសមុដ្ឋាណា ច
 ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ កដត្តា ច រូចានំ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កន្ទ្រិយព្វ ឧបេក្ខិត្រិ-
 យព្វ ចក្កវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកាណព្វ ខន្ទានំ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយិន្ទ្រិយព្វ . . . ។ ណា-
 នប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ មត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណិ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បព្វ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជានោចិត្តសមុដ្ឋានក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចក្ខុន្ត្រីយក្តី
 ឧបេក្ខិត្រីយក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិ-
 ត្រីយក្តី សុខិត្រីយក្តី កាយិត្រីយក្តី ទុក្ខិត្រីយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រីយ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី ជានោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ត្រីយ
 ក្តី ឧបេក្ខិត្រីយក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិត្រីយ... ។ មូល
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រីយ ជាចិត្តសមុដ្ឋានក្តី
 ជានោចិត្តសមុដ្ឋានក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកដត្តា-
 រូបផង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ត្រីយក្តី ឧបេក្ខិត្រីយក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ កាយិត្រីយក្តី
 ... ។ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយ
 មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

[១៨២] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ ។
 សង្ខតំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច
 នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ កេដត្តារូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ចិត្តំ វត្ថុស្ស វត្ថុ ចិត្តស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្ខាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ចិត្តស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តស-
 មុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[១៨២] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បច្ឆា-
 ជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និង
 បច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួក
 កដត្តារូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ចិត្ត (ជាបច្ច័យ) នៃវត្ថុ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកនោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នក្ខន្ធន ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សង្ខតំ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ច នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តស-
 មុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។

[១៨៣] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ។ សង្ខតំ ។ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
 ជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តស-
 មុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៨៣] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តី
 បំប្រួញ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត និងអាហារ ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិ-
 យំ ។ សង្ខតំ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បច្ឆាជាតំ អាហារំ ។ សង្ខតំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សហជាតោ ចក្កវិញ្ញាណសហគតោ ឯកោ
 ខន្ធា . . . សង្ខតំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ច ធម្មោ នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អា-
 ហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ ចក្កវិញ្ញាណសហគតោ
 ខន្ធា ច ចក្កាយតនញ្ច ចក្កវិញ្ញាណស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ កាយវិញ្ញាណសហគតោ . . . ។
 សហជាតោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ . . . បច្ចយវាវសទិសា

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ចករៈ

បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេ-
ជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បាន
ដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត និងអាហារ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហ-
ជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ... សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និង
ឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុ-
យតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ដែលច្រឡំដោយ
កាយវិញ្ញាណ... ។ សហជាត គឺ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន... ដូចបច្ច័យវារៈដែរ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិបិ បវត្តិបិ កាតញ្ច សព្វេសម្បិ បញ្ញានំ ។
 បច្ឆាជាតា ចិត្តសមុដ្ឋានា ខន្ធា ច ចិត្តញ្ច បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ចិត្តសមុដ្ឋានា ខន្ធា ច ចិត្តញ្ច
 កតន្ទិដ្ឋាវោ អាហារោ ច ឥមស្ស នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆា-
 ជាតា ចិត្តសមុដ្ឋានា ខន្ធា ច ចិត្តញ្ច រូបដីវិតិទ្ធិយញ្ច
 កដត្តារូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ច នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជា-
 តោ ចក្កុវិញ្ញាណសហគតោ . . . សន្និក្កំ ។ បច្ចយ-
 វាវោ សហជាតវាវសទិសោ សហជាតបទា សព្វ
 កាតញ្ច ។ នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិតតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អវិតតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៨៤] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តវេ នវ សមនន្តវេ នវ សហជាតេ នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បដិសន្ធិក្តី បវត្តិក្តី របស់ពួកប្រស្នាទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។
 ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុងក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋាន-
 កាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានក្នុងក្តី ចិត្តក្តី កពឡិវ្យាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានកាយ
 នេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុងក្តី ចិត្តក្តី រូប-
 ដីវិតិទ្រ្ទិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃ
 នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
 និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ . . . សេចក្តី
 បំប្រួញ ។ បច្ច័យវារៈ ដូចគ្នានឹងសហជាតវារៈដែរ ឯសហជាតបទទាំង
 អស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[១៨២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
បុរេជាតេ នវ បច្ឆាជាតេ នវ អាសេវនេ នវ កិម្ម
តីណិ វិចារកេ នវ សព្វត្ថេ នវ ឥន្ទ្រិយេ នវ ណារេ
តីណិ មក្កេ តីណិ សម្បយុត្តេ បញ្ច វិប្បយុត្តេ នវ
។ បេ ។ អវិតតេ នវ ។

[១៨៥] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេ-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
កិម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោ-
ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ កិម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
ច នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆា-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កិម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំង
 អស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឈាន-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ បេ ។ ក្នុង
 អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៨៥] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ នោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ

ចិត្តសមុដ្ឋានកេ បញ្ញាវារោ

សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ច ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៨៦] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ នវ សព្វត្ត
 នវ នោអវិកតេ នវ ។

[១៨៧] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ . . .
 នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នអញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ នឧបនិស្សយេ តីណិ នមក្កេ
 តីណិ នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ តីណិ នោនត្តិ-
 យា តីណិ នោវិកតេ តីណិ ។

[១៨៨] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ នវ . . .
 អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមកណាណា កាតព្វា ។
 . . . អវិកតេ នវ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយស្រ្តិយប្បច្ច័យ ។ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង
នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយស-
ហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។

[១៨៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។

[១៨៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
...ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៨៨] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ ការរាប់ជាអនុលោម បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើចុះ ។ . . . ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ ។

ចិត្តសហភ័ទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១៨៩] ចិត្តសហភ័ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសហភ័
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសហភ័ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ ចិត្តសហភ័ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសហភ័ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។ ចិត្តសហភ័ ធម្មំ
 បដិច្ច នោចិត្តសហភ័ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ចិត្តសហភ័ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តំ នោចិត្តសហភ័ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសហភ័ ខន្ធ
 បដិច្ច ចិត្តំ កដត្តា ច រូបំ ។ ចិត្តសហភ័ ធម្មំ បដិច្ច
 ចិត្តសហភ័ ច នោចិត្តសហភ័ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសហភ័ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ
 ចិត្តញ ចិត្តសហភ័ ច នោចិត្តសហភ័ ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសហភ័ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច
 ទ្វេ ខន្ធ ចិត្តញ កដត្តា ច រូបំ ។ នោចិត្តសហភ័
 ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសហភ័ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ចិត្តំ បដិច្ច នោចិត្តសហភ័ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច កដត្តារូបំ ចិត្តំ បដិច្ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកយុដ្ឋាន

ចិត្តសហភូត្តិ៖

បដិច្ចវារៈ

[១៨៧] ចិត្តសហភូត្តិ^(១) (ធម៌កើតជាមួយនឹងចិត្ត) អាស្រ័យ នូវ
 ចិត្តសហភូត្តិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហភូត្តិ អាស្រ័យ នូវចិត្តសហភូត្តិ (ខន្ធកើតជាមួយ
 នឹងចិត្ត) ១ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវ
 ចិត្តសហភូត្តិ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ នោចិត្តសហភូត្តិ^(២) (ធម៌មិន
 មែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត) អាស្រ័យ នូវចិត្តសហភូត្តិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហភូត្តិ
 អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសហភូត្តិ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី កដត្តា-
 រូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសហភូត្តិ ។ ចិត្តសហភូត្តិ នោចិត្តស-
 ហភូត្តិ អាស្រ័យ នូវចិត្តសហភូត្តិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហភូ-
 និងជានោចិត្តសហភូត្តិ អាស្រ័យ នូវចិត្តសហភូត្តិ ១ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសហភូ-
 ត្តិ ១ ។ នោចិត្តសហភូត្តិ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសហភូត្តិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហភូ អា-
 ស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត វត្ថុ

១ គឺ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ កាយវិញ្ញាណ និងវចីវិញ្ញត្តិ ។ ២ គឺ ចិត្តរូប និងនិព្វាន ។

ចិត្តសហកុទុកេ បដិច្ចវារោ

វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ
 បដិច្ច នោចិត្តសហកុ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧចា-
 ទារូបំ ។ នោចិត្តសហកុំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសហកុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា
 ចិត្តសហកុ ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ
 បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច
 ចិត្តសហកុ ខន្ធា មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសហកុ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ឧចាទារូបំ ។ នោចិត្តសហកុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ចិត្តសហកុ ច នោចិត្តសហកុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសហកុ
 ច នោចិត្តសហកុ ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តញ សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធា មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសហកុ ច នោចិត្តសហកុ
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧចាទារូបំ ។ ចិត្តសហកុញ នោ-
 ចិត្តសហកុញ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសហកុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសហកុំ ឯកំ ខន្ធាញ ចិត្តញ បដិច្ច
 ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសហកុ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ចិត្តសហកុំ ឯកំ ខន្ធាញ ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា

ចិត្តសហកុទុកៈ បដិច្ចវារៈ

អាស្រ័យ នូវចិត្ត ចិត្ត អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាកូត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហកុ កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ ចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងជានោចិត្តសហកុក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងជានោចិត្តសហកុ និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ ចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសហកុធម៌ផង នូវនោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសហកំ ឯកំ
 ខន្ធហោ វត្ថុញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធ . . . ចិត្ត-
 សហក្ខ ខន្ធ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសហក្ខ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទារូបំ ។ ចិត្តសហក្ខញ ដោ-
 ចិត្តសហក្ខញ ធម្មំ បដិច្ច ដោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសហក្ខ ខន្ធ ច ចិត្តញ បដិច្ច
 ដោចិត្តសហក្ខ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្ត-
 សហក្ខ ខន្ធ ច ចិត្តញ បដិច្ច កដត្តារូបំ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ចិត្តសហក្ខ ខន្ធ ច វត្ថុញ បដិច្ច ចិត្តំ ចិត្តស-
 ហក្ខ ខន្ធ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ដោចិត្តសក្ខ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ ចិត្តស-
 ហក្ខញ ដោចិត្តសហក្ខញ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសហក្ខ ច
 ដោចិត្តសហក្ខ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្ត-
 សហកំ ឯកំ ខន្ធហោ ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្ត-
 សហក្ខ ច ដោចិត្តសហក្ខ ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសហកំ ឯកំ ខន្ធហោ
 ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ
 . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសហកំ ឯកំ ខន្ធហោ
 វត្ថុញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ ទ្វេ ខន្ធ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវខន្ធ ២... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១
 ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងឧបាទារូប
 អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ នោចិត្តស-
 ហកុធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសហកុធម៌ផង នូវនោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហកុ
 អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធផង នូវវត្ថុផង ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូប ជានោចិត្តសហកុ កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្ត-
 សហកុក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុធម៌
 ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសហកុធម៌ផង នូវនោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ
 និងជានោចិត្តសហកុក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវ
 ខន្ធ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត-
 សហកុក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២
 ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២...

ចិត្តសហកុទុកេ បដិច្ចវាពោ

ចិត្តសហក្ខ ខន្ទេ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច កាដត្តារូបំ
ឧបាទារូបំ ។ សង្ខតំ ។

[១៩០] ហេតុយា នវ អាវម្មណោ នវ អរូបំ សព្វំ
ឧទ្ធរិតព្វំ ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេសទិសំ ។ អធិបតិយា នវ
មហាក្ខតា ឆសុបិ បញ្ចេសុ កាតព្វា អធិបតិយា តីសុ
នត្ថិ ។ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ
អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ បុរេ-
ជាតេ បញ្ច អាសេវនេ បញ្ច កម្មេ នវ សព្វត្ថេ នវ
អវិតតេ នវ ។

[១៩១] ចិត្តសហកុំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសហក្ខ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចិត្តសហកុំ
ឯកំ ខន្ទំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ទា ចិត្តសហក្ខ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នព្វា រូបំ ទ្វេ ខន្ទេ . . . អហេតុកប្បជិសង្ខិត្តក្ខណោ
វិចិត្តិក្ខាសហកតេ ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ទេ បដិច្ច វិចិ-
ក្ខិក្ខាសហកតោ ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ ។ ឯវំ
នវបិ បញ្ញា កាតព្វា អហេតុកន្តិ និយាមេតព្វំ យថា
អនុលោមេ លត្តតិ ឯវំ កាតព្វំ តីណិ មោហោ យថា
ចិត្តសមុដ្ឋានទុកេ ឯវមេវ កាតព្វា ។

ចិត្តសហគុទុកៈ បដិច្ចវារៈ

កងត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសហគុក្ខន្ធផង្គ រូបពួកមហាកូតផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៩០] ក្នុងហេតុប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៩ អរូបទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីរឿងឡើង ឲ្យដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈចុះ ។ ក្នុងអធិបតិប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៩ ពួកមហាកូត បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងបញ្ហាទាំង ៦ ចុះ ឯក្នុងអធិបតិប្បថ្ន័យ (ពួកមហាកូត) មិនមានក្នុងបញ្ហាទាំង ៣ ទេ ។ ក្នុងអនន្តរប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសមនន្តរប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាសេវនប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងកម្មប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៩ គ្រប់ប្បថ្ន័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៩១] ចិត្តសហគុធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសហគុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បថ្ន័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហគុក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសហគុក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ បញ្ហាទាំង ៩ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ គប្បីកំណត់ថាជាអហេតុកៈ ដែលធ្លាប់មានក្នុងអនុលោម យ៉ាងណា ត្រូវធ្វើ យ៉ាងនោះចុះ វារៈ ៣ និងមោហៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចក្នុងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៩២] នហោតុយា នវ នអារម្មណោ នវ នអធិប-
តិយា នវ នអនន្តវេ នវ នសមនន្តវេ នវ នអញ្ញមញ្ញោ
នវ នឧបនិស្សយេ នវ នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ
នវ នអាសេវនេ នវ ។

[១៩៣] ចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសហក្ខ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា ចិត្តសហក្ខ ខន្ធធ បដិច្ច
ចិត្តសហក្ខ ចេតនា ។ នោចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច
នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា ពាហិរំ
. . . អាហារ . . . ឧត្ត . . . ។ នោចិត្តសហកំ
ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ច-
យា ចិត្តំ បដិច្ច សម្មយុត្តកា ចេតនា ។ ចិត្តសហ-
កុញ្ច នោចិត្តសហកុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា ចិត្តសហក្ខ ខន្ធធ ច ចិត្តញ្ច
បដិច្ច សម្មយុត្តកា ចេតនា ។

[១៩៤] នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នអាហារេ
ឯកំ នសន្ធិយេ ឯកំ ។

[១៩៥] ចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសហក្ខ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នណានប្បច្ចយា បញ្ជារិញ្ញាណសហ-
កតំ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៩២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៩៣] ចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសហកុចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ។ នៅចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យ នូវនៅចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ . . . អាហារ . . . រដូវ . . . ។ ចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យ នូវនៅចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។ ចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសហកុធម៌ផង នូវនៅចិត្តសហកុធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ។

[១៩៤] ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១៩៥] ចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ដែលច្រឡំដោយបញ្ចវិញ្ញាណ ។ បេ ។

ចិត្តសហកុទុកេ បច្ចយវារោ

[១៩៦] នឈានេ ន នមត្តេ នវ នសម្បយុត្តេ
 នវ នវិប្បយុត្តេ ន នោនត្តិយា នវ នោវិតតេ នវ ។
 ឯវំ ឥតវេ ទ្វេបិ កណាណ កាតព្វា ។
 សហជាតវារោបិ បដិច្ចវារសទិសោ ។

បច្ចយវារោ

[១៩៧] ចិត្តសហកុំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសហក្ខ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិសា ។
 នោចិត្តសហកុំ ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ ចិត្តំ បច្ច-
 យា នោចិត្តសហកុំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ បដិច្ច-
 សទិសា សព្វេ មហាក្ខតា ។ នោចិត្តសហកុំ ធម្មំ
 បច្ចយា ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ចិត្តំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសហកុំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានព្វា រូបំ វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តសហក្ខ ខន្ធា បដិ-
 សន្ធិ សព្វេ មហាក្ខតា បដិច្ចសទិសា ។ នោចិត្ត-
 សហកុំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បច្ចយា សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសហកុំ ច នោចិត្តសហកុំ ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុំ ចិត្តព្វា សម្បយុត្តកា ច

ចិត្តសហកុទុកៈ បច្ចយវារៈ

[១៩៦] ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។
 ការរាប់ ២ យ៉ាងក្រៅពីនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។
 សហជាតវារៈ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវារៈ

[១៩៧] ចិត្តសហកុធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្ត-
 សហកុធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហកុ
 និងបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ពួកមហាកូតទាំងអស់ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។
 ចិត្តសហកុធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុក្តី ពឹង
 ផ្អែក នឹងចិត្ត ពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ និងបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកមហាកូត
 ទាំងអស់ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុ-
 ធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ និងចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងជានោចិត្ត-
 សហកុ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ខន្ធោ បដិសន្ធិ បដិច្ចសទិសា សព្វេ មហាក្សតា ។ ចិត្ត-
សហកុញ្ញោ នោចិត្តសហកុញ្ញោ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសហក្ស
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសហកុំ ឯកំ ខន្ធកុញ្ញោ
ចិត្តកុញ្ញោ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធកុញ្ញោ ចិត្តសហកុំ ចិត្តសមុដ្ឋានកុញ្ញោ
រូបំ ទ្វេ ខន្ធកុញ្ញោ . . . ចិត្តសហកុំ ឯកំ ខន្ធកុញ្ញោ វត្ថុកុញ្ញោ
បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធកុញ្ញោ ទ្វេ ខន្ធកុញ្ញោ . . . បដិសន្ធិ បដិច្ចស-
ទិសា សព្វេ មហាក្សតា ។ ចិត្តសហកុញ្ញោ នោចិត្តស-
ហកុញ្ញោ ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តសហកុញ្ញោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសហកុញ្ញោ ខន្ធកុញ្ញោ ច ចិត្តកុញ្ញោ បច្ចយា
នោចិត្តសហកុញ្ញោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តសហកុញ្ញោ ខន្ធកុញ្ញោ ច
វត្ថុកុញ្ញោ បច្ចយា ចិត្តំ ចិត្តសហកុញ្ញោ ខន្ធកុញ្ញោ ច មហាក្សតេ ច
បច្ចយា នោចិត្តសហកុញ្ញោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ
បដិច្ចសទិសា សព្វេ មហាក្សតា ។ ចិត្តសហកុញ្ញោ នោ-
ចិត្តសហកុញ្ញោ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសហកុញ្ញោ ច នោចិត្ត-
សហកុញ្ញោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសហកុំ
ឯកំ ខន្ធកុញ្ញោ ចិត្តកុញ្ញោ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធកុញ្ញោ ចិត្តសហកុញ្ញោ ច
នោចិត្តសហកុញ្ញោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តសហកុំ ឯកំ
ខន្ធកុញ្ញោ វត្ថុកុញ្ញោ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធកុញ្ញោ ចិត្តកុញ្ញោ ទ្វេ ខន្ធកុញ្ញោ . . .
បដិសន្ធិ បដិច្ចសទិសា សព្វេ មហាក្សតា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បដិសន្ធិ ពួកមហាក្ខតទាំងអស់ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសហកុធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសហកុធម៌ផង នឹងនោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ-
 ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ...
 ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង ខន្ធ ២ ...
 បដិសន្ធិ ពួកមហាក្ខតទាំងអស់ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសហ-
 កុធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសហកុធម៌ផង នឹងនោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ ជាចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហកុ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធផង នឹងចិត្តផង ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 ចិត្តសហកុក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហកុ ពឹង
 ផ្អែក នឹងពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង បដិសន្ធិ ពួកមហា-
 ក្ខតទាំងអស់ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហ-
 កុធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសហកុធម៌ផង នឹងនោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តស-
 ហកុ និងជានោចិត្តសហកុ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ផង នឹង
 ចិត្តផង ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ពួកមហាក្ខតទាំងអស់ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

ចិត្តសហភូតេ បញ្ញាវារោ

[១៩៨] ចិត្តសហភំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសហភូ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចស-
 ទិសា ។ នោចិត្តសហភំ ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តសហភូ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ចក្ខុយាតនំ បច្ច-
 យា ចក្កុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ . . . ។ ឥមំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានទុកេ បច្ចយវារោ អារម្មណសទិសំ ឆន្ទម្បិ
 ឥមេសំ បញ្ចវិញ្ញាណមូលា កាតព្វា ។ សង្ខតំ ។

[១៩៩] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ សព្វត្ថ នវ អវិកតេ នវ ។

[២០០] ចិត្តសហភំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសហភូ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចិត្តស-
 ហភំ ឯកំ ខន្ធំ . . . ។ សង្ខតំ ។ សព្វំ កាតព្វំ
 បច្ចយវារស្ស បញ្ចវិញ្ញាណំ ឆន្ទម្បិ មូលា កាតព្វា
 សព្វេ មហាក្ខតា តីណិយេវ មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[២០១] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តវេ នវ នសមនន្តវេ នវ
 នអញ្ញមញ្ញេ នវ នឧបនិស្សយេ នវ នបុរេជាតេ នវ

ចិត្តសហកុទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[១៩៨] ចិត្តសហកុធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសហកុធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។
 នោចិត្តសហកុធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយា-
 យតនៈ . . . ។ បទនេះ ដូចគ្នានឹងអារម្មណប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យវារៈ
 ត្រង់ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ ឯពួកបញ្ញាវិញ្ញាណមូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដោយ
 អំណាចនៃវារៈទាំង ៦ នេះចុះ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២០០] ចិត្តសហកុធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ . . . ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។ បញ្ញាវិញ្ញាណនៃបច្ច័យវារៈ ទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
 ចុះ មូលនៃវារៈ ទាំង ៦ មហាកូតទាំងអស់ មានវារៈ ៣ និងមោហាៈ
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២០១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៩ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបុរេជាតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ
នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នសង្ខិយេ ឯកំ
នណានេ នវ នមត្តេ នវ នសម្បយុត្តេ នវ នវិប្ប-
យុត្តេ ន នោនត្ថិយា នវ នោវិតតេ នវ ។

[២០២] ហេតុប្បច្ចយា នអាម្ពុណោ នវ សព្វត្ថ
នវ . . . នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ នវ នសម្បយុត្តេ
នវ នវិប្បយុត្តេ បញ្ច នោនត្ថិយា នវ នោវិតតេ នវ ។

[២០៣] នហេតុប្បច្ចយា អាម្ពុណោ នវ . . .
អនន្តរេ នវ សព្វត្ថ នវ មត្តេ តីណិ អវិតតេ នវ ។

និស្សយវារោ បច្ចយវារសទិសោ ។

សំសដ្ឋវារោ

[២០៤] ចិត្តសហកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ចិត្តសហក្ខ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសហកំ ឯកំ ខន្ធ
សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិ ។
ចិត្តសហកំ ធម្មំ សសដ្ឋោ នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រីយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
នោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២០២] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ . . . ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២០៣] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៩ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។
និស្សយវារៈ ដូចបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[២០៤] ចិត្តសហកុធម៌ ច្រឡំ នឹងចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ច្រឡំ នឹងចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ នឹង
ខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ច្រឡំ នឹងចិត្តសហកុធម៌

ចិត្តសហភូតុកេ សំសដ្ឋវារោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសហភូ ខន្ធេ សំសដ្ឋំ ចិត្តំ
 បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសហភូ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ចិត្តសហភូ
 ច នោចិត្តសហភូ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ចិត្តសហភូ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្តញ
 ទ្វេ ខន្ធេ . . . បដិសន្ធិ ។ នោចិត្តសហភូ ធម្មំ សំ-
 សដ្ឋោ ចិត្តសហភូ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ចិត្តំ សំសដ្ឋា សម្បយុត្តកា ខន្ធោ បដិសន្ធិ ។ ចិត្ត-
 សហភូញ នោចិត្តសហភូញ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ចិត្ត-
 សហភូ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសហភូ
 ឯកំ ខន្ធញ ចិត្តញ សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធេ . . .
 បដិសន្ធិ ។ សន្និទ្ធិតំ ។

[២០៥] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ បញ្ច សព្វត្ត
 បញ្ច អវិកតេ បញ្ច ។

[២០៦] នហេតុយា បញ្ច តីណិ មោហោ ។
 នអធិបតិយា បញ្ច នបុរេជាតេ បញ្ច នបច្ឆាជាតេ
 បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ បញ្ច
 នណានេ បញ្ច នមក្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ បញ្ច ។

ឥតវេ ទ្វេ កណាណាបិ សម្បយុត្តវារោបិ
 សព្វេ កាតញ ។

ចិត្តសហភូត្តៈ សំសង្ខារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ចិត្ត ជាបដិសន្ធិ ប្រឡំ នឹងពួក
 ចិត្តសហភូត្តៈ ។ ចិត្តសហភូត្តៈ នៅចិត្តសហភូត្តៈ ប្រឡំ នឹងចិត្ត-
 សហភូត្តៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី
 ប្រឡំ នឹងចិត្តសហភូត្តៈ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ ចិត្តសហភូ-
 ត្តៈ ប្រឡំ នឹងនៅចិត្តសហភូត្តៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ
 ពួកសម្បយុត្តក្ត្រ ជាបដិសន្ធិ ប្រឡំ នឹងចិត្ត ។ ចិត្តសហភូត្តៈ ប្រឡំ
 នឹងចិត្តសហភូត្តៈផង នឹងនៅចិត្តសហភូត្តៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ២ ប្រឡំ នឹងចិត្តសហភូត្តៈ ១ ផង នឹងចិត្តផង
 នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២០៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋ័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងបដ្ឋ័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋ័យ
 មានវារៈ ៥ ។

[២០៦] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក៏មាន មានវារៈ ៣
 ក៏មាន ហើយមានមោហៈដែរ ។ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងន-
 បុរេជាតប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងន-
 អាសេវនប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបា-
 កប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋ័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។ ក្រៅនេះ ការរាប់ទាំង ២
 យ៉ាងក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បី ធ្វើទាំងអស់ចុះ ។

បញ្ហាវារោ

[២០៧] ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសហក្ខ ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសហក្ខនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូចានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ចិត្ត-
 សហក្ខ ធម្មោ នោចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសហក្ខ ហេតុ ចិត្តស្ស នោ-
 ចិត្តសហក្ខនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសហក្ខ ហេតុ ចិត្តស្ស
 កដត្តា ច រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្ត-
 សហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស ច នោចិត្តសហកុស្ស
 ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសហក្ខ
 ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសហ-
 ក្ខនញ នោចិត្តសហក្ខនញ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២០៨] ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 ននុកេសទិសំ និដ្ឋានាករណំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ហាវារៈ

[២០៧] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសហកុហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោ-
 ចិត្តសហកុធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសហកុហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហកុផង ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសហកុហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ផង នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយហេតុប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសហកុហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្ត
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងជានោចិត្តសហកុផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២០៨] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ មិនមាន
 ការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

ចិត្តសហកុទុកេ បញ្ញាវារោ

[២០៩] ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ អារម្មណាធិបតិបិ
 សហជាតាធិបតិបិ កាតព្វា ។ នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ
 នោចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណិ អារម្មណាធិបតិបិ សហជាតាធិបតិបិ ឥមេសម្បិ
 តិណ្ណំ កាតព្វា នវបិ បញ្ញា ចិត្តសមុដ្ឋានទុក្ខសទិសា
 អន្តេ តីណិ អារម្មណាធិបតិយេវ ។

[២១០] ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ នវ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ទុក្ខសទិសំ និដ្ឋានាករណំ ។ សមនន្តរវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ បដិច្ចវារសទិសា ។ សហជាតវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ បដិច្ចវារសទិសា ។ អញ្ញមញ្ញវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ បដិច្ចវារសទិសា ។ និស្សយវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ បច្ចយវារសទិសា ។ ឧបនិស្សយវ្យច្ច-
 យេន បច្ចយោ នវ ចិត្តសមុដ្ឋានទុក្ខសទិសា ។

[២១១] នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ នោចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតវ្យច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ
 វត្ថុបុរេជាតំ តីណិ ។ នោចិត្តសហកុម្មលំយេវ លត្តតិ
 ចិត្តសមុដ្ឋានទុក្ខសទិសា តីណិបិ និដ្ឋានាករណំ ។

ចិត្តសហកុទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[២០៩] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ឯអារម្មណាធិបតិក្តី សហជាតាធិបតិក្តី
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុ-
 ធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ អារម្មណាធិបតិក្តី សហជា-
 តាធិបតិក្តី ប្រស្នាទាំង ៩ ក្តី ដូចចិត្តសមុដ្ឋានរូបដែរ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
 (ដោយអំណាច) នៃវារៈ ទាំង ៣ ចុះ ក្នុងទីបំផុត មានវារៈ ៣ ហើយជា
 អារម្មណាធិបតិដដែល ។

[២១០] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ មិនមាន
 ការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មាន
 វារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញប្ប-
 ច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ ។

[២១១] នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ហើយមាន
 វារៈ ៣ ។ នោចិត្តសហកុមូល បណ្ឌិតតែងបានពិតប្រាកដ មានវារៈ ៣
 ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២១២] ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ នោចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា ចិត្ត-
 សហក្ខ ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស នោចិត្តសហកុស្ស
 កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តស-
 ហក្ខ ធម្មោ នោចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ ច
 ធម្មា នោចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[២១៣] ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណ-
 ខណិកា ។ សហជាតា ចិត្តសហក្ខ ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសហក្ខនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណិកា ចិត្ត-
 សហក្ខ ចេតនា វិចារកានំ ចិត្តសហក្ខនំ ខន្ធានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ នោ-
 ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតា នាណខណិកា ។ សហជាតា ចិត្តសហក្ខ
 ចេតនា ចិត្តស្ស នោចិត្តសហក្ខនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណិកា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១២] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយ
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ឆាជាត គឺ ពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
 នោចិត្តសហកុកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ នោ-
 ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្ប-
 ច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្ត-
 សហកុធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ
 គឺ មានវារៈ ៩ ។

[២១៣] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
 ចិត្តសហកុចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបផង ជាចិត្តសហកុផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ
 គឺ ចិត្តសហកុចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាវិបាក
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុធម៌
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ ឯសហ-
 ជាត គឺ ចិត្តសហកុចេតនា ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហកុផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ

ចិត្តសហកុទុកេ បញ្ហាវារោ

ចិត្តសហក្ខ ចេតនា វិចារកស្ស ចិត្តស្ស កដត្តា ច
 រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ
 ចិត្តសហកុស្ស ច នោចិត្តសហកុស្ស ច ធម្មស្ស កម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណាខណិកា ។ ស-
 ហជាតា ចិត្តសហក្ខ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ
 ចិត្តស្ស ច ចិត្តសហក្ខនព្វ នោចិត្តសហក្ខនព្វ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋាននព្វ រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នាណាខណិកា ចិត្តសហក្ខ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ទានំ
 ចិត្តស្ស កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២១៤] ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានទុក-
 សទិសំ ។ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានទុកសទិសា ឥមម្បិ ឯកំ កតទ្បិដ្ឋាវហារ-
 សទិសំ ។

[២១៥] ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ទុកសទិសំ និដ្ឋានាភារណំ ។ ណានប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ តីណិ មក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ សម្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បព្វា ។

ចិត្តសហកុទុកៈ បញ្ហាវារៈ

គឺ ចិត្តសហកុចេតនា ជាបច្ច័យ នៃវិបាកចិត្តផង នៃពួកកងត្រារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ផង នៃ នោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតិ និងនានា- ខណិកៈ ។ សហជាតិ គឺ ចិត្តសហកុចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប- យុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងជា នោចិត្តសហកុផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចិត្តសហ- កុចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកកងត្រារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២១៤] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយ វិបាកប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ អាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ ឯចិត្ត- សមុដ្ឋានទុកៈ ១ នេះ ដូចគ្នានឹងកពឡឺង្ការាហារដែរ ។

[២១៥] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ មិន មានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នា ទេ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២១៦] ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា ចិត្ត-
 សហក្ខ ខន្ធោ ចិត្តសហក្ខំ ចិត្តសមុដ្ឋាណំ រូចានំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ
 នោចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា ចិត្តសហក្ខ ខន្ធោ
 នោចិត្តសហក្ខំ ចិត្តសមុដ្ឋាណំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ បច្ឆាជាតា ចិត្ត-
 សហក្ខ ខន្ធោ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស នោចិត្តសហកុស្ស
 កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសហ-
 ក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស ច នោចិត្តសហកុស្ស ច
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា ចិត្ត-
 សហក្ខ ខន្ធោ ចិត្តសហក្ខនព្វ នោចិត្តសហក្ខនព្វ
 ចិត្តសមុដ្ឋាណំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ នោចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សហជាតំ ចិត្តំ នោចិត្តសហក្ខំ ចិត្តស-
 មុដ្ឋាណំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ ចិត្តំ កេជត្តារូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១៦] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយ វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត គឺ ពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន ដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហកុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ផង នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត គឺ ពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងជានោចិត្តសហកុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហកុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ

ចិត្តសហភូតុកេ បញ្ញាវារោ

ចិត្តំ វត្ថុស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុ ចិត្តស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្ខុយ-
 តនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កាយាយតនំ . . . វត្ថុ ចិត្តស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតំ ចិត្តំ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស នោ-
 ចិត្តសហភូស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នោចិត្តសហភូ ធម្មោ ចិត្តសហភូស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតំ ចិត្តំ ចិត្តសហភូនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបា-
 នំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្ខុ-
 យតនំ ចក្កុវិញ្ញាណសហភតតានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ កាយាយតនំ . . . វត្ថុ ចិត្តសហភូ-
 នំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តស-
 ហភូ ធម្មោ ចិត្តសហភូស្ស ច នោចិត្តសហភូស្ស ច
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតំ ចិត្តំ ចិត្តសហភូនព្វា នោចិត្តសហ-
 ភូនព្វា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខុយតនំ

ចិត្តសហភូត្តៈ បញ្ញាវារៈ

ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃនោ-
 ចិត្តសហភូត្តកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្ត-
 សហភូត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហភូត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហភូត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ
 ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសហភូត្តន្ធ
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសហភូត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តស-
 ហភូត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តសហភូត្តធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហភូត្ត និងនោចិត្តសហភូត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ

ចក្កុវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកាណព្វ ខន្ធានំ វិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយាយតនំ . . . វត្ថុ
 ចិត្តស្ស សម្បយុត្តកាណព្វ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ ច ធម្មា ចិត្ត-
 សហកុស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតា ចិត្តសហក្ខ ខន្ធា ច ចិត្តព្វ ចិត្តសហក្ខនំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ ច ធម្មា នោចិត្តសហ-
 កុស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្ត-
 សហក្ខ ច ខន្ធា ចិត្តព្វ នោចិត្តសហក្ខនំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ . . . ។ បច្ឆាជាតា ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តស-
 ហក្ខ ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស នោចិត្តសហកុស្ស
 កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសហក្ខ
 ច នោចិត្តសហក្ខ ច ធម្មា ចិត្តសហកុស្ស ច នោចិត្ត-
 សហកុស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ ច ខន្ធា ចិត្តព្វ ចិត្ត-
 សហក្ខនព្វ នោចិត្តសហក្ខនព្វ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូចា-
 នំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហភុធម៌ក្តី នៅចិត្តស-
 ហភុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហភុធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត គឺ ពួកចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហភុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហភុធម៌ក្តី
 នៅចិត្តសហភុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនៅចិត្តសហភុធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកចិត្តសហ-
 ភុក្ខន្ធក្តី ពួកនៅចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ជានៅចិត្តសហភុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។
 ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី ពួកនៅចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃនៅចិត្តសហភុកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តសហភុធម៌ក្តី នៅចិត្តសហភុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហភុធម៌ផង
 នៅចិត្តសហភុធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសហភុក្ខន្ធ
 ក្តី ពួកនៅចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ជាចិត្តសហភុ និងជានៅចិត្តសហភុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

ចិត្តសហកុទុកេ បញ្ញាវារោ

[២១៧] ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសហក្ខ ឯកោ
 ខន្ទោ . . . បដិច្ចសទិសំ ។ ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ នោ-
 ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្ត-
 សហកុស្ស ច នោចិត្តសហកុស្ស ច ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ចិត្តសហក្ខ ឯកោ ខន្ទោ . . . បដិច្ច-
 សទិសំ ។ នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ នោចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។ នោចិត្តស-
 ហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ
 ចិត្តសហកុស្ស ច នោចិត្តសហកុស្ស ច ធម្មស្ស អត្តិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សង្ខតំ ។
 ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ ច ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតោ ចក្កុវិញ្ញាណសហកតោ ឯកោ
 ខន្ទោ ច ចក្កាយតនព្វា ចក្កុវិញ្ញាណព្វា ទិដ្ឋំ ខន្ទានំ
 . . . សព្វំ បដិសន្ធិយំ កាតព្វំ សហជាតំ បុរេជាតំ ។

ចិត្តសហកុទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[២១៧] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ . . . ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសហ-
កុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
ជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
ចិត្តសហកុធម៌ផង នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត-
សហកុក្ខន្ធ ១ . . . ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
បច្ឆាជាត អាហារ និងតន្ត្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោចិត្តសហ-
កុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
ជាត និងបុរេជាត ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ផង
នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេ-
ជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុធម៌ក្តី
ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និង
បុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី
ចក្ខុយតនៈក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ២ . . . បទទាំង
អស់ ជាសហជាត និងបុរេជាត បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងបដិសន្ធិចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ ច ធម្មា នោចិត្ត-
 សហក្ខស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សហជាតា ចក្កុវិញ្ញាណសហកតតា ខន្ធា ច ចក្កាយ-
 តនព្វា ចក្កុវិញ្ញាណស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កាយវិញ្ញាណសហកតតា . . . ចិត្តសហក្ខ ខន្ធា ច
 ចិត្តព្វា នោចិត្តសហក្ខំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ អត្ថិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតំ ចិត្តសហក្ខ ខន្ធា
 ច វត្ថុ ច ចិត្តស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហ-
 ជាតា ចិត្តសហក្ខ ខន្ធា ច មហាក្ខតា ច នោចិត្ត-
 សហក្ខំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បដិសន្ធិក្ខណោ តីណិមិ កាតព្វា ។ បច្ឆាជាតា
 ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស នោចិត្តសហក្ខស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ
 ច ខន្ធា កតទ្បិញ្ញាហោ អាហារោ ច ឥមស្ស នោចិត្ត-
 សហក្ខស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ ច ខន្ធា រូប-
 ដីវិតិទ្ធរិយព្វា កតត្តារូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសហភុធម៌ក្តី នោចិត្តសហភុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហភុធម៌
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតិ បុរេជាតិ បច្ឆាជាតិ អាហារ
និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាតិ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី
ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ដែលច្រឡំ
ដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ពួកចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហភុ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សហជាតិ
គឺ ពួកចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
សហជាតិ គឺ ពួកចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូប ជានោចិត្តសហភុ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ វារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ បច្ឆាជាតិ គឺ ពួកចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី ពួកនោ-
ចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហភុកាយនេះ ដែលកើតមុន
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាតិ គឺ ពួកចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី ពួកនោចិត្តសហ-
ភុក្ខន្ធក្តី កពឡឺង្ការាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហភុកាយនេះ ដោយ
អត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាតិ គឺ ពួកចិត្តសហភុក្ខន្ធក្តី ពួកនោចិត្តសហភុក្ខន្ធ
ក្តី រូបជីវិតិទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។

ចិត្តសហកុទុកេ បញ្ញាវាពោ

ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ ច ធម្មា ចិត្តសហកុស្ស
 ច នោចិត្តសហកុស្ស ច ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ ចក្កវិញ្ញា-
 ណាសហាគតោ ឯកោ ខន្ធា ច ចក្កាយតនព្វ . . .
 បច្ចយវាសទិសំ ។

[២១៨] ហេតុយា តីណិ អាម្ពណោ នវ អធិ-
 បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ
 កម្មេ តីណិ វិចារកេ នវ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិយេ នវ
 ណានេ តីណិ មក្កេ តីណិ សម្បយុត្តេ បញ្ច វិប្ប-
 យុត្តេ នវ អត្តិយា នវ នត្តិយា នវ វិតតេ នវ អវិ-
 តតេ នវ ។

[២១៩] ចិត្តសហក្ខ ធម្មា ចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសហក្ខ ធម្មា
 នោចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន

ចិត្តសហកុទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ផង
នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុ-
រេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុ-
យតនៈក្តី ... ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

[២១៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជា-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២១៩] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌
ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កេម្មប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហ-
 កុស្ស ច នោចិត្តសហកុស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កេម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ នោចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោចិត្តសហក្ខ
 ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ចិត្តសហកុស្ស ច នោចិត្ត-
 សហកុស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ផង នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយអារម្មណប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 នោចិត្តសហកុធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុធម៌ និងនោចិត្ត-
 សហកុធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

ចិត្តសហកុទុកេ បញ្ញាវាពោ

ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ ច ធម្មា ចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចិត្តសហក្ខ ច នោចិត្តសហក្ខ ច ធម្មា នោចិត្តសហ-
 កុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសហក្ខ ច នោ-
 ចិត្តសហក្ខ ច ធម្មា ចិត្តសហកុស្ស ច នោចិត្តសហ-
 កុស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[២២០] នហោតុយា នវ នអារម្មណោ នវ សព្វត្ត
 នវ នោវិតតេ នវ ។

[២២១] ហោតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ . . .
 នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
 នអញ្ញមញ្ញេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ សព្វត្ត តីណិ
 នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ តីណិ នោនត្តិយា
 តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

ចិត្តសហភូតិក្កៈ បញ្ញាវារៈ

ចិត្តសហភូតិក្កៈ នោចិត្តសហភូតិក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហភូតិក្កៈ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហភូតិក្កៈ នោចិត្តសហភូតិក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 នោចិត្តសហភូតិក្កៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ សហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តសហភូតិក្កៈ នោចិត្តសហភូតិក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហភូតិក្កៈផង
 នៃនោចិត្តសហភូតិក្កៈផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២២០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

[២២១] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២២២] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ . . .
អធិបតិយា នវ ។

អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។

ចិត្តសហភុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ចិត្តានុបរិវត្តិទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២២៣] ចិត្តានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តានុបរិវត្តិ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តានុបរិវត្តិ ឯកំ ខន្ធ
បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ ចិត្តានុបរិវត្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានព្វា រូបំ បដិ-
សន្និក្ខុណោ ។ បេ ។ យថា ចិត្តសហភុទុកំ ឯវំ ឥមំ
ទុកំ កាតព្វំ និដ្ឋានាភរណំ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២២៤] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្ត-
សំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្ត-
សំសង្កសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ
បដិច្ច ឯកោ ខន្ធ បដិសន្និក្ខុណោ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២២២] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។

ចប់ ចិត្តសហកុទុកៈ ។

ចិត្តានុបវិវត្តិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២២៣] ចិត្តានុបវិវត្តិធម៌^(១) (ធម៌ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត) អាស្រ័យ
នូវចិត្តានុបវិវត្តិធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តានុបវិវត្តិក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តានុបវិវត្តិក្ខន្ធ ១ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ។ លេ ។ ចិត្តសហកុទុកៈ យ៉ាងណា ចិត្តានុបវិវត្តិទុកៈនេះ
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២២៤] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌^(២) (ធម៌ច្រឡំដោយចិត្តនិងតាំង
ឡើងដោយចិត្ត) អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋា-
នក្ខន្ធ ១ ខន្ធ ១ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ លេ ។

១ គឺ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ កាយវិញ្ញត្តិ និងវិចីវិញ្ញត្តិ ។ ២ គឺ វេទនាខន្ធ
សញ្ញាខន្ធ និងសង្ខារក្ខន្ធ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកេ បដិច្ចវារោ

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច លោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋា-
 លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានេ
 ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តំ ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តំ កកដត្តា ច
 រូបំ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសង្កស-
 មុដ្ឋាលោ ច លោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋាលោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធំ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធេ ចិត្តញា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធេ . . . បដិសន្ធិ ។ លោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ
 ធម្មំ បដិច្ច លោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋាលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច កកដត្តារូបំ ចិត្តំ បដិច្ច វត្ថុ
 វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កកដត្តារូបំ ឧចានារូបំ ។ លោចិត្តសំ-
 សង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋាលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានា ខន្ធា ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈ បដិច្ចវារៈ

នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌^១ (ធម៌មិនមែនប្រឡំដោយចិត្ត និងមិនមែន
តាំងឡើងព្រោះចិត្ត) អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
នូវពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី
អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១ នូវខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។
នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត វត្ថុ អាស្រ័យ
នូវចិត្ត ចិត្ត អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាកូត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ ចិត្តសំសង្ក-
សមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្នុង អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្នុង អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។

១ គឺ ចិត្ត រូប និងនិព្វាន ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសដ្ឋស-
 មុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច
 ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានញ
 នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសដ្ឋស-
 មុដ្ឋានោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធឯញ ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 ខន្ធឯញ ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធឯញ វត្ថុញ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋា-
 នញ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ធធ្វេ ច ចិត្តញ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ធធ្វេ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ
 ខន្ធធ្វេ ច ចិត្តញ បដិច្ច កដត្តារូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃប-
 ដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កងត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចិត្តសំសង្ក-
 សមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្តសំសង្ក-
 សមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ
 នូវចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១
 ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២
 អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២
 . . . ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋា-
 នធម៌ផង នូវនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ
 ផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋា-
 នក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កងត្តារូប អាស្រ័យ
 នូវពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកេ បដិច្ចវារោ

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានេ ខន្ទេ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច
 កេដត្តារូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានេ ខន្ទេ
 ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច ចិត្តំ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានញ្ច គោ-
 ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋា-
 នោ ច គោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច
 ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធិ
 . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច
 ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា កេដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធិ . . .
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច
 វត្ថុញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ្ច ទ្វេ ខន្ធិ . . . ។
 សន្និទ្ធិត្តំ ។

[២២៥] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អធិបតិយា
 នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ អញ្ញា-
 មញ្ញោ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ បុរេជាតេ
 បញ្ច អាសេវនេ បញ្ច កម្មេ នវ វិចារកេ នវ សព្វត្ត
 នវ អវិកតេ នវ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកៈ បដិច្ចវារៈ

កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្នុងផង នូវពួកមហាកូតផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្នុងផង
 នូវវត្ថុផង ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នៅចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនៅចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋិយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្នុងផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសំសដ្ឋស-
 មុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នូវវត្ថុផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២២៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋិយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧប-
 និស្សយប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអា-
 សេវនប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៥ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្ប-
 ដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ គ្រប់ប្បដ្ឋិយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគ-
 តប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២២៦] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្ត-
សំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា
អហោតុកំ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ
ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . អហោតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ វិចិត្តិច្ឆា-
សហកតេ ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វិចិត្តិច្ឆា-
សហកតោ ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ ។ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា អហោតុកេ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តំ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
អហោតុកប្បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា អហោតុកំ ចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ្ច
ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . អហោតុកប្បដិ-
សន្ធិ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្ត-
សំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា
អហោតុកំ ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហោតុកប្បដិ-
សន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច កដត្តារូបំ ចិត្តំ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ
បដិច្ច ចិត្តំ ឯកំ មហាក្ខតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២២៦] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធទ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃ អហេតុកប្បដិសន្ធិ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើប កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ជា អហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ នហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវអហេតុកចិត្ត ក្នុង ខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត វត្ថុ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ចិត្ត អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាកូត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្វ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកេ បដិច្ចវារោ

នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសង្ក-
 សមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ-
 តុកំ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា អហេតុកប្បដិ-
 សន្និក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា អហេ-
 តុកប្បដិសន្និក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានា
 ខន្ធា វិចិត្តិក្ខាសហគតំ ឧទ្ធចូសហគតំ ចិត្តំ បដិច្ច
 វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធចូសហគតោ មោហោ ។ នោ-
 ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋា-
 នោ ច នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្និក្ខណោ
 ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ អហេ-
 តុកប្បដិសន្និក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធា ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានញ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋា-
 នញ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 ខន្ធពា ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធពា ទ្វេ ខន្ធពា . . .
 អហេតុកប្បដិសន្និក្ខណោ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 ខន្ធពា ចិត្តញ . . . អហេតុកប្បដិសន្និក្ខណោ

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវអហេតុក-
 ចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
 ចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ
 នូវចិត្ត ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ចិត្តសំសង្កសមុ-
 ដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសំសង្កស-
 មុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិ-
 សន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃ
 អហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។
 ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវ
 នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវអហេតុកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្ត
 ផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ នូវចិត្តសំសង្ក-
 សមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធពា វត្តេ បដិច្ច ទ្វេ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . វិចិត្តិក្ខាសហកតេ ឧទ្ធចូសហកតេ
 ខន្ធា ច ចិត្តេ បដិច្ច វិចិត្តិក្ខាសហកតោ ឧទ្ធចូ-
 សហកតោ មោហោ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ពោ-
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ធម្មំ បដិច្ច ពោចិត្តសំសដ្ឋស-
 មុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកេ
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ធា ច ចិត្តេ បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកេ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ធា ច
 មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្ប-
 ដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ធា ច ចិត្តេ
 បដិច្ច កដត្តារូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ធា ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ
 អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ធា
 ច វត្តេ បដិច្ច ចិត្តំ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ពោ-
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋា-
 នោ ច ពោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 ខន្ធា ចិត្តេ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានេ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធា . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ កាតព្វា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២
 ... មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវចិត្តផង ។
 នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវ
 នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ
 ផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវអហេតុកចិត្តសំសដ្ឋសមុ
 ដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវពួកមហាកូតផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ កដត្តា
 រូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈ
 នៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ
 ផង នូវពួកមហាកូតផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ
 នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវវត្ថុផង ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង
 នូវនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១
 ជាអហេតុកៈផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុង
 ខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិចុះ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកេ បដិច្ចវារោ

[២២៧] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច លោ-
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ច-
 យា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ទេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិ ។ លោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
 លោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ចិត្តំ បដិច្ច កេតន្តារូបំ ចិត្តំ បដិច្ច វត្ថុ ឯកំ
 មហាក្ខតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋា-
 នញ្ច លោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានញ្ច ធម្មំ បដិច្ច លោចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ទេ ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ទេ ច មហាក្ខតេ
 ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេ កា-
 តញ្ច ។ សន្និទ្ធិត្ថំ ។

[២២៨] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ តីណិ នអ-
 ធិបតិយា នវ នអនន្តវេ តីណិ នសមនន្តវេ តីណិ
 នអញ្ញមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេ-
 ជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ
 ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[២២៧] នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូប ជាបដិសន្ធិ អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធវ ។ នោចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត វត្ថុ អាស្រ័យ នូវចិត្ត
 មហាក្ខត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្វ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌
 អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អា-
 ស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង វារៈ ២
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២២៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នណានេ ឆ នមក្កេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ
ឆ នោនត្តិយា តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

[២២៩] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ ។ សង្ខតំ ។

[២៣០] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ នវ . . .

អនន្តវេ នវ ។ សង្ខតំ ។

សហជាតវារោ បដិច្ចវាវសទិសោ ។

បច្ចយវារោ

[២៣១] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្ត-
សំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
សង្ខតំ ។ តីណិ បដិច្ចសទិសា ។ នោចិត្តសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ យាវ មហាក្ខតា ។
នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បច្ចយា
សម្បយុត្តកា ខន្ធា វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា
ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ កាតព្វា ។ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានព្វា នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានព្វា ធម្មំ បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២២៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៣០] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ សហ-
ជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ច័យវារៈ

[២៣១] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
មានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក
នឹងនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ មានរហូតដល់ពួកមហាកូត ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ពឹង
ផ្អែក នឹងនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ
ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
ចុះ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកេ បច្ចយវារោ

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ច-
 យា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច ចិត្តញ្ច
 បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធជ ។ ។ ។ ចិត្តសំសង្កស-
 មុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច វត្តញ្ច បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធជ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ កាតញ្ច ។ ចិត្ត-
 សំសង្កសមុដ្ឋានញ្ច នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានញ្ច ធម្មំ
 បច្ចយា នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហោតុប្បច្ចយា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានេ ខន្ធជ ច ចិត្តញ្ច
 បច្ចយា នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តសំសង្កស-
 មុដ្ឋានេ ខន្ធជ ច មហាក្ខតេ ច បច្ចយា នោចិត្តសំ-
 សង្កសមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានេ ខន្ធជ ច វត្តញ្ច
 បច្ចយា ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ តិណិបិ កាតញ្ច ។ ចិត្ត-
 សំសង្កសមុដ្ឋានញ្ច នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានញ្ច ធម្មំ
 បច្ចយា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសំសង្កស-
 មុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហោតុប្បច្ចយា ចិត្តសំសង្ក-
 សមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច ចិត្តញ្ច បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ចិត្ត-
 សំសង្កសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធជ . . . ចិត្តសំសង្កស-
 មុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច វត្តញ្ច បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តញ្ច
 ទ្វេ ខន្ធជ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ កាតញ្ច ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈ បច្ចយវារៈ

នឹងនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ខន្ធ ២ ពីងផ្អែក នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២
 . . . ខន្ធ ២ ពីងផ្អែក នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងខន្ធ ២ . . . វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។
 នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ពីងផ្អែក នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹង
 នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានរូប ពីងផ្អែក នឹងពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុងផង
 នឹងចិត្តផង នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានរូប ពីងផ្អែក នឹងពួកចិត្តសំសង្កស-
 មុដ្ឋានក្នុងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ចិត្ត ពីងផ្អែក នឹងពួកចិត្តសំសង្ក-
 សមុដ្ឋានក្នុងផង នឹងវត្ថុផង វារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិចុះ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 ពីងផ្អែក នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសំសង្ក-
 សមុដ្ឋានរូបក្តី ពីងផ្អែក នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នឹងចិត្តផង
 នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពីងផ្អែក នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋាន-
 ក្នុង ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

[២៣២] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្ត-
សំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
តីណិ បដិច្ចសទិសា ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ
បច្ចយា នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អា-
រម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុយាតនំ បច្ចយា ចក្កុវិញ្ញាណំ
កាយាយតនំ . . . វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ បដិសន្ធិ ។ នោ-
ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋា-
នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុយាតនំ
បច្ចយា ចក្កុវិញ្ញាណសហគតា ខន្ធា កាយាយ-
តនំ . . . ចិត្តំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធា វត្ថុំ បច្ច-
យា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ
កាតព្វា ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចយា
ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុយាតនំ បច្ច-
យា ចក្កុវិញ្ញាណំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា កាយាយ-
តនំ . . . វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
បដិសន្ធិក្ខណោ ឯកំ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានព្វា
នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានព្វា ធម្មំ បច្ចយា ចិត្តសំ-
សង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៣២] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋាន-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹង
បដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ
ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយាយតនៈ . . . ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
មានបដិសន្ធិដែរ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែល
ប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ . . .
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ . . .
ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វារៈ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
សន្ធិ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង
នឹងនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកេ បច្ចយវារោ

ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ ខន្ធព្វា ចក្កាយតនព្វ
 ចក្កវិញ្ញាណព្វ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធវា ទ្វេ ខន្ធន្តេ . . . កាយ-
 វិញ្ញាណសហគតំ . . . ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 ខន្ធព្វា ចិត្តព្វា បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធវា ទ្វេ ខន្ធន្តេ . . . ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធព្វា វត្ថុព្វា បច្ចយា ទ្វេ
 ខន្ធវា ទ្វេ ខន្ធន្តេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេ កាតព្វា ។
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានព្វា នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានព្វា
 ធម្មំ បច្ចយា នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតេ ខន្ធន្តេ ច
 ចក្កាយតនព្វា បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណ-
 សហគតេ . . . ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ធន្តេ ច វត្ថុព្វា
 បច្ចយា ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ ឯកំ ។ ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានព្វា នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានព្វា ធម្មំ បច្ចយា
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ
 ឯកំ ខន្ធព្វា វត្ថុព្វា បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធវា ចិត្តព្វា ទ្វេ
 ខន្ធន្តេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ឯកំ ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។

[២៣៣] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អធិ-
 បតិយា នវ សព្វត្ថ នវ អវិកតេ នវ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈ បច្ចយវារៈ

គឺ ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងខន្ធ ២ . . . ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។

នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុងផង នឹងវត្ថុផង វារៈ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . វារៈ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៣៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៣៤] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បច្ចុយា ចិត្ត-
សំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចុយា
ឯវំ នវ បញ្ញា កាតព្វា បច្ចុយវារេ បញ្ច វិញ្ញាណាម្បិ
កាតព្វំ តីណិយេវ មោហោ ។

[២៣៥] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ តីណិ
នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
នអញ្ញមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជាតេ
នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ
នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នសន្និយេ ឯកំ ន-
ណានេ នវ នមត្តេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្ប-
យុត្តេ បញ្ច នោនត្តិយា តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារេបិ
កាតព្វា ។

សំសដ្ឋវារោ

[២៣៦] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចុយា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៣៤] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងចិត្តសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ បញ្ញាទាំង ៩ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ឯបញ្ញាវិញ្ញាណ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងបច្ចយវារៈចុះ
មានវារៈ ៣ មានមោហាៈ ។

[២៣៥] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩
ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩
ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារ-
ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្ទិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្ប-
ដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោនត្តិប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[២៣៦] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ប្រឡំ នឹងចិត្តសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ប្រឡំ

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកេ សំសង្ការោ

ទ្វេ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសង្កោ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានេ ខន្ធ សំសង្កំ ចិត្តំ បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសង្កោ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធ សំសង្កោ ទ្វេ ខន្ធ ចិត្តញ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិ ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសង្កោ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ សំសង្កោ សម្បយុត្តកា ខន្ធ បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានញ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានញ ធម្មំ សំសង្កោ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ឯកំ ខន្ធឯញ ចិត្តញ សំសង្កោ ទ្វេ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិ ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។

[២៣៧] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ បញ្ច អធិបតិយា បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច អវិភតេ បញ្ច ។

[២៣៨] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសង្កោ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។ តីណិយេវ មោហោ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈ សំសង្ការៈ

នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១ នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ នោចិត្ត-
 សំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ច្រឡំ នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្ត ជាបដិសន្ធិ ច្រឡំ នឹងពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋា-
 នក្នុង ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ច្រឡំ
 នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២
 ក្តី ចិត្តក្តី ច្រឡំ នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១ នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិ-
 សន្ធិ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ច្រឡំ នឹងនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្នុង ជា
 បដិសន្ធិ ច្រឡំ នឹងចិត្ត ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ច្រឡំ នឹងចិត្តសំ-
 សង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ច្រឡំ នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង
 នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៣៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[២៣៨] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ច្រឡំ នឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ មាន
 វារៈ ៣ នឹងមានមោហា ។

[២៣៩] នហោតុយា បញ្ច នអធិបតិយា បញ្ច
នបុរេជាតេ បញ្ច នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច
នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ បញ្ច នឈានេ បញ្ច នមក្កេ
បញ្ច នវិប្បយុត្តេ បញ្ច ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ កាតព្វា ។

បញ្ញាវារោ

[២៤០] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស ហោតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ហោតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ហោតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ មូលំ កាតព្វំ
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ហោតុ ចិត្តស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានា-
នព្វា រូចានំ ហោតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ មូលំ
កាតព្វំ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ហោតុ សម្បយុត្តកានំ
ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វា រូចានំ ហោ-
តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។

[២៤១] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្ត-
សំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ធា អារព្ព ចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានា ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតព្វំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៣៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[២៤០] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានហេតុ ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានហេតុ ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានហេតុ ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៤១] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ធ អារព្ព ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 មូលំ កាតព្វំ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេ ខន្ធ អារព្ព ចិត្តញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា និព្វានំ បច្ច-
 វេក្ខន្តិ និព្វានំ កោត្រភុស្ស ។ សន្និត្តំ ។ យថា
 ចិត្តសហភុទុកេ អារម្មណំ វរំ កាតព្វំ និព្វានាករណំ
 នវេបិ បញ្ញា ។

[២៤២] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ តីណិ ។ ទ្វេបិ អធិ-
 បតិ កាតព្វា ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
 នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ តីណិ ។
 ទ្វេបិ អធិបតិ កាតព្វា ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច
 នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋា-
 នស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណា-
 ធិបតិ ។ ឯកាយេវ អធិបតិ កាតព្វា នវេបិ បញ្ញា
 យថា ចិត្តសហភុទុកំ វរំ កាតព្វា និព្វានាករណំ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ។ មូល
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រភូ ។ សេចក្តី
 បំប្រួញ ។ អារម្មណប្បច្ច័យ ក្នុងចិត្តសហកុទុកៈ យ៉ាងណា អារម្មណ-
 ប្បច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ
 ឯបញ្ហាមាន ៩ ។

[២២២] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសង្កស-
 មុដ្ឋានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជា-
 តាធិបតិ មានវារៈ ៣ ។ ឯអធិបតិ ទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
 ចុះ ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសង្កស-
 មុដ្ឋានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតា-
 ធិបតិ មានវារៈ ៣ ។ អធិបតិ ទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។
 ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត-
 សំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ ។
 អធិបតិ ១ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ឯបញ្ហា មាន ៩ ចិត្តសហកុទុកៈ យ៉ាង
 ណា (អធិបតិប្បច្ច័យ) បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ មិនមានការធ្វើ
 ឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៤៣] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នវមិ បញ្ញា ចិត្តសហកុទុក្ខកសទិសា ។ . . . សមនន្តរ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នវ បដិច្ចសទិសា ។ . . . អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នវ បដិច្ចសទិសា ។ . . . និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នវ បច្ចយសទិសា ។ . . . ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នវមិ បញ្ញា ចិត្តសហកុទុក្ខកសទិសា និដ្ឋា-
 នាករណំ ។

[២៤៤] នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោ-
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ តីណិ ។
 ចិត្តសហកុទុក្ខកសទិសា និដ្ឋានាករណំ ។

[២៤៥] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ចិត្តសហកុទុក្ខកសទិសា និដ្ឋានាករណំ
 តីណិមិ បច្ឆាជាតា ទ្វេ ឯកមូលា ឯកា យជនា ។
 . . . អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៤៣] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានបញ្ញា ៩ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុទុកៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបច្ចយវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ឯបញ្ញាមាន ៩ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ។

[២៤៤] នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត មានវារៈ ៣ ។ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ។

[២៤៥] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ មានវារៈ ៣ បានដល់បច្ឆាជាត មានឯកមូល ពីរដង មានតំណ តែមួយ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

[២៤៦] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ
 ចិត្តសហកុទុកេសទិសា និដ្ឋានាករណា តីណិបិ
 សហជាតា នានាខណិកា ។ . . . វិចាកប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ចិត្តស-
 ហកុកមនសទិសា ឯកោយេវ កតទ្បិដ្ឋាហោ អាហា-
 ហោ^(១) ។ . . . ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ឈា-
 នប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ មត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណិ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

[២៤៧] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស-
 ហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និត្តំ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និត្តំ ។
 នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋា-
 នស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្និក្ខណោ វត្ថុ ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

១ ម. ឯកំយេវ កតទ្បិកាវ អាហារំ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[២៤៦] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ មានវារៈ ៣ តែជាសហជាត និងនានាខណិកៈ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចដំណើរក្នុងចិត្តសហកុដែរ កពឡឡិញ្ហាហារ មានតែ ១ ទេ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយតន្ត្រីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៤៧] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិវត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុរេជាតំ ចក្ខុយាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយាយតនំ . . . វត្ថុ
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ច
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ ចិត្តស្ស សម្ប-
 យុត្តកានញ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរេជាតំ ចក្ខុយាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកា-
 នញ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយាយតនំ
 . . . វត្ថុ ចិត្តស្ស សម្បយុត្តកានញ ខន្ធានំ វិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច
 នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ នោចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្ធិត្ថំ ។

[២៤៨] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិច្ចសទិសា ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្នុងន្ទ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេ-
 ជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត
 ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ
 ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសំសដ្ឋស-
 មុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៤៨] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសដ្ឋស-
 មុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ច នោ-
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បដិច្ចសទិសា ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ
ធម្មោ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ
ភ្នៀយំ ។ បុរេជាតសទិសំ បុរេជាតំ កាតព្វំ ។ សព្វំ
សង្ខតំ វិត្តារេតព្វំ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ ចិត្តំ សម្បយុត្ត-
កានំ ខន្ទានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ
ចិត្តំ សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានំ ខន្ទានំ
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ បុរេជាតសទិសំ
និដ្ឋានាករណំ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋា-
នស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
បុរេជាតំ ។ សហជាតំ ចិត្តំ សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ
ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងតន្ត្រីយ ។ បុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កដត្តា
 ច រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ
 ចិត្តស្ស សម្បយុត្តកានញ ខន្ធានំ អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ បុរេជាតសទិសំ ។ ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ ចក្កុវិញ្ញាណាស-
 ហាភតោ ឯកោ ខន្ធា ច ចក្កុវិញ្ញាណញ ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ
 ចក្កុវិញ្ញាណាសហាភតោ ឯកោ ខន្ធា ច ចក្កាយត-
 នញ ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ កាយវិញ្ញាណាសហាភតោ ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានោ ឯកោ ខន្ធា ច ចិត្តញ ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ឯកោ
 ខន្ធា ច វត្ថុ ច ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច នោ-
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋា-
 នស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតំ ចក្កុវិញ្ញា-
 ណាសហាភតា ខន្ធា ច ចក្កាយតនញ ចក្កុវិញ្ញាណាស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយវិញ្ញាណាសហាភតា . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួក
 កដត្តារូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត ដូច
 គ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នៅចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំ
 ដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ២ ខន្ធ ១ ដែល
 ច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ២ ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃខន្ធ ២ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃខន្ធ ២ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ដែរ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នៅចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃនៅចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងតន្ត្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . .

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ខន្ធោ ច ចិត្តញោ ចិត្តសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានា ខន្ធោ ច មហាក្វតា ច ចិត្តសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានា ខន្ធោ ច វត្ថុ ច ចិត្តស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ តីណិ ។ បច្ឆាជាតា ចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានា ខន្ធោ ច ចិត្តញោ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ខន្ធោ ច
ចិត្តញោ កតន្ទិយោ អាហារោ ច ឥមស្ស នោចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
បច្ឆាជាតា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ខន្ធោ ច ចិត្តញោ រូប-
ដិវិត្តិយញោ កេត្តារូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ច
ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ច នោចិត្តសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
ជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ ចក្កុវិញ្ញាណាសហកតោ
ឯកោ ខន្ធោ ច ចក្កាយតនញោ ទ្វិន្ទំ ខន្ធានំ ចក្កុ-
វិញ្ញាណស្ស ច អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធានំ . . .

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុងក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋាន-
 រូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុងក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពួកចិត្តសំសង្ក-
 សមុដ្ឋានក្នុងក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង
 ក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានកាយនេះ ដែលកើត
 មុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុងក្តី
 ចិត្តក្តី កពឡិវ្យាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានកាយ
 នេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង
 ក្តី ចិត្តក្តី រូបដីវិតិទ្រ្ទិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្ប-
 ច្ច័យ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត
 គឺ ខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃខន្ធ ២ ផង នៃចក្កវិញ្ញាណផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . .

កាយវិញ្ញាណសហគតោ . . . ។ សហជាតោ ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ឯកោ ខន្ធា ច ចិត្តញ្ច ទ្ធិន្នំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច រូបាណំ អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ឯកោ
 ខន្ធា ច វត្ថុ ច ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេបិ ។

[២៤៩] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តវេ នវ សមនន្តវេ នវ សហជាតេ នវ
 អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ បុរេ-
 ជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ កម្ម
 តីណិ វិចារកេ នវ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិយេ នវ ណារេ
 តីណិ មក្កេ តីណិ សម្បយុត្តេ បញ្ច វិប្បយុត្តេ បញ្ច
 អត្តិយា នវ នត្តិយា នវ វិកតេ នវ អវិកតេ នវ ។

[២៥០] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដែលប្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ។ សហជាត គឺ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២ ផង នៃចិត្តផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . មានវារៈ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

[២៤៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងត្រ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២៥០] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកេ បញ្ញាវារោ

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋា-
នស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជា-
តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានស្ស
ច នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណា-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧប-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ នោចិត្តសំសង្កស-
មុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្ត-
សំសង្កសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង
 នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសំសង្ក-
 សមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយត្រ័យប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំ-
 សង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ធម្មា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋា-
 នស្ស ច នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្ត-
 សំសង្កសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ច
 ធម្មា នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសំសង្ក-
 សមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានស្ស ច នោ-
 ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៥១] នហោតុយា នវ នអារម្មណោ នវ សព្វត្ត
 នវ នោអវិកតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃ
 នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុ-
 រេជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័-
 រេជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៥១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូតុកេ បដិច្ចវារោ

[២៥២] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ . . .
នអធិបតិយា នវ នអនន្តវេ តីណិ នសមនន្តវេ តីណិ
នអញ្ញមញ្ញេ ឯកំ នឧបនិស្សយេ តីណិ សព្វត្ថ តីណិ
នសម្បយុត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ តីណិ នោនត្ថិយា
តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

[២៥៣] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ នវ . . .
អធិបតិយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

អនុលោមមាតិកា កាតញ្ច ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូតុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៥៤] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូ ធម្មំ បដិច្ច
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ
ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ យថា
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកំ ឯវំ ឥមម្យិ ទុកំ និដ្ឋា-
នាករណំ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូតុកំ និដ្ឋិតំ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូត្តៈ បដិច្ចវារៈ

[២៥២] ក្នុងនអាវម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ គ្រប់បទទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៥៣] ក្នុងអាវម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ។

អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។

ចប់ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកៈ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូត្តៈ
បដិច្ចវារៈ

[២៥៤] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូត្តៈ^(១) (ធម៌ដែលច្រឡំនឹងចិត្តតាំងឡើងព្រោះចិត្ត និងកើតជាមួយនឹងចិត្ត) អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូត្តៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូត្តៈ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកៈ យ៉ាងណា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូត្តៈនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ។

ចប់ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូត្តៈ ។

១ គឺ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ និងសង្ខារក្ខន្ធ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៥៥] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 ទ្វេ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ យថា
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ឯកំ ឥមម្យំ ទុកំ និដ្ឋានា-
 ការណំ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អជ្ឈត្តិកទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៥៦] អជ្ឈត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច អជ្ឈត្តិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច
 អជ្ឈត្តិកំ កាដត្តារូបំ ។ អជ្ឈត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច ពាហិ-
 រោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកយុដ្ឋាន

**ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវវត្តិទុកៈ
បដិច្ចវារៈ**

[២៥៥] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវវត្តិធម៌^(១) (ធម៌ដែលច្រឡំនឹង ចិត្ត តាំងឡើងព្រោះចិត្ត និងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត) អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវវត្តិធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវវត្តិក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុង ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវវត្តិទុកៈ យ៉ាងណា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវវត្តិទុកៈនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យ ផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

ចប់ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវវត្តិទុកៈ ។

**អដ្ឋត្តិកទុកៈ
បដិច្ចវារៈ**

[២៥៦] ធម៌ ខាងក្នុង^(២) អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុង ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។ ធម៌ ខាងក្រៅ^(៣) អាស្រ័យ នូវ ធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តិកក្ខន្ធកី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបកី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

១ គឺ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ និងសង្ខារក្ខន្ធ ។ ២ គឺ អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ។ ៣ គឺ អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ។

អដ្ឋត្តិកទុកេ បដិច្ចវារោ

ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ពាហិរំ កដត្តា ច រូបំ ។
 អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធ អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច កដត្តា-
 រូបំ ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច ពាហិរោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ ពាហិរំ កដត្តា ច
 រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . ខន្ធ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធ
 ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ កដត្តារូបំ ឧទាធារូបំ ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិ-
 កោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ពាហិរេ ខន្ធ
 បដិច្ច ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរេ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តំ
 អដ្ឋត្តិកំ កដត្តា ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរំ វត្ថុ
 បដិច្ច ចិត្តំ ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច
 ទ្វេ ខន្ធ ចិត្តញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ ចិត្តញ្ច
 អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច កដត្តារូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ

អដ្ឋកថាទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កដត្តារូប ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។ ធម៌
 ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កដត្តា-
 រូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។ ធម៌ ខាងក្រៅ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២
 ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូប ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ នូវមហាកូត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កដត្តារូប និងឧបាទារូប
 អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាង
 ក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវ
 ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី កដត្តារូប ខាងក្នុងក្តី
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ ខាងក្រៅ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី
 ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ . . .
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង
 ទាំងខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ។ អដ្ឋត្តិកញ្ច
 ពាហិរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ្ច សម្បយុត្តកេ ច
 ខន្ធ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកំ កដត្តារូបំ ។ អដ្ឋត្តិកញ្ច
 ពាហិរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធឯ ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ
 ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . ចិត្តញ្ច មហា-
 ភូតេ ច បដិច្ច ចិត្តំ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធឯ ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ ពា-
 ហិរំ កដត្តា ច រូបំ ចិត្តញ្ច មហាភូតេ ច បដិច្ច ពា-
 ហិរំ កដត្តារូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ្ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច
 ពាហិរោ ខន្ធ ។ អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធឯ ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ
 ខន្ធ អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច កដត្តារូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។

[២៥៧] អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច ពាហិរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ខាងក្នុងផង នូវធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ថ្នយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវចិត្តផង
 នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុង
 ផង នូវធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២
 . . . ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវពួកមហាកូត
 ផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូប ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង កដត្តារូប ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវ
 ចិត្តផង នូវពួកមហាកូតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ អា-
 ស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ខាងក្នុងផង នូវធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ថ្នយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំង
 ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ។

[២៥៧] ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បថ្នយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
 ចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។

អដ្ឋត្តិកទុកេ បដិច្ចវារោ

ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ទ្វេ
 ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធោ ។ ពាហិរំ
 ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ច-
 យា ពាហិរេ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ ពា-
 ហិរេ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច
 ចិត្តំ ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អារម្មណាប្បច្ចយា ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធំ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្តញ្ច ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្តញ្ច ទ្វេ ខន្ធោ . . .
 បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធោ ។ អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ពាហិរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធាញ្ច
 ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធាញ្ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធាញ្ច
 ចិត្តញ្ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច ចិត្តសម្បយុត្តកា ខន្ធា ។
 សន្និដ្ឋន្តំ ។

អដ្ឋត្តិកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុងផង នូវធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណាប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៥៨] ហេតុយា នវ អារម្មណោ បញ្ច អធិ-
 បតិយា បញ្ច អនន្តវេ បញ្ច សមនន្តវេ បញ្ច សហ-
 ជាតេ នវ អញ្ញមញ្ញោ បញ្ច និស្សយេ នវ ឧបនិស្ស-
 យេ បញ្ច បុរេជាតេ បញ្ច អាសេវនេ បញ្ច កម្មេ នវ
 វិចារកេ នវ សព្វត្ថ នវ សម្មយុត្តេ បញ្ច វិប្បយុត្តេ
 នវ អត្ថិយា នវ នត្ថិយា បញ្ច វិតតេ បញ្ច អវិតតេ នវ ។

[២៥៩] អជ្ឈត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច អជ្ឈត្តិកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តំ បដិច្ច អជ្ឈត្តិកំ កដត្តារូបំ ។ អជ្ឈត្តិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ពាហិរោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកំ ចិត្តំ បដិច្ច សម្មយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្ម-
 យុត្តកា ខន្ធា ពាហិរំ កដត្តា ច រូបំ វិចិកិច្ចា-
 សហកតំ ឧទ្ធច្ចសហកតំ ចិត្តំ បដិច្ច វិចិកិច្ចាសហ-
 កតោ ឧទ្ធច្ចសហកតោ មោហោ ។ អជ្ឈត្តិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច អជ្ឈត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៥៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងបដ្ឋាយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអត្ថិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្ថិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

[២៥៩] ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ កងត្តារូប ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។ ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ជាអហេតុកៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កងត្តារូប ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង

អដ្ឋត្តិកទុកេ បដិច្ចវារោ

នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច
សម្បយុត្តកា ខន្ធា អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច កដត្តារូបំ ។
ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច ពាហិរោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហេ-
តុប្បច្ចយា អហេតុកំ ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា
ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . អហេតុកប្បដិ-
សន្ធិក្ខណោ យាវ អសញ្ញាសត្តា វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ
ឧទ្ធចូសហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធចូ-
សហគតោ មោហោ ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិ-
កោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកេ
ពាហិរេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
ពាហិរេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តំ អដ្ឋត្តិកំ កដត្តា ច រូបំ
អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ ។ ពាហិរំ
ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ
ខន្ធា ចិត្តញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . អហេតុ-
កប្បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា
ចិត្តញ្ច អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច កដត្តារូបំ អហេតុកប្ប-
ដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។

អដ្ឋត្តិកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី កដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។
 ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុ-
 កក្ខន្ធទ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ មោ-
 ហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្វ ។
 ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ជាអហេតុកៈ ក្នុង
 ខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី កដត្តារូប ខាងក្នុងក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ នូវ
 វត្ថុ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធទ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុង
 ខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង
 ទាំងខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃអហេ-
 តុកប្បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តញ្ច សម្មយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកំ
 កដត្តារូបំ ។ អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធចញ្ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . អហេតុកំ ចិត្តញ្ច
 មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្ប-
 ដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធចញ្ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ
 ខន្ធច ពាហិរំ កដត្តា ច រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ចិត្តញ្ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ពាហិរំ កដត្តារូបំ
 អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ្ច វត្តញ្ច បដិច្ច ពា-
 ហិរោ ខន្ធច វិចិកិច្ឆាសហាភតេ ឧទ្ធចូសហាភតេ ខន្ធច
 ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច វិចិកិច្ឆាសហាភតោ ឧទ្ធចូសហាភតោ
 មោហោ ។ អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ នហេតុប្ប-
 ច្ចយា អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធចញ្ច
 ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធច អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច
 កដត្តារូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុងផង នូវធម៌ ខាងក្រៅផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ
 កដត្តារូប ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។
 ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុងផង នូវធម៌ ខាងក្រៅផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . .
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវចិត្ត ជាអហេតុកៈផង នូវពួកមហាកូត
 ផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូប ខាងក្រៅ
 ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃអហេ-
 តុកប្បដិសន្ធិ កដត្តារូប ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវពួកមហា-
 កូតផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ
 នូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នូវចិត្តផង ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុងផង នូវធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី
 កដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ខាង
 ក្រៅផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ . . . ។

អដ្ឋត្តិកទុកេ បដិច្ចវារោ

[២៦០] អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច
អដ្ឋត្តិកំ កដត្តារូបំ ។ អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច ពាហិ-
រោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ចិត្តំ បដិច្ច
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច ពាហិរំ
កដត្តារូបំ ។ អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ច ពា-
ហិរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ នអារម្មណាប្បច្ចយា បដិ-
សន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច កដត្តា-
រូបំ ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
នអារម្មណាប្បច្ចយា ពាហិរេ ខន្ទេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរេ ខន្ទេ បដិច្ច ពាហិរំ កដត្តា-
រូបំ ពាហិរេ ខន្ទេ បដិច្ច វត្ថុ ឯកំ មហាក្ខតំ យាវ
អសញ្ញាសត្តា ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរេ
ខន្ទេ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកំ កដត្តារូបំ ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច
អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ នអារម្មណាប្ប-
ច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរេ ខន្ទេ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកញ្ច
ពាហិរញ្ច កដត្តារូបំ ។ អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា

អដ្ឋតិកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[២៦០] ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប ខាង
ក្នុង អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។ ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុង
ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ខាងក្រៅ
អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប ខាងក្រៅ អាស្រ័យ
នូវចិត្ត ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាង
ក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
កដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវចិត្ត ។ ធម៌ ខាង
ក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្ប-
ច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ កដត្តារូប ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ខាងក្រៅ វត្ថុ អា-
ស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ខាងក្រៅ មហាកូត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប ខាងក្នុង អា-
ស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ អាស្រ័យ
នូវពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ។ ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាង
ក្នុងផង នូវធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ទេ
 បដិច្ច អដ្ឋត្តិកំ កដត្តារូបំ ។ អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណប្បច្ច-
 យា ពាហិរេ ខន្ទេ ច ចិត្តញ្ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ចិត្តញ្ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេ ។ អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ន-
 អារម្មណប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ្ច សម្បយុត្ត-
 កេ ច ខន្ទេ បដិច្ច អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច កដត្តា-
 រូបំ ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។

[២៦១] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ នវ នអ-
 ធិបតិយា នវ នអនន្តរេ នវ សព្វត្ត នវ នកម្មេ តីណិ
 នវិចាកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ ។

[២៦២] អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច ពាហិរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នណានប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធា កាយវិញ្ញាណំ . . . ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច
 ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នណានប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញា-
 ណាសហគតំ ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ទេ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កងត្តារូប ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុងផង
 នូវធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូប អាស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវពួកមហាកូតផង មានវារៈ ២ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាង
 ក្នុងផង នូវធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កងត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ អាស្រ័យ
 នូវចិត្តផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៦១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[២៦២] ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ នូវកាយវិញ្ញាណ . . . ។ ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ នូវខន្ធ ២ . . .

អដ្ឋតិកទុកេ បដិច្ចវារោ

កាយវិញ្ញាណសហគតំ . . . ពាហិរំ . . . អាហារ-
សមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញសត្តានំ . . . ។
ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នឈា-
នប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច ចក្ក-
វិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណសហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច កាយ-
វិញ្ញាណំ ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋតិកោ ច ពាហិ-
រោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ នឈានប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណ-
សហគតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចក្កវិញ្ញាណពូ
ទ្វេ ខន្ធេ . . . កាយវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ . . . ។
អដ្ឋតិកពូ ពាហិរពូ ធម្មំ បដិច្ច ពាហិរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ
ខន្ធពូ ចក្កវិញ្ញាណពូ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . .
កាយវិញ្ញាណសហគតំ . . . ។ ចក្កំ ។

[២៦៣] នឈានេ បព្វា នមក្កេ នវ នសម្បយុត្តេ
នវ នវិប្បយុត្តេ បព្វា នោនត្តិយា នវ នោវិតតេ នវ ។

[២៦៤] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ នវ . . .
នអធិបតិយា នវ ។ សង្ខតំ ។

អដ្ឋត្តិកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ខាងក្រៅ . . . អាហារសមុជ្ជាន
 . . . ឧតុសមុជ្ជាន . . . របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ . . . ។ ធម៌ ខាងក្នុង
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយ-
 វិញ្ញាណ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ។ ធម៌
 ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ នូវខន្ធ ២ . . . នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
 កាយវិញ្ញាណ . . . ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុងផង
 នូវធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នូវចក្ខុវិញ្ញាណ
 ផង នូវខន្ធ ២ . . . ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ។ ចក្កៈ ។

[២៦៣] ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២៦៤] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៦៥] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ បញ្ច . . . អ-
នន្តវេ បញ្ច សមនន្តវេ បញ្ច សហជាតេ នវ ។ សង្ខតំ ។
សហជាតវារោមិ បដិច្ចវាវសទិសោ ។

បច្ចយវារោ

[២៦៦] អជ្ឈត្តិកំ ធម្មំ បច្ចយា អជ្ឈត្តិកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិសា ។ ពាហិរំ
ធម្មំ បច្ចយា ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេមិ កាតញ្ច យាវ
អជ្ឈត្តិកោ មហាក្ខតា វត្ថុំ បច្ចយា ពាហិរា ខន្ធា ។ ពាហិរំ
ធម្មំ បច្ចយា អជ្ឈត្តិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
ពាហិរេ ខន្ធធ្វេ បច្ចយា ចិត្តំ វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ បដិ-
សន្ធិក្ខណោ ទ្វេមិ កាតញ្ច ។ ពាហិរំ ធម្មំ បច្ចយា
អជ្ឈត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច
ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេមិ កាតញ្ច ។ អជ្ឈត្តិកញ្ច
ពាហិរញ្ច ធម្មំ បច្ចយា អជ្ឈត្តិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៦៥] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 ឯសហជាតវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ច័យវារៈ

[២៦៦] ធម៌ ខាងក្នុង ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ ខាង
 ក្រៅ ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពីងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នឹងខន្ធ ២
 . . . វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ រហូតដល់ពួក
 មហាកូត ខាងក្នុងចុះ ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌
 ខាងក្នុង ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ចិត្ត ពីងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ចិត្ត ពីងផ្អែក នឹង
 វត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ធម៌ ខាងក្នុង
 ក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពីងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ខាងក្រៅ នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពីងផ្អែក នឹង
 វត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ធម៌ ខាងក្នុង
 ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្នុងផង នឹងធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង

អដ្ឋត្តិកទុកេ បច្ចយវារោ

ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិកូលោ ចិត្តញ ឥស្សយុត្តកេ
 ច ខន្ទេ បច្ចយា អដ្ឋត្តិកំ កដត្តារូបំ ។ អដ្ឋត្តិ-
 កញ ពាហិរញ ធម្មំ បច្ចយា ពាហិរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ពាហិរំ ឯកំ ខន្ទញ ចិត្តញ
 បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ចិត្តញ មហា-
 ភូតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តញ វត្តញ បច្ច-
 យា ពាហិរោ ខន្ធា បដិសន្ធិកូលោ តីណិមិ កាតញ ។
 អដ្ឋត្តិកញ ពាហិរញ ធម្មំ បច្ចយា អដ្ឋត្តិកោ ច
 ពាហិរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិកូ-
 លោ ពាហិរំ ឯកំ ខន្ទញ ចិត្តញ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា
 អដ្ឋត្តិកញ ពាហិរញ កដត្តារូបំ ទ្វេ ខន្ទេ . . . ។

[២៦៧] អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ បច្ចយា អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ចក្ខុយតនំ បច្ចយា ចក្ខុ-
 វិញ្ញាណំ កាយាយតនំ . . . ។ អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ បច្ចយា
 ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ចក្ខុយ-
 តនញ ចក្ខុវិញ្ញាណញ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណសហ-
 គតា ខន្ធា កាយាយតនញ . . . ចិត្តំ បច្ចយា ឥស្ស-
 យុត្តកា ខន្ធា បដិសន្ធិកូលោ ។ បេ ។ អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ
 បច្ចយា អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ

អដ្ឋតិកទុកៈ បច្ចយវារៈ

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប ខាងក្នុង ពីងផ្អែក
 នឹងចិត្តផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ពីងផ្អែក នឹង
 ធម៌ ខាងក្នុងផង នឹងធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពីងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង
 នឹងចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពីងផ្អែក នឹងចិត្តផង នឹងពួកមហាកូតផង
 ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ពីងផ្អែក នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង វារៈ ៣ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី
 ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្នុងផង នឹងធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូប ទាំង
 ខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក្តី ពីងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នឹងចិត្តផង
 នឹងខន្ធ ២ ... ។

[២៦៧] ធម៌ ខាងក្នុង ពីងផ្អែកនឹងធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពីងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ នឹង
 កាយាយតនៈ...។ ធម៌ ខាងក្រៅ ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
 ពីងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងកាយាយតនៈផង...
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពីងផ្អែក នឹងចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌
 ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ កាយាយតនំ . . . ។ ពាហិរំ
 ធម្មំ បច្ចយា ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
 ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . .
 បដិសន្ធិកូលោ វត្ថុំ បច្ចយា ពាហិរោ ខន្ធ ។ ពាហិរំ
 ធម្មំ បច្ចយា អជ្ឈតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ច-
 យា ពាហិរោ ខន្ធ បច្ចយា ចិត្តំ វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ បដិ-
 សន្ធិកូលោ ទ្វេបិ កាតព្វា ។ ពាហិរំ ធម្មំ បច្ចយា
 អជ្ឈតិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ អារម្មណាប្ប-
 ច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ បដិសន្ធិ-
 កូលោ ឯកំ ។ អជ្ឈតិកព្វា ពាហិរព្វា ធម្មំ បច្ចយា
 អជ្ឈតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុ-
 វិញ្ញាណាសហគតេ ខន្ធ ច ចក្ខុយតនព្វា បច្ចយា
 ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណាសហគតេ . . . ។ អជ្ឈតិ-
 កព្វា ពាហិរព្វា ធម្មំ បច្ចយា ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណាប្បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណាសហគតំ ឯកំ ខន្ធព្វា
 ចក្ខុយតនព្វា ចក្ខុវិញ្ញាណព្វា បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធ ទ្វេ
 ខន្ធ . . . កាយវិញ្ញាណាសហគតំ . . . ពាហិរំ ឯកំ
 ខន្ធព្វា ចិត្តព្វា បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក
នឹងចក្ខុយតនៈ នឹងកាយយតនៈ . . . ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ពឹងផ្អែក
នឹងធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២
ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹង
ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
ធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តក្តី ពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វារៈ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌
ខាងក្នុង ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្នុងផង នឹងធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង ដែលច្រឡំដោយ
កាយវិញ្ញាណ . . . ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្នុងផង
នឹងធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២
ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង
នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងខន្ធ ២ . . . ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . .
ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ . . .

អដ្ឋតិកទុកេ បច្ចយវារោ

ចិត្តញ វត្តញ បច្ចយា ពាហិរា ខន្ធ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ទ្វេបិ កាតញ ។ អដ្ឋតិកញ ពាហិរញ ធម្មំ បច្ចយា
 អដ្ឋតិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណា-
 ប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ ខន្ធឯ ចក្កាយ-
 តនញ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធ ចក្កវិញ្ញាណញ ទ្វេ ខន្ធ
 . . . ។ សន្និទ្ធី ។

[២៦៨] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អធិបតិយា
 បញ្ច អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ អញ្ញ-
 មញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ បុរេជាតេ
 នវ អាសេវនេ នវ កម្មេ នវ សព្វត្ថេ នវ អវិភតេ នវ ។

[២៦៩] អដ្ឋតិកំ ធម្មំ បច្ចយា អដ្ឋតិកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តំ បច្ចយា អដ្ឋតិកំ កដត្តារូបំ ចក្កាយតនំ បច្ចយា
 ចក្កវិញ្ញាណំ ។ សន្និទ្ធី ។ ឯវំ នវបិ បញ្ញា កាតញ
 បញ្ញវិញ្ញាណាម្បិ បវេសេតព្វំ តីណិយេវ មោហោ ។

អដ្ឋតិកទុកៈ បច្ចយវារៈ

ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ពីងផ្អែក នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង
វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ធម៌ ខាង
ក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្នុងផង នឹងធម៌ ខាងក្រៅ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី
ពីងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង
នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៦៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអា-
សេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យ
ទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៦៩] ធម៌ ខាងក្នុង ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ខាងក្នុង ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ
កដត្តារូប ខាងក្នុង ពីងផ្អែក នឹងចិត្ត ចក្ខុវិញ្ញាណ ពីងផ្អែក នឹង
ចក្ខុយតនៈ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ បញ្ហា ៧ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាង
នេះចុះ ឯបញ្ហាវិញ្ញាណ គប្បីបញ្ចូលថែមទៀតផង មានវារៈ ៣ មាន
មោហៈដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៧០] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ នវ នអធិ-
 បតិយា នវ នអនន្តវេ នវ នសមនន្តវេ នវ នអញ្ញ-
 មញ្ញោ នវ នឧបនិស្សយេ នវ នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆា-
 ជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ
 បញ្ច នអាហារេ ឯកំ នសង្ខិយេ ឯកំ នឈានេ នវ
 នមត្តេ នវ នសម្បយុត្តេ នវ នវិប្បយុត្តេ បញ្ច នោ-
 នត្ថិយា នវ នោវិតតេ នវ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារោបិ កតព្វា ។

សំសដ្ឋារា

[២៧១] អដ្ឋត្ថិកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ពាហិរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តំ សំសដ្ឋា សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ សំសដ្ឋា សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ។ ពាហិរំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធា សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ពាហិរំ ធម្មំ
 សំសដ្ឋោ អដ្ឋត្ថិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ពាហិរេ ខន្ធា សំសដ្ឋំ ចិត្តំ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៧០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្ទិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោន-
 តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[២៧១] ធម៌ ខាងក្រៅ ច្រឡំ នឹងធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ច្រឡំ នឹងចិត្ត ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ច្រឡំ នឹងចិត្ត ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ច្រឡំ
 នឹងធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ច្រឡំ
 នឹងខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ លេ ។
 ធម៌ ខាងក្នុង ច្រឡំ នឹងធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ចិត្ត ច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ លេ ។

អដ្ឋត្តិកទុកេ សំសដ្ឋារោ

ពាហិរំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា ទ្វេ
 ខន្ធា ចិត្តញ្ច ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។
 អដ្ឋត្តិកញ្ច ពាហិរញ្ច ធម្មំ សំសដ្ឋោ ពាហិរោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ពាហិរំ ឯកំ ខន្ធា ចិត្តញ្ច
 សំសដ្ឋា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ។ បេ ។ សន្ធិត្តំ ។

[២៧២] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ បញ្ច អធិ-
 បតិយា បញ្ច សព្វត្ត បញ្ច អរិកតេ បញ្ច ។

[២៧៣] អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ពាហិរោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ឯវំ បញ្ច កាតញ្ច
 តីណិយេវ មោហោ ។

[២៧៤] នហេតុយា បញ្ច នអធិបតិយា បញ្ច
 នបុរេជាតេ បញ្ច នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច
 នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ បញ្ច នណានេ បញ្ច នមត្តេ
 បញ្ច នសម្បយុត្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ បញ្ច ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាណាបិ សម្បយុត្តវារោបិ កាតញ្ច ។

អដ្ឋត្តិកទុកៈ សំសដ្ឋវារៈ

ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ប្រឡំ នឹងធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ប្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ខាង
ក្រៅ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ
ប្រឡំ នឹងធម៌ ខាងក្នុងផង នឹងធម៌ ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ប្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នឹងចិត្ត
ផង នឹងខន្ធ ២... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សេចក្តីបំប្លែង ។

[២៧២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[២៧៣] ធម៌ ខាងក្រៅ ប្រឡំ នឹងធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ប្រស្នាទាំង ៥ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ
មានវារៈតែ ៣ ទេ ឯមោហៈក៏មានដែរ ។

[២៧៤] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះ ។

បញ្ហារាពោ

[២៧៥] ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ពាហិរោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ទា-
 នំ ចិត្តសមុដ្ឋាណព្វ រូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ទា-
 នំ ពាហិរោព្វ កេដត្តារូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ពាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ពាហិរោ ហេតុ ចិត្តស្ស ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរោ ហេតុ
 ចិត្តស្ស អដ្ឋត្តិកានព្វ កេដត្តារូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ពាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ច ពាហិរស្ស
 ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ពាហិរោ ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋាណព្វ
 រូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ពា-
 ហិរោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ ចិត្តស្ស ច អដ្ឋត្តិ-
 កានព្វ ពាហិរោព្វ កេដត្តារូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[២៧៦] អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចិត្តំ អារព្ព ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ហាវារៈ

[២៧៥] ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកហេតុ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្រៅផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកហេតុ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុងផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកហេតុ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៧៦] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវចិត្ត ។

អដ្ឋតិកទុកេ បញ្ហាវារោ

មូលំ បុច្ឆិតពុំ ចិត្តំ អារត្ត ពាហិរា ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 មូលំ បុច្ឆិតពុំ ចិត្តំ អារត្ត ចិត្តញា សម្មយុត្តកា ច
 ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . .
 ឧចាសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សានេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ អារត្ត រាគោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 បុព្វេ សុចិណ្ណានិ បច្ចវេក្ខតិ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ
 . . . អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ . . . ផលំ . . . និព្វានំ
 បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ កោត្រភុស្ស វោទានស្ស មត្តស្ស
 ផលស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិ-
 យា ពាហិរេ បហីនេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ហិតេ
 កិលេសេ . . . បុព្វេ សមុទាចិណ្ណា កិលេសេ ជានន្តិ
 រូបេ ។ បេ ។ វត្ថុំ . . . ពាហិរេ ខន្ធោ អនិច្ចតោ ។ បេ ។
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វា-
 យ សោតណតុយា សន្នំ សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញា-
 ណោន ពាហិរចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ អាកាសា-
 នញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អាកិញ្ញញ្ញាយតនំ
 នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញា-
 ណាសហាគតានំ ខន្ធានំ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អដ្ឋត្តិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

មូល បណ្ឌិត គប្បីស្ករផងចុះ ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវចិត្ត ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្ករ
 ផងចុះ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកិក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
 ចិត្ត ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអារម្ម-
 ណាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថ-
 កម្ម ហើយពិចារណា នូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ព្រោះ
 ប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ពិចារ-
 ណា នូវពួកកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញ អំពីឈាន
 នូវឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ នូវមគ្គ . . . នូវ
 ផល . . . ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការ
 ពិចារណា នូវគោត្រភូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណាប្ប-
 ច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកកិលេស ខាងក្រៅ ដែលលះបង់
 ហើយ នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ . . . ដឹង នូវពួក
 កិលេស ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន នូវពួករូប ។ បេ ។ នូវវត្ថុ . . .
 នូវពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល
 ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ
 ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយចិត្តខាងក្រៅ ដោយចេតោ-
 បរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញា-
 យតនៈ អាកិញ្ញាញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយ-
 តនៈ រូបាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ . . . ពាហិរា ខន្ធា ឥទ្ធិវិធម្មញ្ញា-
 ណាស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិ-
 ញ្ញាណាស្ស យថាកម្មបកញ្ញាណាស្ស អនាគតំសញ្ញា-
 ណាស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ពាហិរា ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧចោសថ-
 កម្មំ . . . តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ
 អារព្ព ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . ឈានា
 វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ . . . ។ សទ្ធិត្តំ សព្វំ កាតព្វំ ។
 បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ . . . រូបេ ។ បេ ។ វត្ថុំ អនិច្ច-
 តោ វិបស្សតិ ។ បេ ។ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ
 អារព្ព ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ។
 សទ្ធិត្តំ ។ រូចាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាស្ស ដោដ្ឋញ្ចាយ-
 តនំ . . . ពាហិរា ខន្ធា ឥទ្ធិវិធម្មញ្ញាណាស្ស ចេតោ-
 បរិយញ្ញាណាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណាស្ស យថា-
 កម្មបកញ្ញាណាស្ស អនាគតំសញ្ញាណាស្ស អារដ្ឋនាយ
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ពាហិរា ធម្មោ អដ្ឋត្តិ-
 កស្ស ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧចោសថកម្មំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ . . . ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា
នូវឥទ្ធិវិធីញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថា-
កម្មុបគញ្ញាណ និងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌
ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល
(ឲ្យ) នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ពិចារណា
នូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
កុសលនោះ នូវពួកកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ
អំពីឈាន នូវឈាន . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ បទទាំងអស់ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើចុះ ។ ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន នូវពួករូប ។ បេ ។
ឃើញ នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្ត កើត
ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ។
សេចក្តីបំប្រួញ ។ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយដ្ឋព្វ-
យតនៈ . . . ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិ-
វិធីញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុប-
គញ្ញាណ និងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយអារម្មណប្ប-
ច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . .

អដ្ឋត្តិកទុកេ បញ្ហាវារោ

តំ បច្ចុវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារព្ព ចិត្តញ្ច
សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សន្និទ្ធីតំ សព្វំ
កាតព្វំ ។ ពាហិវេ ខន្ធោ អនិច្ចតោ វិបស្សតិ
។ បេ ។ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារព្ព ចិត្តញ្ច
សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ
បស្សតិ ។ សន្និទ្ធីតំ ។ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាស្ស
សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ ដោដ្ឋព្វាយតនំ . . .
ពាហិវា ខន្ធនំ ឥទ្ធិវិញ្ញាណាស្ស ចេតោបរិយញ្ញា-
ណាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណាស្ស យថាកម្ម-
បតញ្ញាណាស្ស អនាគតំសញ្ញាណាស្ស អារដ្ឋនាយ
អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពា-
ហិវោ ច ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ តីណិ ។

[២៧៧] អដ្ឋត្តិកោ ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ អដ្ឋត្តិកោ
ខន្ធិ ចិត្តំ ករុំ កត្វា ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។ អដ្ឋត្តិកោ
ធម្មា ពាហិវស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណា-
ធិបតិ ចិត្តំ ករុំ កត្វា ពាហិវា ខន្ធិ ឧប្បជ្ជន្តិ ។

អដ្ឋត្តិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ពិចារណា នូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ។ សេចក្តីបំប្រួញ
 បទទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ បុគ្គល ឃើញច្បាស់ នូវពួក
 ខន្ធ ខាងក្រៅ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ បុគ្គល ឃើញ-
 នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយព្វាយតនៈ . . . ពួក
 ខន្ធ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥន្ទ្រវិញ្ញាណ ចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និងអនា-
 គតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅ
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

[២៧៧] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើ នូវពួកខន្ធ ខាងក្នុង និងចិត្ត ឲ្យជាទីគោរព ។ ធម៌
 ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ
 ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវចិត្ត ឲ្យជាទីគោរព ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតាធិបតិ ចិត្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋាណាណញ្ច រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ បុច្ឆិតពុំ អារម្មណាធិបតិ អដ្ឋត្តិកំ ចិត្តំ ករុ
 កត្វា ចិត្តញ្ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ ទានំ ទត្វា . . . តីណិ ។ ទ្វេ អធិបតិ
 តិណ្ណម្បិ កាតញ្ច ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា
 អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណិ ។ តិណ្ណម្បិ ឯកាយេវ អធិបតិ ។

[២៧៨] អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមំ បុរិមំ ចិត្តំ បច្ឆិមស្ស
 បច្ឆិមស្ស ចិត្តស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។
 ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ពាហិរោ ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិ-
 មានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ
 កោត្រភុស្ស តីណិ ។ តិណ្ណម្បិ ឯកសទិសា ។
 អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ចិត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បី
 សួរផងចុះ អារម្មណាធិបតិ គឺ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើ នូវចិត្ត ខាងក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និង-
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន... មាន
 វារៈ ៣ ។ អធិបតិ ទាំង ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដោយអំណាចនៃបច្ច័យ
 ទាំង ៣ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ អធិបតិ តែ ១ នៃវារៈទាំង ៣ ។

[២៧៨] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ក្រោយ ។ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាង
 ក្រៅ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃ
 គោត្រក្ខ មានវារៈ ៣ ។ ឯវារៈទាំង ៣ មានសេចក្តីដូចគ្នានឹងវារៈ ១
 ដែរ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង

អដ្ឋតិកទុកេ បញ្ហាវារោ

អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ . . . សមនន្ត-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នវ បដិច្ចសទិសា ។ . . . អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បញ្ច បដិច្ចសទិសា ។ . . . និស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ បច្ចយវាសទិសា ។

[២៧៩] អដ្ឋតិកោ ធម្មោ អដ្ឋតិកស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ហបនិស្សយោ
 អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តបនិស្សយោ ចិត្តំ ចិត្តស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណិ ។ ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ហបនិស្សយោ
 អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ត-
 បនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ មាណំ
 ជយ្យតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧប-
 និស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ តីណិបិ បូរេត្វា កាតព្វា
 ចិត្តស្សាតិ កាតព្វា សម្បយុត្តកានព្វាតិ កាតព្វា ។

អដ្ឋតិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្ត-
រប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ដូចបដិច្ចវារៈ
ដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ដូច
បដិច្ចវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩
ដូចបច្ច័យវារៈដែរ ។

[២៧៧] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងប-
កត្តបនិស្ស័យ ។ លេ ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តប-
និស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ លេ ។ ឯបកត្តប-
និស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យ នូវទាន ដំ-
ឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ លេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ
នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ លេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ
សទ្ធា ។ លេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ លេ ។ នៃ
ផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ពួកបច្ច័យ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ បំពេញឲ្យមានវារៈ ៣ ហើយគប្បីធ្វើ ថា ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត
ដូច្នោះផង គប្បីធ្វើ ថា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដូច្នោះផងចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស
ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

[២៨០] អដ្ឋត្តិកោ ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស
បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
ជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ ។ បេ ។ កាយំ អនិច្ច-
តោ វិបស្សតិ ។ បេ ។ អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ
អារត្ត ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កុ-
វិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជា-
តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ធម្មា ពាហិរស្ស
ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជា-
តំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ ។ បេ ។
កាយំ អនិច្ចតោ វិបស្សតិ ។ បេ ។ អស្សាទេតិ ។
បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយ-
តនំ ចក្កុវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ កាយាយតនំ
កាយវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ច
ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេ-
ជាតំ ចក្កំ ។ បេ ។ កាយំ អនិច្ចតោ វិបស្សតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

[២៨០] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
អារម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ ។ បេ ។ ពិចារណាលើញច្បាស់ នូវ
កាយ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្ត កើតឡើង
ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
អារម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ ។ បេ ។ បុគ្គល ពិចារណាលើញច្បាស់
នូវកាយ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រេកអរ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត
ឡើង ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែល
ច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែល
ច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុង
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយបុរេជា-
តប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេ-
ជាត គឺ នូវចក្ខុ ។ បេ ។ ពិចារណាលើញច្បាស់ នូវកាយ ថាមិនទៀង

អដ្ឋតិកទុកេ បញ្ហាវារោ

។ បេ ។ តំ អារព្ព ចិត្តញ សម្មយុត្តកា ច ខន្ទា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខុយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស
 សម្មយុត្តកានញ ខន្ទានំ កាយាយតនំ កាយវិញ្ញា-
 ណស្ស សម្មយុត្តកានញ ខន្ទានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណបុរេជាតំ រូបេ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វេ . . . វត្ថុ
 អនិច្ចតោ វិបស្សតិ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ ពាហិរានំ ខន្ទានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ពាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋតិកស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុ-
 បុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ រូបេ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វេ
 . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ វិបស្សតិ ។ បេ ។ តំ អារព្ព
 ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ ចិត្តស្ស បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ពាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋតិកស្ស
 ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ
 រូបេ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វេ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។
 តំ អារព្ព ចិត្តញ សម្មយុត្តកា ច ខន្ទា ឧប្បជ្ជន្តិ ។

អដ្ឋតិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

។ បេ ។ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុ
នោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណផង
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍-
បុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ៍បុរេជាត គឺ នូវពួករូប
។ បេ ។ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ . . . បុគ្គល ពិចារណាឃើញច្បាស់ នូវវត្ថុ
ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត
គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយបុរេជាតប្ប-
ច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ៍បុរេជាត
គឺ នូវពួករូប ។ បេ ។ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ . . . បុគ្គល ពិចា-
រណាឃើញច្បាស់ នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ចិត្ត កើតឡើង
ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
នៃចិត្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់
អារម្មណ៍បុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ៍បុរេជាត គឺ នូវពួករូប
។ បេ ។ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។
ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ ចិត្តស្ស សម្បយុត្តកានញ ខន្ធានំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិ-
 រោ ច ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 ចក្ខុយតនញ វត្ថុ ច ចិត្តស្ស កាយាយតនញ វត្ថុ
 ច ចិត្តស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបាយតនញ
 ចក្ខុយតនញ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋញាយតនញ
 កាយាយតនញ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា ពាហិ-
 រស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ-
 បុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ ចក្ខុយតនញ វត្ថុ ច ពាហិរាជំ
 ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយាយតនញ
 វត្ថុ ច ពាហិរាជំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 រូបាយតនញ ចក្ខុយតនញ ចក្កុវិញ្ញាណសហគតានំ
 ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដោដ្ឋញាយតនញ
 កាយាយតនញ កាយវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ
 ច ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍-
 បុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ចក្ខុយតនៈក្តី វត្ថុក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចិត្ត
 កាយាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ រូបា-
 យតនៈក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី
 កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ចក្ខុ-
 យតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ដោយបុរេជាតប្ប-
 ច្ច័យ កាយាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ រូបាយតនៈក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វា-
 យតនៈក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 កាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌
 ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។

អដ្ឋត្តិកទុកេ បញ្ញាវារោ

ចក្ខុយតនព្វ វត្ថុ ច ចិត្តស្ស សម្មយុត្តកានព្វ
 ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយាយតនព្វ
 វត្ថុ ច . . . រូបាយតនព្វ ចក្ខុយតនព្វ ចក្កុវិញ្ញា-
 ណាស្ស សម្មយុត្តកានព្វ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ដោជ្ជញ្ញាយតនព្វ . . . ។

[២៨០] អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា អដ្ឋត្តិកា
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស អដ្ឋត្តិកស្ស កាយស្ស
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ បច្ឆា-
 ជាតា អដ្ឋត្តិកា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ពាហិ-
 រស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ កាតព្វំ បច្ឆាជាតា អដ្ឋត្តិកា ខន្ធា បុរេជា-
 តស្ស ឥមស្ស អដ្ឋត្តិកស្ស ច ពាហិរស្ស ច កា-
 យស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឯវំ នវមិ បញ្ញា
 កាតព្វា ។ . . . អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ
 បញ្ញា កាតព្វា ។

អដ្ឋតិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ចក្ខុយានៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ កាយាយានៈក្តី វត្ថុក្តី . . . រូបាយានៈក្តី
 ចក្ខុយានៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋញ្ញាយានៈក្តី... ។

[២៨១] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយបច្ច័យ
 ជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច័យជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 ខាងក្នុងនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើផងចុះ បច្ច័យជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃកាយ ខាង
 ក្រៅនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើផងចុះ បច្ច័យជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃកាយ ទាំងខាង
 ក្នុង ទាំងខាងក្រៅនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ ឯ
 បញ្ហាទាំង ៧ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាសេវនប្បច្ច័យ បញ្ហាទាំង ៧ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។

[២៨២] ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណខណិកា ។
សហជាតា ពាហិរោ ចេតនា សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
នាណខណិកា ពាហិរោ ចេតនា វិចាកានំ ពាហិរោ
ខន្ធានំ កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ពាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតា នាណខណិកា ។ សហជាតា
ពាហិរោ ចេតនា ចិត្តស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
នាណខណិកា ពាហិរោ ចេតនា វិចាកស្ស ចិត្តស្ស
អដ្ឋត្តិកានញ្ច កដត្តារូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ ពាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ច ពាហិរស្ស
ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នា-
ណខណិកា ។ សហជាតា ពាហិរោ ចេតនា សម្ម-
យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណិកា ពាហិរោ
ចេតនា វិចាកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច អដ្ឋត្តិកានញ្ច
ពាហិរោញ្ច កដត្តារូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៨២] ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតិ និងនានាខណិកៈ ។ សហជាតិ គឺ ចេតនា
 ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ខាងក្រៅ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធ ខាងក្រៅផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតិ និងនានាខណិកៈ ។ សហជាតិ គឺ ចេតនា
 ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ
 គឺ ចេតនា ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃវិបាកចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង
 ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង
 នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតិ និងនានា-
 ខណិកៈ ។ សហជាតិ គឺ ចេតនា ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃ
 ចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង ដោយកម្មប្ប-
 ច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ។

អដ្ឋត្តិកទុកេ បញ្ហាវារោ

[២៨៣] អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ អដ្ឋត្តិកា
 អាហារា អដ្ឋត្តិកានំ កេត្តារូទានំ អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ អដ្ឋត្តិកា អាហារា សម្ម-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច រូទានំ អាហា-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ អដ្ឋត្តិកា អា-
 ហារា សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ពាហិរាណញ្ច កេត្តា-
 រូទានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ អដ្ឋត្តិកា អាហារា សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ អដ្ឋត្តិកាណញ្ច ពាហិរាណញ្ច កេត្តារូទានំ អា-
 ហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស
 ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ពាហិរា អាហារា
 សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច រូទានំ អា-
 ហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរោ ក-
 តន្តិដ្ឋិវោ អាហារោ ពាហិរស្ស កាយស្ស អាហារប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ពាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស
 ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ពាហិរា អាហារា
 ចិត្តស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ

អដ្ឋតិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[២៨៣] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្រៅផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កពឡឡិដ្ឋារាហារ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃកាយ ខាងក្រៅ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ពាហិរា អាហារា ចិត្តស្ស អដ្ឋត្តិកានព្វ កដត្តា-
 រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ពាហិរោ កត-
 ឡិដ្ឋាវោ អាហារោ អដ្ឋត្តិកស្ស កាយស្ស អាហា-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ពាហិរោ ធម្មា អដ្ឋត្តិ-
 កស្ស ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ពាហិរា អាហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរា អាហារា សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច អដ្ឋត្តិកានព្វ ពាហិរានព្វ កដត្តា-
 រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ពាហិរោ កតឡិដ្ឋា-
 វោ អាហារោ អដ្ឋត្តិកស្ស ច ពាហិរស្ស ច កដត្តា-
 រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច
 ពាហិរោ ច ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ អដ្ឋត្តិកា ច ពាហិ-
 រា ច អាហារា អដ្ឋត្តិកានំ កដត្តារូចានំ អាហារប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា
 ពាហិរស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ អដ្ឋត្តិ-
 កា ច ពាហិរា ច អាហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកអាហារ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុងផង
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ កពឡឺង្ការាហារ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃកាយខាង
 ក្នុង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង
 ផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ខាង
 ក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារ ខាង
 ក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូប
 ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ កពឡឺង្ការាហារ
 ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ខាងក្នុង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារ ខាង
 ក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង ដោយអាហារប្ប-
 ច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ

អដ្ឋត្តិកទុកេ បញ្ហាវារោ

បដិសន្ធិកូលោ អដ្ឋត្តិកា ច ពាហិរា ច អាហារា
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ពាហិរានព្វ កដត្តារូចានំ អា-
 ហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច
 ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស អាហា-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិកូលោ អដ្ឋត្តិកា ច ពា-
 ហិរា ច អាហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អដ្ឋត្តិកានព្វ
 ពាហិរានព្វ កដត្តារូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៨៤] អដ្ឋត្តិកោ ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិកូលោ អដ្ឋត្តិកា
 ឥន្ទ្រិយា អដ្ឋត្តិកានំ កដត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ចក្កុន្ទ្រិយំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយិន្ទ្រិយំ
 កាយវិញ្ញាណស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អដ្ឋត្តិកោ ធម្មា ពាហិរស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អដ្ឋត្តិកា ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ រូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិកូលោ អដ្ឋត្តិកា ឥន្ទ្រិយា
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ពាហិរានព្វ កដត្តារូចានំ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កុន្ទ្រិយំ ចក្កុវិញ្ញា-
 ណសហគតានំ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អដ្ឋតិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្រៅផង ដោយអាហារ-
 រប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយអាហាររប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ពួកអាហារ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង ដោយ
 អាហាររប្បច្ច័យ ។

[២៨២] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយតន្ត្រី-
 យប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រីយ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ចក្ខុតន្ត្រីយ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិតន្ត្រីយ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយតន្ត្រី-
 យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយ
 តន្ត្រីយប្បច្ច័យ គឺ ពួកតន្ត្រីយ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រីយ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្រៅផង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ចក្ខុតន្ត្រីយ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កាយិន្ទ្រិយំ កាយវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អន្ទ្រតិកោ ធម្មោ អន្ទ្រតិ-
 កស្ស ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ អន្ទ្រតិកា ឥន្ទ្រិយា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ អន្ទ្រតិកានព្វ ពាហិរានព្វ កេត្តា-
 រូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កុន្ទ្រិយំ ចក្កុវិញ្ញា-
 ណស្ស សម្បយុត្តកានព្វ ខន្ធានំ កាយិន្ទ្រិយំ កា-
 យវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកានព្វ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ពាហិរា ឥន្ទ្រិយា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ រូចានំ ឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរា ឥន្ទ្រិ-
 យា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ពាហិរានព្វ កេត្តា-
 រូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបដីវិតិទ្រិយំ ពា-
 ហិរានំ កេត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ពាហិរោ ធម្មោ អន្ទ្រតិកស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ពាហិរា ឥន្ទ្រិយា ចិត្តស្ស ឥន្ទ្រិយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរា ឥន្ទ្រិយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កាយិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយ
 តន្ត្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌
 ខាងក្រៅផង ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រិយ
 ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូប ទាំងខាង
 ក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កាយិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃ
 កាយវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 តន្ត្រិយ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបផង ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រិយ
 ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូប ខាង
 ក្រៅផង ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ រូបដីវិតិទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប
 ខាងក្រៅ ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ខាងក្នុង ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកតន្ត្រិយ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃ
 ចិត្ត ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រិយ ខាងក្រៅ

អដ្ឋត្តិកទុកេ បញ្ហាវារោ

ចិត្តស្ស អដ្ឋត្តិកានញ កាដត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្ប-
 ចូយេន បចូយោ រូបដីវិតិទ្ធិយំ អដ្ឋត្តិកានំ ក-
 ដត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បចូយេន បចូយោ ។ ពាហិរោ
 ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិ-
 យប្បចូយេន បចូយោ ពាហិរោ ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូចានំ
 ឥន្ទ្រិយប្បចូយេន បចូយោ បដិសន្ធិកូលោ ពាហិរោ
 ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស្ស ច អដ្ឋត្តិ-
 កានញ ពាហិរោញ កាដត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បចូយេន
 បចូយោ រូបដីវិតិទ្ធិយំ អដ្ឋត្តិកានញ ពាហិរោញ
 កាដត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បចូយេន បចូយោ ។ អដ្ឋត្តិ-
 កោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស
 ឥន្ទ្រិយប្បចូយេន បចូយោ បដិសន្ធិកូលោ អដ្ឋត្តិ-
 កោ ច ពាហិរោ ច ឥន្ទ្រិយា អដ្ឋត្តិកានំ កាដត្តា-
 រូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បចូយេន បចូយោ ចក្កុន្ទ្រិយញ
 ឧបេត្តិទ្ធិយញ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ឥន្ទ្រិយប្បចូយេន
 បចូយោ កាយិទ្ធិយញ សុខិទ្ធិយញ កាយិទ្ធិ-
 យញ ទុក្ខិទ្ធិយញ កាយវិញ្ញាណស្ស ឥន្ទ្រិយប្បចូ-
 យេន បចូយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា

អដ្ឋតិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុងផង ដោយសន្ធិយប្បច្ច័យ
 រូបជីវិតិសន្ធិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូបខាងក្នុង ដោយសន្ធិយប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង
 ដោយសន្ធិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកសន្ធិយ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយសន្ធិយប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសន្ធិយ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង
 ដោយសន្ធិយប្បច្ច័យ រូបជីវិតិសន្ធិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ទាំង
 ខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ដោយសន្ធិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌
 ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយសន្ធិយប្បច្ច័យ គឺ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសន្ធិយ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង ដោយសន្ធិយប្បច្ច័យ ចក្ខុសន្ធិយក្តី ឧបេក្ខិ-
 សន្ធិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយសន្ធិយប្បច្ច័យ កាយិ-
 សន្ធិយក្តី សុខិសន្ធិយក្តី កាយិសន្ធិយក្តី ទុក្ខិសន្ធិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយ-
 វិញ្ញាណ ដោយសន្ធិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ពាហិរស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អដ្ឋ-
 ត្តិកា ច ពាហិរា ច ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានាណព្វ រូទានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិកូលោ អដ្ឋត្តិកា ច ពាហិរា ច ឥន្ទ្រិយា
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ពាហិរាណព្វ កដត្តារូទានំ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កុន្ទ្រិយព្វ ឧបេក្ខិក្ខ្រិ-
 យព្វ ចក្កុវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ កាយិន្ទ្រិយព្វ សុខិន្ទ្រិយព្វ កាយិន្ទ្រិ-
 យព្វ ទុក្ខិន្ទ្រិយព្វ កាយវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិ-
 រោ ច ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិកូលោ អដ្ឋត្តិកា
 ច ពាហិរា ច ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 អដ្ឋត្តិកាណព្វ ពាហិរាណព្វ កដត្តារូទានំ ឥន្ទ្រិយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កុន្ទ្រិយព្វ ឧបេក្ខិក្ខ្រិយព្វ
 ចក្កុវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកាណព្វ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយិន្ទ្រិយព្វ ... ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកឥន្ទ្រិយ ខាង
ក្នុងក្តី ពួកឥន្ទ្រិយ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
ពួកឥន្ទ្រិយ ខាងក្នុងក្តី ពួកឥន្ទ្រិយ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយប្ប-
ច្ច័យ ចក្ខុន្ទ្រិយក្តី ឧបេក្ខន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយិន្ទ្រិយក្តី សុខិន្ទ្រិយក្តី
កាយិន្ទ្រិយក្តី ទុក្ខិន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
កាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាង
ក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយ
ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយ ខាងក្នុងក្តី ពួក
ឥន្ទ្រិយ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តា-
រូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ទ្រិយក្តី
ឧបេក្ខន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយិន្ទ្រិយក្តី... ។

អដ្ឋត្តិកទុកេ បញ្ហាវារោ

[២៨៥] ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស ឈា-
នប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ . . . មក្កប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តីណិ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

[២៨៦] អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស
វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
ជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ អដ្ឋត្តិកានំ
កដត្តារូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេ-
ជាតំ ចក្ខុយាតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ
កាយវិញ្ញាណស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
បច្ឆាជាតា អដ្ឋត្តិកា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស អដ្ឋត្តិ-
កស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
សហជាតា អដ្ឋត្តិកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។
បុរេជាតំ ចក្ខុយាតនំ ចក្កុវិញ្ញាណសហាតតានំ ខន្ធានំ
កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណសហាតតានំ ខន្ធានំ វិប្ប-
យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អដ្ឋត្តិកា ខន្ធា

អដ្ឋតិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[២៨៥] ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយ
ឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៨៦] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត
គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯ
បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃកាយ ខាងក្នុងនេះ ដែល
កើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ខាងក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និង
បច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តស-
មុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ បុរេ-
ជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុ-
វិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយ-
វិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្នុង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុរេជាតិស្ស ឥមស្ស ពាហិរស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស
 ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតំ បដិ-
 សន្និក្ខុលោ អដ្ឋត្តិកា ខន្ធា អដ្ឋត្តិកានព្វ ពាហិ-
 រានព្វ កេដត្តារូទានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរេជាតំ ចក្ខុកាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកា-
 នព្វ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយាយ-
 តនំ កាយវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកានព្វ ខន្ធានំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតំ បច្ឆាជាតា
 អដ្ឋត្តិកា ខន្ធា បុរេជាតិស្ស ឥមស្ស អដ្ឋត្តិកស្ស
 ច ពាហិរស្ស ច កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សហជាតំ សហជាតា ពាហិរោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូទានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្និក្ខុលោ
 ខន្ធា វត្ថុស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុ
 ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ វត្ថុ
 ពាហិរានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃកាយ ខាងក្រៅនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។
 សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួក
 កដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត
 គឺ ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ
 ពួកខន្ធ ខាងក្នុង ដែលកើតក្រោយ ជាបច្ច័យ នៃកាយ ខាងក្នុង និង
 ខាងក្រៅនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ដែល
 កើតជាមួយគ្នា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត
 គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

អដ្ឋត្តិកទុកេ បញ្ញាវារោ

បច្ឆាជាតំ បច្ឆាជាតា ពាហិរា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 ពាហិរស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ពាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហ-
 ជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ ពាហិរា ខន្ធា អដ្ឋត្តិកានំ កដ-
 ត្តារូទានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ
 វត្ថុ ចិត្តស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ
 វត្ថុ ចិត្តស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតំ
 បច្ឆាជាតា ពាហិរា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស អដ្ឋត្តិ-
 កស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ពា-
 ហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សន្និទ្ធីតំ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា
 អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 អដ្ឋត្តិកា ច ពាហិរា ច ខន្ធា អដ្ឋត្តិកានំ ក-
 ដត្តារូទានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតំ
 បច្ឆាជាតា សន្និទ្ធីតំ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច
 ធម្មា ពាហិរស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អដ្ឋត្តិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ដែលកើតក្រោយ ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 ខាងក្រៅនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាង
 ក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្រៅ ដែលកើត
 ក្រោយ ជាបច្ច័យ នៃកាយ ខាងក្នុងនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាង
 ក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ខាងក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។
 សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ខាងក្នុងក្តី ពួកខន្ធ ខាង
 ក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 ឯបច្ឆាជាត គឺ ដែលកើតក្រោយ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី
 ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ អដ្ឋតិកោ ច ពា-
ហិរោ ច ធម្មា អដ្ឋតិកស្ស ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស
វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ អដ្ឋតិកា ច ពាហិរ
ច ខន្ធា សង្ខតំ ។

[២៨៧] អដ្ឋតិកោ ធម្មា អដ្ឋតិកស្ស ធម្មស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ អដ្ឋតិកានំ កដត្តា-
រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ ។ បេ ។
កាយំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ បុរេជាតសទិសំ និដ្ឋាណ-
ករណំ ។ បច្ឆាជាតំ បច្ឆាជាតសទិសំ កាតព្វំ ។
អដ្ឋតិកោ ធម្មា ពាហិរស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតំ
សហជាតា អដ្ឋតិកា ខន្ធា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសមុដ្ឋាណពោ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
សង្ខតំ ។ ឥធម អត្ថិ សព្វដ្ឋានេ សហជាតំ បច្ចយវារ-
សទិសំ បុរេជាតំ បុរេជាតសទិសំ បច្ឆាជាតំ បច្ឆាជាត-
សទិសំ កាតព្វំ និដ្ឋាណករណំ ។ អដ្ឋតិកោ ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាង ក្រៅផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ខាងក្នុងក្តី ពួកខន្ធ ខាង ក្រៅក្តី សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៨៧] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈ នៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង ដោយអត្ថិប្ប- ច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ នូវចក្ក ។ បេ ។ នូវកាយ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ ឯបច្ឆា- ជាត គឺ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នានឹងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យផងចុះ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្នុង ដែលកើតជាមួយគ្នា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្ត- សមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ក្នុងបច្ច័យ នេះ (សេចក្តីអធិប្បាយ) មានក្នុងទីទាំងពួង សហជាត ដូចបច្ច័យវារៈ បុរេជាត ដូចបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ឯបច្ឆាជាត ក៏ដូចបច្ឆាជាតប្បច្ច័យដែរ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ ធម៌ ខាងក្នុង

អដ្ឋត្តិកទុកេ បញ្ញាវារោ

អដ្ឋត្តិកស្ស ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។
 ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សព្វំ វិត្តារេតព្វំ ។ ពាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។ ពាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិ-
 កស្ស ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សង្ខតំ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មោ អដ្ឋត្តិ-
 កស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតា
 ចក្កុវិញ្ញាណសហគតា ខន្ធា ច ចក្កាយតនព្វ ចក្កុ-
 វិញ្ញាណស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយវិញ្ញាណ-
 សហគតា ខន្ធា ច . . . បដិសន្ធិកូលោ អដ្ឋត្តិកា
 ច ពាហិរោ ច ខន្ធា អដ្ឋត្តិកានំ កដត្តារូចានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កាយតនព្វ
 វត្ថុ ច ចិត្តស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយា-
 យតនព្វ វត្ថុ ច ចិត្តស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អដ្ឋត្តិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌
 ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ស-
 ហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
 ឲ្យពិស្តារ គ្រប់បទទាំងអស់ផងចុះ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ខាងក្នុង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អា-
 ហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ស-
 ហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និង
 ឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី
 ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណក្តី . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ
 ខាងក្នុងក្តី ពួកខន្ធ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ កាយាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

រូបាយតនញ្ច ចក្ខុយតនញ្ច ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ដោ-
 ដ្ឋញ្ចាយតនញ្ច កាយាយតនញ្ច កាយវិញ្ញាណស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អដ្ឋត្តិកា ច
 កាយស្ស ពាហិរា ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស អដ្ឋ-
 ត្តិកស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អដ្ឋ-
 ត្តិកា ច ពាហិរា ច ខន្ធា កតទ្បិដ្ឋាហេ អាហារា ច
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស អដ្ឋត្តិកស្ស កាយស្ស អត្ថិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អដ្ឋត្តិកា ច ពាហិរា
 ច ខន្ធា រូបដីវិតិទ្ធិយញ្ច អដ្ឋត្តិកានំ កតត្តារូទានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរា
 ច ធម្មា ពាហិរស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥទ្ធិយំ ។
 សហជាតោ ចក្កុវិញ្ញាណសហតតោ ឯកោ ខន្ធោ
 ច ចក្ខុយតនញ្ច ចក្កុវិញ្ញាណញ្ច ទ្ធិន្នំ ខន្ធានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតំ បច្ចយ-
 វាសទិសំ និដ្ឋានាករណំ បឋមកមនសទិសំយេវ ។
 សព្វេ បទា បឋមយជនានយេន វិភទិតញ្ច ។
 អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរា ច ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស
 ច ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

រូបាយតនៈក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយរូបាយតនៈ
 ក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាងក្នុងក្តី ពួកខន្ធ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 ខាងក្នុងនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ
 ខាងក្នុងក្តី ពួកខន្ធ ខាងក្រៅក្តី កពឡិដ្ឋារាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 ខាងក្នុងនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ
 ខាងក្នុងក្តី ពួកខន្ធ ខាងក្រៅក្តី រូបជីវិត្រ្យិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប
 ខាងក្នុង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
 បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំ
 ដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សហជាត ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ មិនមានការ
 ធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ដូចដំណើរទី ១ ដែរ ។ បទទាំងអស់ បណ្ឌិត
 គប្បីចែក តាមន័យនៃតំណទី ១ ចុះ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ

អដ្ឋតិកទុកេ បញ្ហាវារោ

សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សហជាតោ ចក្កុវិញ្ញាណសហគតោ ឯកោ ខន្ទោ ច
 ចក្កាយតនព្វា ទ្ធិន្នំ ខន្ទានំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ច អត្តិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្និគ្គំ ។ សព្វេ បទា វិភជិតព្វា
 បឋមយជនានយេន ។ . . . នត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 វិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៨៨] ហេតុយា តីណិ អាម្ពុណោ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តវេ នវ សមនន្តវេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញេ បព្វា និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ នវ បច្ឆាជាតេ នវ អាសេវនេ នវ កម្មេ
 តីណិ វិចាកេ នវ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិយេ នវ ណានេ
 តីណិ មក្កេ តីណិ សម្បយុត្តេ បព្វា វិប្បយុត្តេ នវ
 អត្តិយា នវ នត្តិយា នវ វិភតេ នវ អវិភតេ នវ ។

អដ្ឋត្តិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។
សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី
ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២ ផង នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សេចក្តី
បំប្រួញ ។ បទទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីចែក តាមន័យនៃតំណទី ១
ចុះ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្ប-
ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[២៨៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ឆាជា-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៨៩] អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អដ្ឋត្តិកោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ច ពាហិរស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ពាហិរោ ធម្មោ ពាហិរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ពាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្តិកស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៨៧] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅផង ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

អដ្ឋតិកទុកេ បញ្ហាវារោ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ពាហិរោ ធម្មា អដ្ឋតិកស្ស ច
 ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អដ្ឋ-
 តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា អដ្ឋតិកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អដ្ឋតិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា ពាហិរស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អដ្ឋតិកទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយអារម្មណប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី
 ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អដ្ឋត្តិកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មា អដ្ឋត្តិកស្ស ច
 ពាហិរស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្ទាជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រ-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៩០] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
 នវ នោអវិគតេ នវ ។

[២៩១] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ . . .
 នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
 នអញ្ញមញ្ញេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ សព្វត្ថ តីណិ
 នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ តីណិ នោនត្តិយា
 តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។

[២៩២] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ . . .
 អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។
 . . . អវិគតេ នវ ។

អដ្ឋត្តិកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌
ខាងក្រៅផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្ប-
ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្ប-
ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ។

[២៩០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។

[២៩១] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៩២] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើអនុលោម-
មាតិកាផងចុះ ។ . . . ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ អដ្ឋតិកទុកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ
បដ្ឋានស្ស នវមោ ភាគោ
អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ បច្ឆិមំ

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

សារម្មណទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ	១
បច្ចយវារោ	៧
សំសដ្ឋវារោ	១២
បញ្ញាវារោ	១៣

ចិត្តទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ	២៦
បច្ចយវារោ	៣៤
សំសដ្ឋវារោ	៣៩
បញ្ញាវារោ	៤១

ចេតសិកទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ	៥៧
បច្ចយវារោ	៦៦

អភិធម្មបិដក
 បដ្ឋាន នវមភាគ
 អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន ខាងចុង

 សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
--------	-------

សារម្មណទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ:	១
បច្ចយវារៈ:	៧
សំសង្កវារៈ:	១២
បញ្ញាវារៈ:	១៣

ចិត្តទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ:	២៦
បច្ចយវារៈ:	៣៤
សំសង្កវារៈ:	៣៩
បញ្ញាវារៈ:	៤១

ចេតសិកទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ:	៥៧
បច្ចយវារៈ:	៦៦

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

សំសង្ការវារោ ៧១

បញ្ញាវារោ ៧២

ចិត្តសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវារោ ៩១

បច្ចយវារោ ៩៦

សំសង្ការវារោ ១០០

បញ្ញាវារោ ១០១

ចិត្តសំសង្កទុកំ

បដិច្ចវារោ ១១៣

ចិត្តសមុដ្ឋានទុកំ

បដិច្ចវារោ ១១៤

បច្ចយវារោ ១២៣

បញ្ញាវារោ ១២៨

ចិត្តសហភុទុកំ

បដិច្ចវារោ ១៥២

បច្ចយវារោ ១៥៧

សំសង្ការវារោ ១៦០

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
សំសង្ការៈ	៧១
បញ្ញាវារៈ	៧២
ចិត្តសម្បយុត្តិទុកៈ	
បដិច្ចវារៈ	៩១
បច្ចយវារៈ	៩៦
សំសង្ការៈ	១០០
បញ្ញាវារៈ	១០១
ចិត្តសំសង្ក័យទុកៈ	
បដិច្ចវារៈ	១១៣
ចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ	
បដិច្ចវារៈ	១១៤
បច្ចយវារៈ	១២៣
បញ្ញាវារៈ	១២៨
ចិត្តសហភិទុកៈ	
បដិច្ចវារៈ	១៥២
បច្ចយវារៈ	១៥៧
សំសង្ការៈ	១៦០

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា	អង្កេ
បញ្ហាវារោ ១៦២

ចិត្តានុបវិវត្តិទុកំ

បដិច្ចវារោ ១៧៤
------------	-----------

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកំ

បដិច្ចវារោ ១៧៤
បច្ចយវារោ ១៨២
សំសដ្ឋវារោ ១៨៦
បញ្ហាវារោ ១៨៨

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូទុកំ

បដិច្ចវារោ ១៩៩
------------	-----------

សំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវិវត្តិទុកំ

បដិច្ចវារោ ២០០
------------	-----------

អដ្ឋត្តិកទុកំ

បដិច្ចវារោ ២០០
បច្ចយវារោ ២១០
សំសដ្ឋវារោ ២១៤
បញ្ហាវារោ ២១៦

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

បញ្ហាវារៈ ១៦២

ចិត្តានុបវិវត្តិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ១៧៤

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ១៧៤

បច្ចយវារៈ ១៨២

សំសដ្ឋវារៈ ១៨៦

បញ្ហាវារៈ ១៨៨

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ១៩៩

សំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវិវត្តិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ២០០

អដ្ឋត្តិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ២០០

បច្ចយវារៈ ២១០

សំសដ្ឋវារៈ ២១៤

បញ្ហាវារៈ ២១៦

រៀបចំវាយអក្សរឡើងវិញនិងពិនិត្យតាមច្បាប់ដើមដោយ

កល្លៈកម្មការពុទ្ធិការប្បធម៌អង្គការមូលនិធិវត្តបញ្ញាដំ

ការវាយអក្សរ និងបោះពុម្ពសាឡើងវិញនូវសៀវភៅព្រះត្រៃបិដកបាលី និងសេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ ដែលជាស្នាដៃ របស់លោកអ្នកប្រាជ្ញជំនាន់មុន គឺអាស្រ័យដោយការមើលឃើញនូវកត្តាចាំបាច់ មួយចំនួនដូចខាងក្រោម ៖

- ឯកសារដើម ត្រូវបានថតចម្លងច្រើនសា ធ្វើឲ្យមានលក្ខណៈមិនច្បាស់ពិបាកក្នុងការអាន
- រក្សាស្នាដៃវប្បធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យគង់វង្សស្ថិតស្ថេរ
- តម្រូវការរបស់សិក្ខាកាមអ្នកប្រាជ្ញាចង់យល់ដឹងនូវខ្លឹមសារពុទ្ធសាសនា
- ផ្សាយនូវធម្មទាន ធ្វើឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាកាន់តែមានភាពរីកចម្រើនរុងរឿងក្នុងលោក

ដោយកុសលផលបុណ្យទាំងអម្បាលមាណ ដែលកើតអំពីធម្មទាននេះ

សូមឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សាយទៅគ្រប់ទិសទីទូទាំងសកលលោក

សូមឲ្យសព្វសត្វទាំងឡាយទាំងពួងបាននូវសេចក្តីសុខសួស្តី

សូមឲ្យមនុស្សគ្រប់ជាតិសាសន៍មានភាគរកាពនឹងគ្នា

សូមឲ្យពិភពលោកទាំងមូលមានសុខសន្តិភាព ។

ក្នុងករណីដែលលោកអ្នកអានបានប្រទះនូវកំហុសឆ្គងណាមួយ ចង់ឲ្យយើងកែតម្រូវ ឬចង់បានសៀវភៅធម៌យកទៅអាន សូមទាក់ទងមកយើងខ្ញុំតាមអាសយដ្ឋានដូចខាងក្រោម៖

វត្តបញ្ញា សង្កាត់ក្រាំងធ្នង់ ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ

លេខទូរស័ព្ទ៖ (៨៥៥) ១២ ៩៦១ ៤២៩, (៨៥៥) ៨៨៧ ៩៦១ ៤២៩

អ៊ីមែល៖ maha.panna@gmail.com

គេហទំព័រ៖ <http://www.mahapanna.org>

